

Az iskolai nyelvoktatás következő 10 éve:
vélemények a hazai nyelvoktatás három,
a nyelvoktatásra jelentős hatással bíró
intézkedéséről

Kérdőíves felmérés középiskolai nyelvtanárok körében

2019. május

A válaszok összegzése elhangzott a Nemzeti Pedagógus Kar Idegen nyelvi tagozata és a Nyelvtudásért Egyesület 2019. május 29-i konferenciáján.

Tartalom

Ábrák jegyzéke.....	4
Táblázatok jegyzéke.....	6
Bevezető.....	7
A kutatásról.....	7
Háttér: az idevágó szabályozás áttekintése	7
A kérdőív.....	9
A válaszadók.....	10
Az adatok elemzése	11
A lebonyolítás.....	11
Eredmények.....	12
A 2020-ban életbe lépő, sikeres B2 szintű nyelvvizsgát vagy emelt szintű érettségit megkövetelő felvételi követelmény bevezetésével kapcsolatos vélemények.....	12
A 2020-as követelményekre vonatkozó Likert-skálás állítások eredményei	13
Az intézkedés hasznossága a diákok nyelvtanulása szempontjából.....	14
Felkészültség a követelmény teljesítésére	14
Az intézkedés teljesítéséhez szükséges segítség forrása	16
Mit kellene tenni a követelmény teljesítése érdekében?	17
A 2020-ban érettségiző évfolyam kilátásai.....	19
Mikor dől el, hogy egy diák tud-e sikeres nyelvvizsgát tenni?.....	20
Az intézkedés esélyegyenlőségre gyakorolt hatása.....	21
Település-, és intézménytípus szerinti szignifikáns különbségek	22
A 2020-as követelményekre vonatkozó nyitott kérdésekre adott válaszok	25
Az intézmények által a B2 szintű nyelvi követelmény teljesítése érdekében eszközölt változtatások	26
A nyelvtanárok által a B2 szintű nyelvi követelmény teljesítése érdekében eszközölt változtatások	27
A 2020-as intézkedés pozitív hozadéka.....	29
A 2020-as intézkedés negatív hozadéka.....	31
Az iskolai nyelvtanítás számára elérhető tankönyvválaszték további szűkítésének hatásával kapcsolatos vélemények.....	34
A szűkített tankönyvlistára, valamint tankönyvhasználattal kapcsolatos szokásokra és attitűdökre vonatkozó Likert skálás állítások eredményei	35
Az intézkedés hasznossága	36
Az intézkedés hatása a diákok nyelvtudása közti különbségre	37
Az intézkedés hatása a tanári szabadságra.....	38
Az intézkedés hatása a nyelvtanárok mindennapi munkájára.....	38
A jelenleg használt tankönyvekről alkotott vélemények	39
A tankönyvváltáshoz és tankönyvekhez kötődő attitűdök	43
Település-, és intézménytípus szerinti szignifikáns különbségek	46
A szűkített tankönyvlistára, valamint tankönyvhasználattal kapcsolatos szokásokra és attitűdökre vonatkozó nyitott kérdésekre adott válaszok	48
A szűkített tankönyvlista előnyei	48
A szűkített tankönyvlista hátrányai	50
A középiskolásoknak tervezett külföldi nyelvi képzési programmal, tanulmányúttal kapcsolatos vélemények.....	51
A középiskolások külföldi tanulmányúttalra vonatkozó Likert-skálás állítások eredményei	51
A program hasznosulása a nyelvtanulók szempontjából.....	52

A nyelvtanár szerepe a megvalósításban	55
A programban részt vevő tanulók esetleges szűrése.....	56
A program költségeiről alkotott nézetek	58
Információáramlás a programról	61
Település-, és intézménytípus szerinti szignifikáns különbségek	61
A középiskolások külföldi tanulmányújtára vonatkozó programmal kapcsolatos nyitott kérdésekre adott válaszok.....	65
A program előnyei a válaszadók szerint	65
A program hátrányai a válaszadók szerint.....	67
Összegzés	69

Ábrák jegyzéke

0. 1. ábra: A 2018/2019. tanévben azon 12. évfolyamosok százalékos aránya, akik rendelkeznek igazolt B2 szintű nyelvtudással	11
1. 1. ábra: „Hasznosnak találok a követelményt a diákok nyelvtanulása szempontjából.” állításra adott válaszok.....	14
1. 2. ábra: „Én, mint nyelvtanár, felkészültem arra, hogy diákjaim elérhessék ezt a célt.” állításra adott válaszok.....	15
1. 3. ábra: „A sikeres B2 vizsga érdekében semmit nem kell változtatnom a jelenlegi gyakorlatomon.” állításra adott válaszok	15
1. 4. ábra: „A sikeres B2 vizsga érdekében az iskolámnak semmit sem kellene változtatnia a jelenlegi nyelvoktatási gyakorlatán.” állításra adott válaszok.....	16
1. 5. ábra: „A sikeres B2 vizsga érdekében központilag biztosított szakmai támogatásra lenne szükségem.” állításra adott válaszok	17
1. 6. ábra: „A sikeres B2 vizsga érdekében központi segítségre lenne szüksége az iskolámnak.” állításra adott válaszok.....	17
1. 7. ábra: „A sikeres B2 vizsga érdekében növelni kellene a heti nyelvórák számát.” állításra adott válaszok.....	18
1. 8. ábra: „A sikeres B2 szintű vizsga teljesítése érdekében az iskolámnak tanórai kereten kívüli nyelvvizsga felkészítő kurzust kellene indítania.” állításra adott válaszok.....	18
1. 9. ábra: „A sikeres B2 szintű vizsga teljesítése érdekében az iskolámnak tanórai kereten kívüli emelt szintű érettségire felkészítő kurzust kellene indítania.” állításra adott válaszok	19
1. 10. ábra: „A 2020-ban érettségiző évfolyam nálunk a korábbi évekhez hasonló felvételi arányt fog tudni elérni.” állításra adott válaszok	20
1. 11. ábra: „Az iskolám nem készült fel arra, hogy már a 2020-ban érettségizőink is teljesíteni tudják a feltételt.” állításra adott válaszok	20
1. 12. ábra: „A 11. évfolyam környékén dől el, hogy egy diák tud-e sikeres nyelvvizsgát tenni.” állításra adott válaszok	21
1. 13. ábra: „A középiskola elején eldől, hogy egy diák sikeres nyelvvizsgát tud-e tenni.” állításra adott válaszok.....	21
1. 14. ábra: „A követelmény csökkenti az esélyegyenlőséget.” állításra adott válaszok.....	22
2. 1. ábra: „A tanulók szempontjából összességében hasznosnak találok az intézkedést.” állításra adott válaszok.....	36
2. 2. ábra: „A nyelvtanárok szempontjából összességében hasznosnak találok az intézkedést.” állításra adott válaszok.....	37
2. 3. ábra: „Az intézkedés csökkenti a diákok nyelvtudása közti különbséget.” állításra adott válaszok.....	38
2. 4. ábra: „Az intézkedés korlátozza a tanári szabadságomat.” állításra adott válaszok ...	38
2. 5. ábra: „Az intézkedés leegyszerűsíti az órákra való felkészülést.” állításra adott válaszok.....	39
2. 6. ábra: „Úgy érzem, a szűkebb listával is jól elboldogulok.” állításra adott válaszok	39
2. 7. ábra: „Szeretném az eddig használt tankönyvekkel folytatni a munkát.” állításra adott válaszok.....	40
2. 8. ábra: „Nyelvtanításom minőségének fenntartásában fontos, hogy a jövőben is tudjam használni az eddigi tankönyvekre kidolgozott segédanyagaimat.” állításra adott válaszok	41
2. 9. ábra: „Az eddigi rendszert megfelelőnek láttam.” állításra adott válaszok	41
2. 10. ábra: „A tankönyvjegyzéken jelenleg elérhető kurzuskönyvek megfelelő minőségűek a munkámhoz.” állításra adott válaszok.....	42
2. 11. ábra: „Folyamatosan figyelemmel kísérem a tankönyvjegyzék változásait.” állításra adott válaszok.....	42
2. 12. ábra: „A többszöri tankönyvváltás csökkenti a nyelvtanulás eredményességét.” állításra adott válaszok.....	43

2. 13. ábra: „Az új tankönyvekre történő átállás nagy megterhelést jelent nekem.” állításra adott válaszok.....	44
2. 14. ábra: „A szakmai fejlődésemhez szükséges többféle tankönyvet kipróbálni.” állításra adott válaszok.....	44
2. 15. ábra: „Nem tartom meghatározónak a tankönyveket a tanítás eredményességében.” állításra adott válaszok.....	45
2. 16. ábra: „Fontos, hogy a nyelvi tankönyveket anyanyelvűek írják.” állításra adott válaszok.....	46
3. 1. ábra: „Összességében hasznosnak tartom a középiskolások nyelvtudása szempontjából.” állításra adott válaszok	53
3. 2. ábra: „Összességében hasznosnak tartom a diákok nyelvtanulási motivációja szempontjából.” állításra adott válaszok	53
3. 3. ábra: „A kiutazás nagyban hozzájárul majd a 2020-tól érvényes követelmény teljesítéséhez.” állításra adott válaszok.....	54
3. 4. ábra: „Attól tartok, a diákok célországbeli tartózkodása egyfajta osztálykirándulás lesz, amelynek során nem fogják a célnyelvet használni.” állításra adott válaszok.....	55
3. 5. ábra: „Szívesen fogok pályázni a diákok kéthetes célországbeli tartózkodásának megszervezésére.” állításra adott válaszok.....	55
3. 6. ábra: „Aggaszt az a felelősség, amelyet a diákok kéthetes célországbeli tartózkodásának megszervezése jelent.” állításra adott válaszok.....	56
3. 7. ábra: „Csak a kiemelkedően teljesítő nyelvtanulókat kellene két hétre külföldre küldeni.” állításra adott válaszok	57
3. 8. ábra: „Csak azokat a tanulókat kellene két hétre külföldre küldeni, akiknek szükségük lesz a B2 szintű nyelvtudás igazolására a felvételihez.” állításra adott válaszok.....	57
3. 9. ábra: „Csak a hátrányos családi háttérrel rendelkező tanulókat kellene két hétre külföldre küldeni.” állításra adott válaszok.....	58
3. 10. ábra: „A célországban töltött kéthetes tanfolyamok 2000 Euró/fő várható költségét nem gondolom arányosnak a tanulók nyelvi fejlődésének várható mértékével.” állításra adott válaszok.....	59
3. 11. ábra: „A kétszer kéthetes célországbeli tartózkodásra szánt állami támogatást erre a célra kell fordítani, mivel ez jelentősen fejleszti majd a diákok nyelvtudását.” állításra adott válaszok.....	59
3. 12. ábra: „A kétszer kéthetes célországbeli tartózkodásra szánt állami támogatást inkább a hazai nyelvoktatás fejlesztésére kellene fordítani.” állításra adott válaszok.....	60
3. 13. ábra: „Az erre szánt állami támogatást inkább anyanyelvi tanárok foglalkoztatására kellene fordítani.” állításra adott válaszok.....	61
3. 14. ábra: „Iskolám elég információval rendelkezik a programról.” állításra adott válaszok.....	61
3. 15. ábra: A külföldi tanulmányutakkal kapcsolatos főbb előnyök	67
3. 16. ábra: A külföldi tanulmányutakkal kapcsolatos főbb hátrányok	68

Táblázatok jegyzéke

1. 1. táblázat: A 2020-ban életbe lépő, sikeres B2 szintű nyelvvizsgát vagy emelt szintű érettségít megkövetelő felvételi követelmény bevezetésével kapcsolatos állítások átlagai	13
1. 2. táblázat: A 2020-as intézkedéssel kapcsolatos állítások átlagaiban mutatkozó szignifikáns különbségek a fővárosban és az 50.000 fő alatti városokban tanító nyelvtanárok véleményében.....	23
1. 3. táblázat: A 2020-as intézkedéssel kapcsolatos állítások átlagaiban mutatkozó szignifikáns különbségek a fővárosban és a megyeszékhelyeken tanító nyelvtanárok véleményében.....	24
1. 4. táblázat: A 2020-as intézkedéssel kapcsolatos állítások átlagaiban mutatkozó szignifikáns különbségek a kizárólag gimnáziumokban és kizárólag szakgimnáziumokban tanító nyelvtanárok véleményében	25
1. 5. táblázat: Az intézmények által a B2 szintű nyelvi követelmény teljesítése érdekében eszközölt változtatások	26
1. 6. táblázat: A nyelvtanárok által a B2 szintű nyelvi követelmény teljesítése érdekében eszközölt változtatások	28
1. 7. táblázat: A 2020-as intézkedés pozitív hozadécai.....	30
1. 8. táblázat: A 2020-as intézkedés negatív hozadécai.....	32
2. 1. táblázat: A nyelvenként két kurzuskönyvre szűkülő tankönyvjegyzékkel kapcsolatos állítások átlagai	35
2. 2. táblázat: A két kurzuskönyvre vonatkozó állítások átlagaiban mutatkozó szignifikáns különbségek a fővárosban, illetve megyeszékhelyeken és az 50.000 fő alatti városokban tanító nyelvtanárok véleményében	46
2. 3. táblázat: A két kurzuskönyvre vonatkozó állítások átlagaiban mutatkozó szignifikáns különbségek a fővárosban és a megyeszékhelyeken tanító nyelvtanárok véleményében ..	47
2. 4. táblázat: A két kurzuskönyvre vonatkozó állítások átlagaiban mutatkozó szignifikáns különbségek a kizárólag gimnáziumokban és kizárólag szakgimnáziumokban tanító nyelvtanárok véleményében.....	48
2. 5. táblázat: A szűkített tankönyvlista előnyei	49
2. 6. táblázat: A szűkített tankönyvlista negatív hozadécai.....	51
3. 1. táblázat: A 2x2 hetes, középiskolásoknak tervezett külföldi nyelvi képzési programmal kapcsolatos állítások átlagai.....	52
3. 2. táblázat: A 2x2 hetes, középiskolásoknak tervezett külföldi nyelvi képzési programmal kapcsolatos állítások átlagaiban mutatkozó szignifikáns különbségek a fővárosban és az 50.000 fő alatti városokban tanító nyelvtanárok véleményében.....	62
3. 3. táblázat: A 2x2 hetes, középiskolásoknak tervezett külföldi nyelvi képzési programmal kapcsolatos állítások átlagaiban mutatkozó szignifikáns különbségek a fővárosban és a megyeszékhelyeken tanító nyelvtanárok véleményében	63
3. 4. táblázat: A 2x2 hetes, középiskolásoknak tervezett külföldi nyelvi képzési programmal kapcsolatos állítások átlagaiban mutatkozó szignifikáns különbségek a megyeszékhelyeken és az 50.000 fő alatti városokban tanító nyelvtanárok véleményében	64
3. 5. táblázat: A 2x2 hetes, középiskolásoknak tervezett külföldi nyelvi képzési programmal kapcsolatos állítások átlagaiban mutatkozó szignifikáns különbségek a kizárólag gimnáziumokban és kizárólag szakgimnáziumokban tanító nyelvtanárok véleményében.....	65

Bevezető

A lent olvasható bevezető, felkérő szöveggel indítottuk újtára azt az online, Google Forms kérdőívet, melynek segítségével minél több hazai középiskolában tanító nyelvtanár véleményét, gondolatait igyekeztünk feltárni három olyan oktatáspolitikai kezdeményezésre vonatkozóan, melyek várhatóan nagyban befolyásolják majd a köznevelésben folyó nyelvoktatás gyakorlatát a közeljövőben. A kérdőíves felmérés előkészítésül szolgált az azonos című konferenciához, mely alkalmat adott a szakmai vélemény- és eszmecserére a három intézkedésre vonatkozóan.

Tisztelt Középiskolai Nyelvtanárok!

A Nemzeti Pedagógus Kar Idegen nyelvi tagozata és a Nyelvtudásért Egyesület közös felmérése arra keres választ, hogy mit gondolnak a középiskolai nyelvtanárok

- 1) a 2020-ban életbe lépő felvételi követelményváltozásról,
- 2) a 2019-től a nyelvkönyv-választékot is leszűkítő tankönyvszabályozásról, illetve
- 3) a 2x2 hetes, középiskolásoknak tervezett külföldi nyelvi képzési programról.

Az új intézkedésekkel kapcsolatos helyzetkép kialakításában fontos szerepet kell, hogy kapjon a nyelvtanárok véleménye, ezért kérjük, segítsék munkánkat a lenti kérdések 2019. május 18-ig történő megválaszolásával!

A kérdőív kitöltése önkéntes és anonim, a kitöltők között 15 értékes tanári könyvcsomagot és 5 konferenciabelépőt sorsolunk ki. Az eredményeket az NPK és az Egyesület közös, május 29-i konferenciáján ismertetjük és a döntéshozókhoz is eljuttatjuk.

Köszönettel:

Nemzeti Pedagógus Kar Idegen nyelvi tagozata és a Nyelvtudásért Egyesület

A kérdőívre adott válaszokról egy rövid összefoglalást kaptak a 2019. május 29-i, „Az iskolai nyelvoktatás következő 10 éve” című konferencia résztvevői. Jelen szöveg az adatok mélyebb és részletesebb értelmezését tartalmazza, további ábrák és táblázatok segítségével. A nyelvtanárok válaszait a kérdéscsoportok mentén mutatjuk be. Rámutatunk a főbb összefüggésekre, de elsődleges törekvésünk az adatok objektív bemutatása, lehetővé téve azt, hogy az eredmények magukért beszéljenek. Másik alapelvünk volt, hogy bár az alapvető technikai részleteket megadtuk, a szövegben kevésbé jelenítettük meg az olyan kutatómódszertani részleteket, amelyek elvonnák az érdeklődő olvasók figyelmét a tartalmi kérdésekről.

A kérdőívet és az összefoglaló jelentést Öveges Enikő és Kálmán Csaba állította össze.

A kutatásról

Háttér: az idevágó szabályozás áttekintése

A körülöttünk lévő hírekből az a kép rajzolódik ki, hogy az oktatáspolitikai újabb lendületet kíván adni a köznevelésben folyó nyelvoktatásnak, az iskoláskorú gyerekek és fiatalok nyelvtudásának. A részletekről keveset tudni, mert a kidolgozás alatt álló idegen nyelvi stratégia és annak elemei nyilvánosan nem

ismertek. Egyes intézkedések látnak napvilágot, a szakma és az érintettek ezekből vonnak le következtetéseket a várható változásokról. Már érvényben lévő támogatás például az első sikeres nyelvvizsga díjának bizonyos feltételek mentén történő visszatérítése. Idetartozik a számos vitát generáló, már törvénybe foglalt 2020-as B2 bemeneti követelmény, és sokat hallani a 2013 óta lebegtetett nyelvi tankönyvekkel kapcsolatos változásokról és a 2019. évben bejelentett külföldi tanulmányutakról is.

A kérdőív ez utóbbi három intézkedést helyezte a középpontba, ezek jogszabályi és egyéb háttérét foglaljuk össze itt röviden.

- 2014-ben került kiadásra az a jogszabály (335/2014. (XII. 18.) Korm. rendelet: A felsőoktatási felvételi eljárásról szóló 423/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet módosításáról¹), amely előírja, hogy 2020-tól “alapképzésre, osztatlan képzésre az a jelentkező vehető fel, aki ... legalább B2 szintű, általános nyelvi, komplex nyelvvizsgával vagy azzal egyenértékű okirattal rendelkezik”. Ez azt jelenti, hogy a középfokú nyelvvizsga vagy az emelt szintű nyelvi érettségi felsőoktatási felvételi követelménnyé válik a következő tanévtől. A kezdeményezés az egyes nyilatkozatok, hírek alapján minden bizonnyal több célt is szolgál, többek között 1) a köznevelésben folyó nyelvoktatáshoz egy külső motivációs célt kívántak rendelni, 2) a rendelkezésre álló óraszámot elegendőnek tekintik ennek elérésére intézményes keretek között, és 3) a felsőoktatás kimeneti feltételével kapcsolatos problémákat, melyekre például a Diplomamentő programot létrehozták, kezelnék ily módon. Mindezekkel kapcsolatban több gond is felmerülhet. Nem látható, milyen központi támogatást nyújtanak a feltétel teljesítésének segítésére annak ellenére, hogy az elérhető számok szerint a felvételizők közel fele jelenleg, és feltételezhetően jövőre sem tud igazolni B2 szintű nyelvtudást. Ez oda is vezethet, hogy bizonyos felsőoktatási szakok, ahová eddig leginkább ilyen szintű igazolt nyelvtudás nélkül érkeztek hallgatók, léte veszélybe kerül a nem kellő számú jelentkező miatt. Nehézség még, hogy az intézkedés ismét a vizsgaközpontúság felé orientálja a nyelvórákat, miközben 1) az nem bizonyított, hogy az ilyen külső motivációs elemek elegendően erőteljesen hozzájárulnak a valós nyelvtudás kialakulásához és 2) a vizsgákra történő összpontosítás sokszor már ma is háttérbe szorítja a használható nyelvtudás értékét és megcélzását az iskolai nyelvtanításban. Említésre érdemes az is, hogy az intézkedés bár csökkentheti a nyelvvizsga hiányában beragadt diplomák számát, nem oldja meg a felsőoktatás nyelvoktatási nehézségeit.
- 2014 másik, a nyelvoktatásra is vonatkozó előírása volt, hogy a tankönyvjegyzék kerettantervi tantárgyanként legfeljebb kettő tankönyvet tartalmazhat. Az intézkedést akkor még nem alkalmazták az idegen nyelvi

---

¹ <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1200423.KOR>

tankönyvekre, ám 2019-ben a nyelvtanárok azzal szembesültek, hogy a lejárt akkreditációjú, ám általuk széleskörben használt tankönyvek sora lekerült a jegyzékről és mivel nem kerültek kiírásra felhívások ezek újbóli akkreditációjára, több megszokott könyvvel nem tudták folytatni az eddigi munkájukat. A jelen hírek szerint a rendelkezés hamarosan módosításra kerül és a köznevelési törvény egyéb változtatásai között, az idegen nyelvi tankönyvek mentesülnek a korlátozás alól. Ezt a szakma üdvözölni fogja, hiszen a szabad tankönyvválasztás többek között hozzájárul a tanári szabadság megtartásához, a tanulók egyéni igényeinek figyelembevételéhez és a tanári motiváció erősítéséhez. Aggasztó azonban az, hogy a tankönyvjegyzékre felkerülés megújuló előírásainak részletei még nem ismertek, valamint az ebben a kérdésben meghatározó szerepet játszó tartalmi szabályozó dokumentumok, mint a Nemzeti alaptanterv és a kerettantervek átdolgozásáról, hatályba lépéséről nem áll rendelkezésre adat, így az ehhez köthetően szükséges tankönyvi módosítások ütemezése is kérdéses még.

- Külföldi tanulmányutak 9. és 11. évfolyamos középiskolai tanulók részére: a 2018-ban kiadott, 1446/2018. (X. 18.) Kormányhatározat Az idegennyelv-tudás javításához szükséges, a Nemzeti Versenyképességi Tanács által javasolt lépésekről elnevezésű szabályozásból volt megtudható, hogy a kormány az általános és középiskolás tanulók részére külföldi tanulmányutakat tervez. A konkrét intézkedés részleteiből szintén kevés ismeretes, bejelentésekből és sajtóhírekből annyit tudunk, hogy 9. és 11. évfolyamos középiskolásoknak fognak 2x2 hetes tanulmányutakat szervezni célnyelvi országokba angol, német, francia és kínai nyelvekből. A lehetőség minden érintett előtt nyitva áll, mindösszesen 90 milliárd Ft / év értékben, és a technikai lebonyolítás kidolgozása jelenleg folyamatban van. A tervek ellentmondó visszajelzéseket váltottak ki, míg sokan üdvözölték a sok tanuló számára egyébként nem elérhető utazási, tanulási alkalmat, a szakmai beszélgetések inkább arról szóltak, hogy az erre fordított összegnek az iskolai nyelvoktatásba történő beépítése hatékonyabban fejlesztené a nyelvtudást.

A kérdőív

A kérdőív öt fő részből épült fel²:

- 14 állítás a „Mennyire ért egyet a 2020-ban életbe lépő, sikeres B2 szintű nyelvvizsgát vagy emelt szintű érettségit megkövetelő felvételi követelmény bevezetésével kapcsolatos állításokkal?” kérdésre vonatkozóan, ahol a válaszadókat arra kértük, hogy egy ötpontos Likert-skálán (teljesen egyetértek – inkább egyetértek – részben egyetértek – inkább nem értek

---

² A kérdőív elérhető itt:

https://docs.google.com/forms/d/1tC9NDmZFx1Cy98_n7h6GEw4BCGU9AcYLmk7xq0FxCM8/edit

egyed – egyáltalán nem értek egyet) határozzák meg, mennyire értenek egyet ezekkel.

- Ugyanez, 16 állítással, a következő fókusszal: „Mennyire ért egyet a 2019-től nyelvenként két kurzuskönyvre szűkülő tankönyvjegyzékkel kapcsolatos állításokkal?”.
- Ugyanez, 14 állítással, kérdés: „Mennyire ért egyet a következő, a 2x2 hetes, középiskolásoknak tervezett külföldi nyelvi képzési programmal kapcsolatos állításokkal?”.
- Kilenc nyitott kérdés a három fő kérdéssel kapcsolatban.
- A válaszadó szakmai hátterével, intézményével kapcsolatos háttérkérdések.

A válaszadók

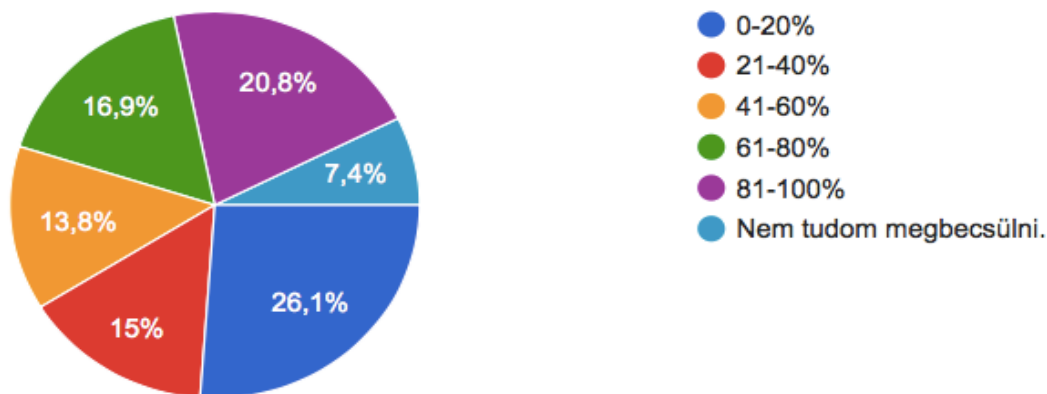
A kérdőívet mindösszesen 960 nyelvtanár töltötte ki. Életkorukat tekintve lefedik a teljes korskálát, bár domináns a 40-50 (46%) és az 51-60 évesek (34,4%) aránya, és jóval alacsonyabb számban adtak válaszokat a kezdő pedagógusok. A tanított nyelvek köre a hazánkban régóta jellemző nyelvi arányokat képezi le: 61,8 százaléka a válaszadóknak angolt tanít, 28,7 százalék németet, és a fennmaradó részt teszik ki az egyéb nyelvek. Nagy arányban készítenek fel mind az emelt szintű érettségire nyelvekből (73,3%), mind a különböző nyelvvizsgákra (84,3%).

A kitöltők közel kétharmada (65,2%) csak gimnáziumi képzésben tanít, egynegyede (24%) szakgimnáziumiban, a többi pedagógus pedig vegyes középfokú intézményekben. Az iskolák megközelítőleg egyharmada (29,6%) található a fővárosban, egy másik harmada megyeszékhelyen (36%) és egy harmadik 50.000 fő alatti lakossággal bíró településen (30,9%).

Azt is megkérdeztük a teljesebb kép érdekében, hogy az intézmény, ahol a válaszadók oktatnak, biztosít-e valamilyen formában felkészítést a B2 szintű nyelvtudás elérésére, ennek vizsgával történő igazolására. A válaszokból kiderül, hogy sok iskolában van vagy az emelt szintű érettségit (65,1%) vagy a középfokú nyelvvizsgát (49,3%) célzó felkészülés tanórai keretek között, valamint elérhetőek ezek tanórai kereten kívül is több helyen. Azonban a képet nagyban árnyalja az a tény, hogy válaszadók jelzése alapján az iskolák 15,4 százalékában semmilyen formában sem elérhető az emelt szintű nyelvi érettségire való gyakorlás (nyelvvizsgáknál ugyanez 27,9%, de fontos megjegyezni, hogy a külső, fizetős megmértetés nem is lehet elvárás a köznevelésben), azaz ezekben az intézményekben a tanulóknak nem áll rendelkezésére az a lehetőség, amellyel teljesíteni tudnák a 2020-tól érvényes felsőoktatási bemeneti feltételt.

A háttéradatok keretében további két kérdéssel céloztuk meg a B2 nyelvi szintet előíró szabályozást. Azt vizsgáltuk, hogy vajon tettek-e már az intézmények a követelmény teljesítése érdekében intézkedéseket, és a helyzet jobb átlátása érdekében megkérdeztük, hogy hogy áll ez az elvárás teljesítése egy évvel az érvénybe lépés előtt, azaz a jelenlegi végzősök mennyire tudnának megfelelni neki.

Az utóbbi kérdésre kapott válaszok igen lehangoló képet mutatnak (lásd 0. 1. ábra): jól látható, hogy csupán 20,8 százalékban jelezték azt a kitöltők, hogy a tanulók több mint 80 százaléka rendelkezik legalább emelt szintű érettségivel vagy középfokú nyelvvizsgával, és közel harmaduk (26,1%) válaszából az derül ki, hogy végzős középiskolásaik kevesebb mint 20 százaléka tudná teljesíteni a feltételt, ha az már ezévben érvényben lenne.

0. 1. ábra: A 2018/2019. tanévben azon 12. évfolyamosok százalékos aránya, akik rendelkeznek igazolt B2 szintű nyelvtudással

Talán még elkedvetlenítőbb lehet az a tény, hogy a fentiek ellenére a válaszadók intézményeinek mindössze 28,5 százalékában tettek már intézkedéseket annak érdekében, hogy ez a helyzet javuljon.

Az adatok elemzése

A kérdőívben szereplő nyitott kérdésekre adott válaszokat tartalomelemzésnek vetettük alá, azaz a válaszokat főbb kategóriákba soroltuk és ezek mentén értelmeztük. A zárt végű kérdések esetében az adatokat SPSS 24 programmal elemeztük. A kvantitatív eredmények elemzéséhez leíró statisztikai eljárásokat alkalmaztunk. Az állítások és csoportok közötti összehasonlításokat t-tesztekkel és ANOVA-val végeztük el.

A lebonyolítás

A kérdőív a Nemzeti Pedagógus Kar és a Nyelvtudásért Egyesület csatornáin keresztül jutott el a lehetséges válaszadókhoz. A kitöltésre 3 hét állt rendelkezésre.

Eredmények

A mérőeszköz megtervezése során az vezérelt bennünket, hogy mind a három témakörben minél teljesebb és gazdagabb képet kapjunk a nyelvtanárok véleményéről. Emiatt a kérdőívben az egyes témakörökre vonatkozó Likert skálás állítások mellett, a témához kapcsolódó nyitott kérdéseket is feltettünk. Az eredmények bemutatása is ezt a logikát követi, témakörönként számolunk be a résztvevők Likert skálás állítások segítségével mért véleményéről, és az ugyanazon témával kapcsolatos nyitott kérdésekre adott válaszairól.

A 2020-ban életbe lépő, sikeres B2 szintű nyelvvizsgát vagy emelt szintű érettségit megkövetelő felvételi követelmény bevezetésével kapcsolatos vélemények

A kérdőív első részében azt mértük, hogy a középiskolai nyelvtanárok mennyire értenek egyet a 2020-ban életbe lépő, sikeres B2 szintű nyelvvizsgát vagy emelt szintű érettségit megkövetelő felvételi követelmény bevezetésével kapcsolatos 14 állítással.

Szerettük volna megtudni, hogy a nyelvtanárok mennyire tartják hasznosnak a követelményt; a kívánt cél elérése érdekében milyen mértékben várnak központilag biztosított szakmai támogatást, mennyire felkészültek ők maguk, valamint intézményeik a követelmény teljesítésére; milyen reményeket fűznek a 2020-ban érettségiző évfolyam sikerességéhez; mit gondolnak a követelmény esélyegyenlőségre gyakorolt hatásáról; mennyire tartják szükségesnek a heti nyelvórák számának növelését, a tanórai kereten kívüli emeltszintű érettségire, illetve nyelvvizsgára felkészítő kurzusok indítását; és végezetül azt is mértük, hogy véleményük szerint a középiskola hányadik évfolyamában dől el, hogy egy diák sikeres B2 szintű nyelvvizsgát vagy emelt szintű érettségit tud tenni.

A résztvevők 14 Likert skálás állításra adott válaszait a 1. 1. táblázat tartalmazza. A skála értékei 1-5-ig terjedtek, ahol az 1-es érték azt jelentette, hogy a kérdőív kitöltői egyáltalán nem értettek egyet a megfogalmazott állítással, míg az 5-ös azt fejezte ki, hogy teljes mértékben egyetértettek azzal. A fentiekén kívül, szintén a 2020-ban életbe lépő követelmény bevezetésével kapcsolatban további négy nyitott kérdést tettünk fel az online kérdőív kitöltőinek: kíváncsiak voltunk, hogy a középiskolai nyelvtanárok intézményei, illetve ők maguk milyen változtatásokat eszközöltek már a B2 szintű nyelvi követelmény teljesítése érdekében, valamint milyen pozitív és negatív hozadékát látják az intézkedésnek. Először a Likert skálás állítások eredményeinek a bemutatása következik.

A 2020-as követelményekre vonatkozó Likert-skálás állítások eredményei

A kérdőív 2020-ban életbe lépő, sikeres B2 szintű nyelvvizsgát vagy emelt szintű érettségit megkövetelő felvételi követelmény bevezetésével kapcsolatos Likert-skálás eredményeit az 1. 1. táblázat tartalmazza.

Állítás	Átlag	Szórás
1. A sikeres B2 vizsga érdekében semmit sem kell változtatnom a jelenlegi gyakorlatomon.	3,03	1,34
2. A sikeres B2 vizsga érdekében központilag biztosított szakmai támogatásra lenne szükségem.	3,40	1,37
3. A 2020-ban érettségiző évfolyam nálunk a korábbi évekhez hasonló felvételi arányt fog tudni elérni.	3,06	1,36
4. A követelmény csökkenti az esélyegyenlőséget.	3,84	1,32
5. Én, mint nyelvtanár, felkészültem arra, hogy diákjaim elérhessék ezt a célt.	3,97	1,06
6. A sikeres B2 vizsga érdekében az iskolámnak semmit sem kellene változtatnia a jelenlegi nyelvoktatási gyakorlatán.	2,43	1,31
7. A középiskola elején már eldől, hogy egy diák sikeres nyelvi vizsgát tud-e tenni.	2,41	1,16
8. A sikeres B2 vizsga érdekében növelni kellene a heti nyelvórák számát.	4,08	1,12
9. Az iskolám nem készült fel arra, hogy már a 2020-ban érettségizőink is teljesíteni tudják a feltételt.	2,95	1,39
10. Hasznosnak találom a követelményt a diákok nyelvtanulása szempontjából.	3,32	1,33
11. A sikeres B2 vizsga érdekében központi segítségre lenne szüksége az iskolámnak.	3,39	1,34
12. A 11. évfolyam környékén dől el, hogy egy diák tud-e sikeres nyelvi vizsgát tenni.	3,15	1,14
13. A sikeres B2 szintű vizsga teljesítése érdekében az iskolámnak tanórai kereten kívüli emelt szintű érettségire felkészítő kurzust kellene indítania.	3,41	1,36
14. A sikeres B2 szintű vizsga teljesítése érdekében az iskolámnak tanórai kereten kívüli nyelvvizsga felkészítő kurzust kellene indítania.	3,44	1,37

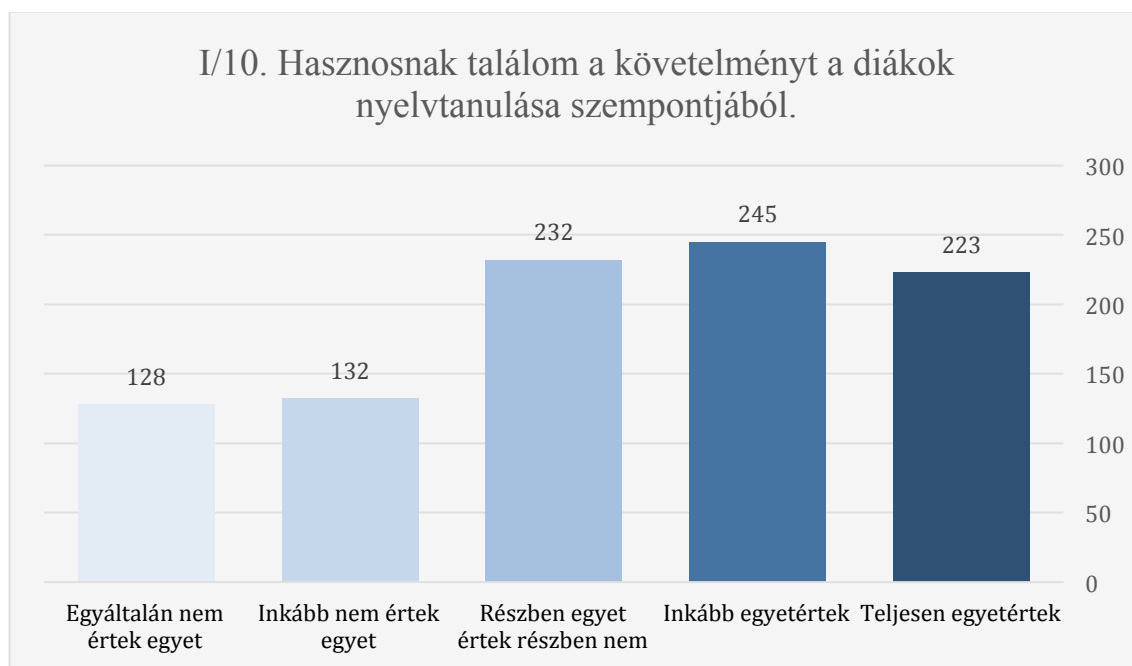
1. 1. táblázat: A 2020-ban életbe lépő, sikeres B2 szintű nyelvvizsgát vagy emelt szintű érettségit megkövetelő felvételi követelmény bevezetésével kapcsolatos állítások átlagai

A kutatás résztvevőinek válaszaiból láthatjuk, hogy közepesnél némileg hasznosabbnak (3,32) találják a 2020-as felvételi követelmény bevezetését a diákok nyelvtanulása szempontjából. Míg a követelmény teljesítésére vonatkozó saját felkészültségük mértékét átlagosan jónak (3,97) ítélték meg, ennek némileg ellent mond, hogy válaszaik alapján, csak közepesen (3,03) elégedettek felkészültségi szintjükkel. Ennél szignifikánsan alacsonyabbnak tartották intézményeik felkészültségi szintjét, mivel a 6. állításra (A sikeres B2 vizsga

érdekében az iskolámnak semmit sem kellene változtatnia a jelenlegi nyelvoktatási gyakorlatán.) adott válaszok átlaga csupán 2,43 volt. Ha azt vizsgáljuk, hogy a középiskolai nyelvtanárok honnan és mitől várják a jelenlegi helyzet megoldását, a válaszokból kiderül, hogy közepesenél erősebb mértékben, központilag biztosított szakmai segítséget szeretnének kapni mind egyéni (3,40), mind intézményi szinten (3,39) (lásd 1. és 2. ábra).

Az intézkedés hasznossága a diákok nyelvtanulása szempontjából

A résztvevők válaszaiból láthatjuk, hogy közepesenél némileg hasznosabbnak (3,32) találják a 2020-as felvételi követelmény bevezetését a diákok nyelvtanulása szempontjából. Az ötpontos (teljesen egyetértek - egyáltalán nem értek egyet) skálán megjelölt válaszok alapján elmondható, hogy a nyelvtanárok jelentős mértékben inkább egyetértenek azzal, hogy az intézkedés hasznos lehet a tanulók nyelvtudása szempontjából (1. 1. ábra). Jelentősen nagyobb az egyetértők aránya, de fontos látni, hogy a válaszadók mintegy negyede (232 fő) ebben a kérdésben nem tudott egyértelműen dönteni, vagy csupán „tartózkodott”.

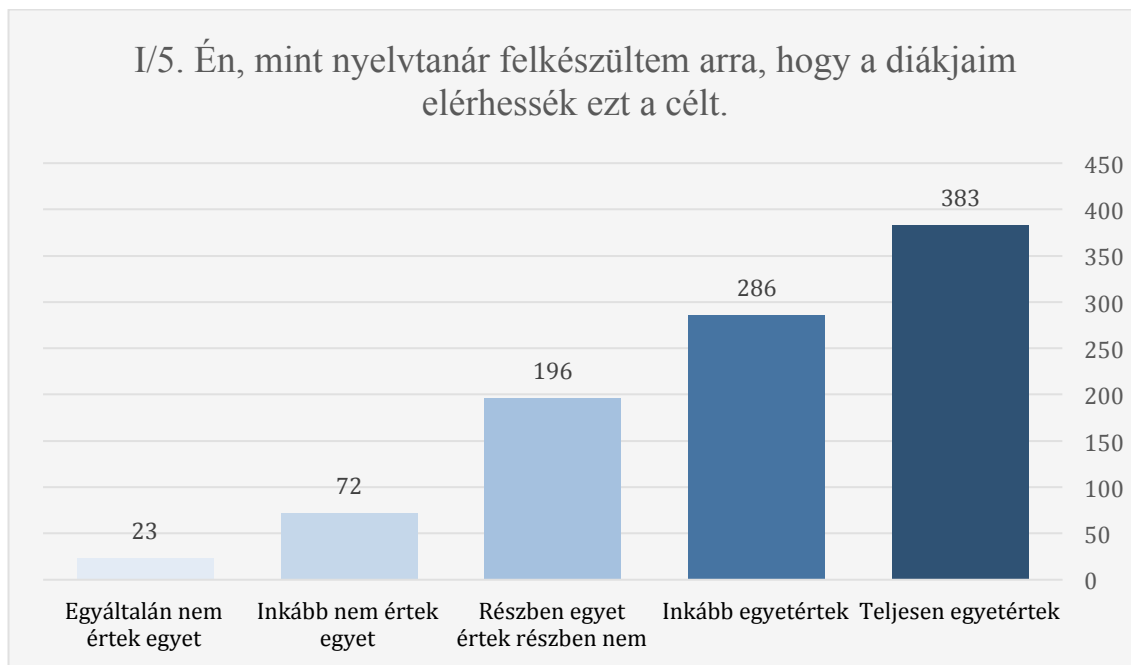

1. 1. ábra: „Hasznosnak találok a követelményt a diákok nyelvtanulása szempontjából.” állításra adott válaszok

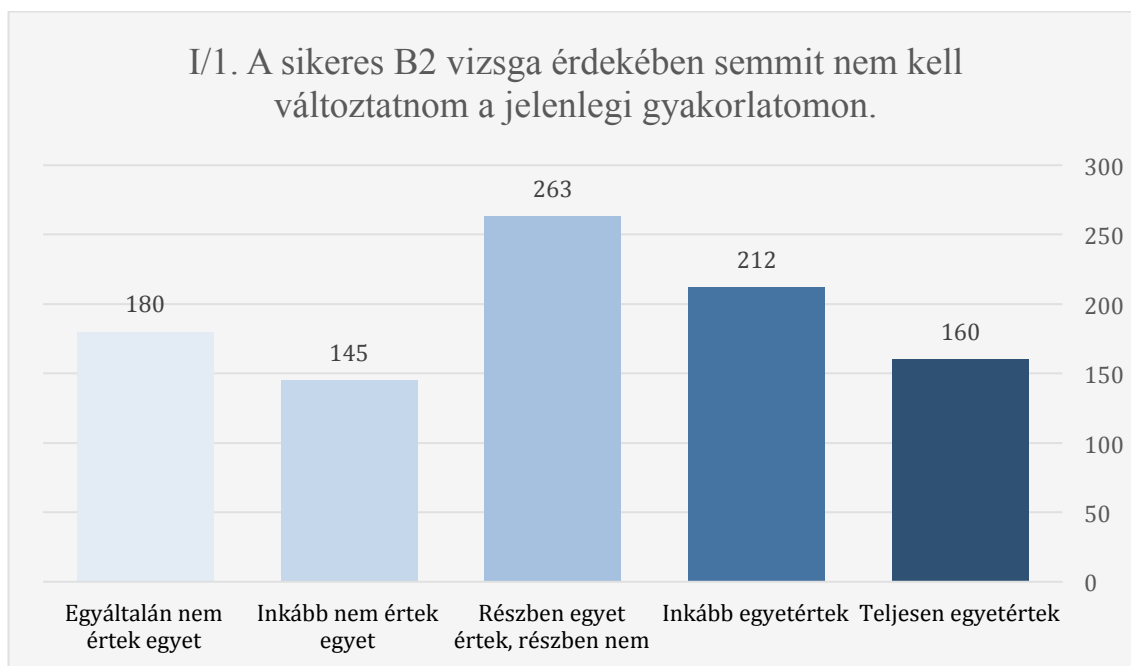
Felkészültség a követelmény teljesítésére

Míg a nyelvtanárok a követelmény teljesítésére vonatkozó saját felkészültségük mértékét átlagosan jónak (3,97) ítélték meg, ennek némileg ellent mond, hogy válaszaik alapján, csak közepesen (3,03) elégedettek felkészültségi szintjükkel.

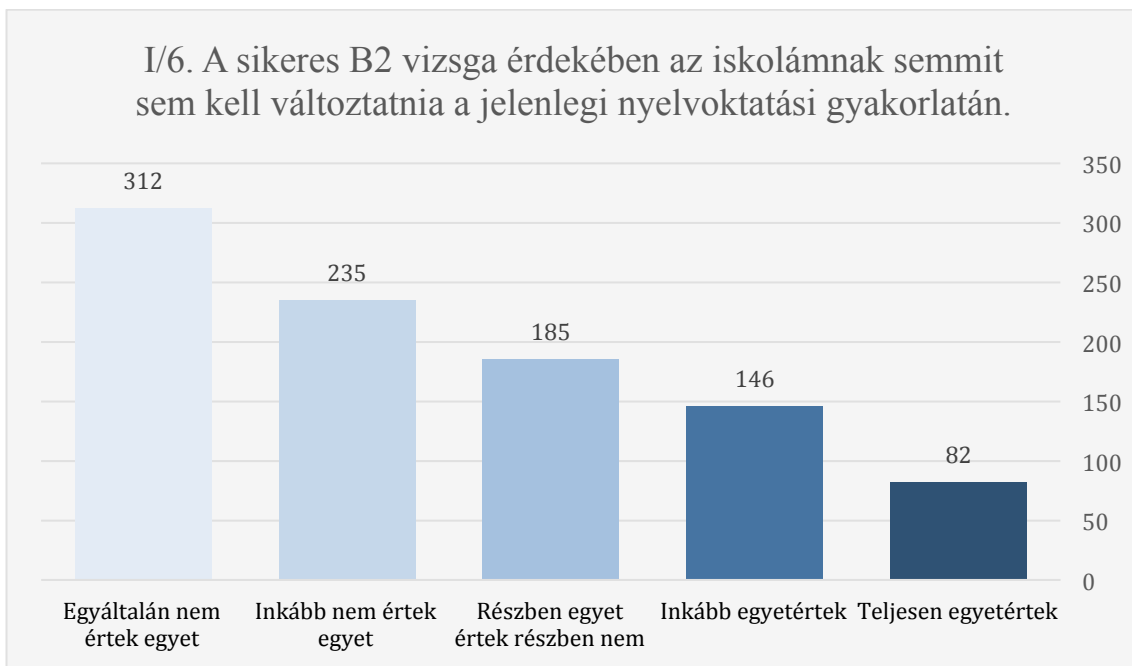
Ennél szignifikánsan alacsonyabbnak tartották intézményeik felkészültségi szintjét, mivel a 6. állításra (A sikeres B2 vizsga érdekében az iskolámnak semmit sem kellene változtatnia a jelenlegi nyelvoktatási gyakorlatán.) adott válaszok átlaga csupán 2,43 volt (1. 2., 1. 3., 1. 4. ábrák).

1. 2. ábra: „Én, mint nyelvtanár, felkészültem arra, hogy diákjaim elérhessék ezt a célt.” állításra adott válaszok

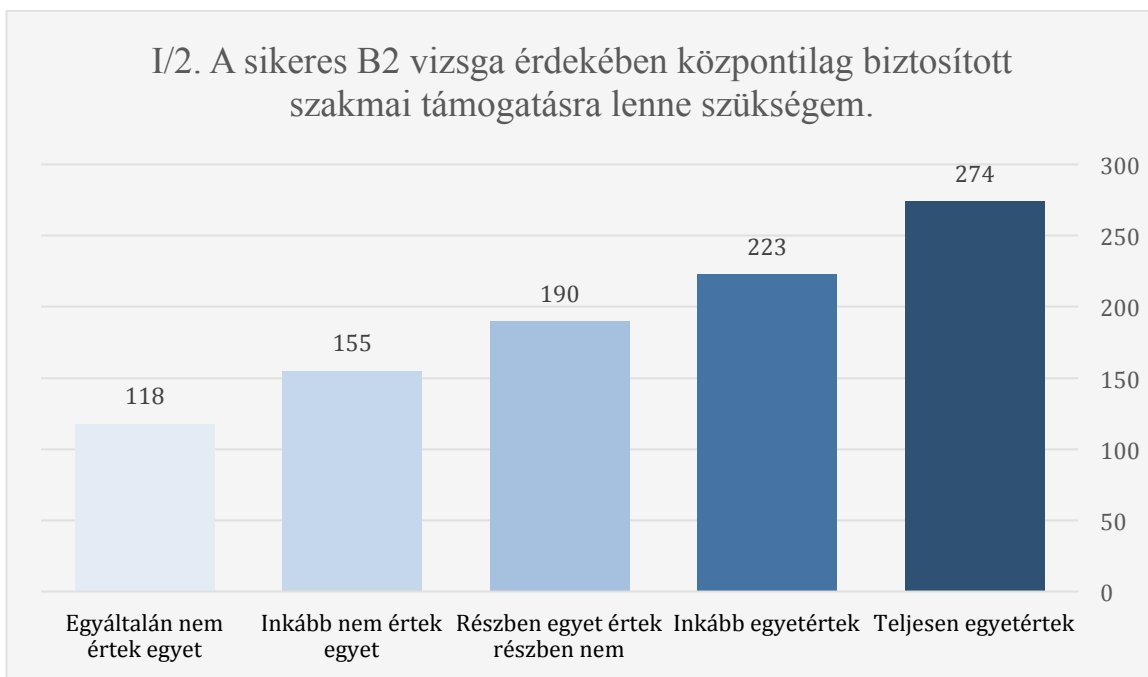
1. 3. ábra: „A sikeres B2 vizsga érdekében semmit nem kell változtatnom a jelenlegi gyakorlatomon.” állításra adott válaszok

1. 4. ábra: „A sikeres B2 vizsga érdekében az iskolámnak semmit sem kellene változtatnia a jelenlegi nyelvoktatási gyakorlatán.” állításra adott válaszok

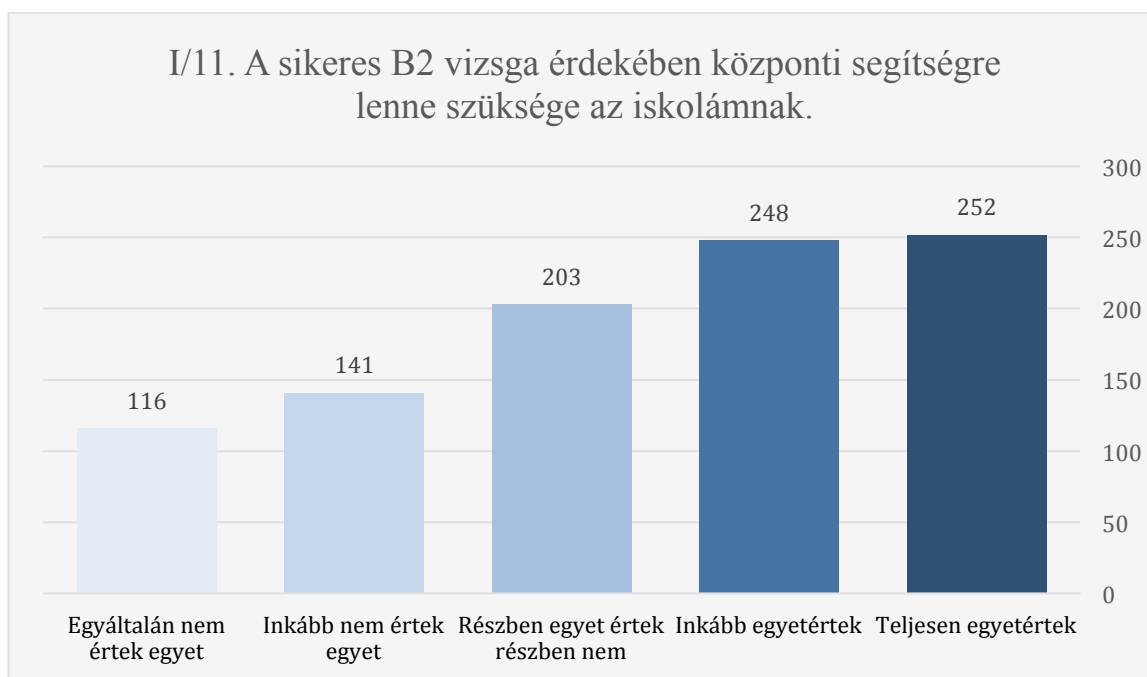
Az intézkedés teljesítéséhez szükséges segítség forrása

Azt is vizsgáltuk, hogy a középiskolai nyelvtanárok honnan és mitől várják a jelenlegi helyzet megoldását. A válaszokból kiderül, hogy közepesnél erősebb mértékben, központilag biztosított szakmai segítséget szeretnének kapni mind egyéni (3,40), mind intézményi szinten (3,39) (lásd 1. 5. és 1. 6. ábra).

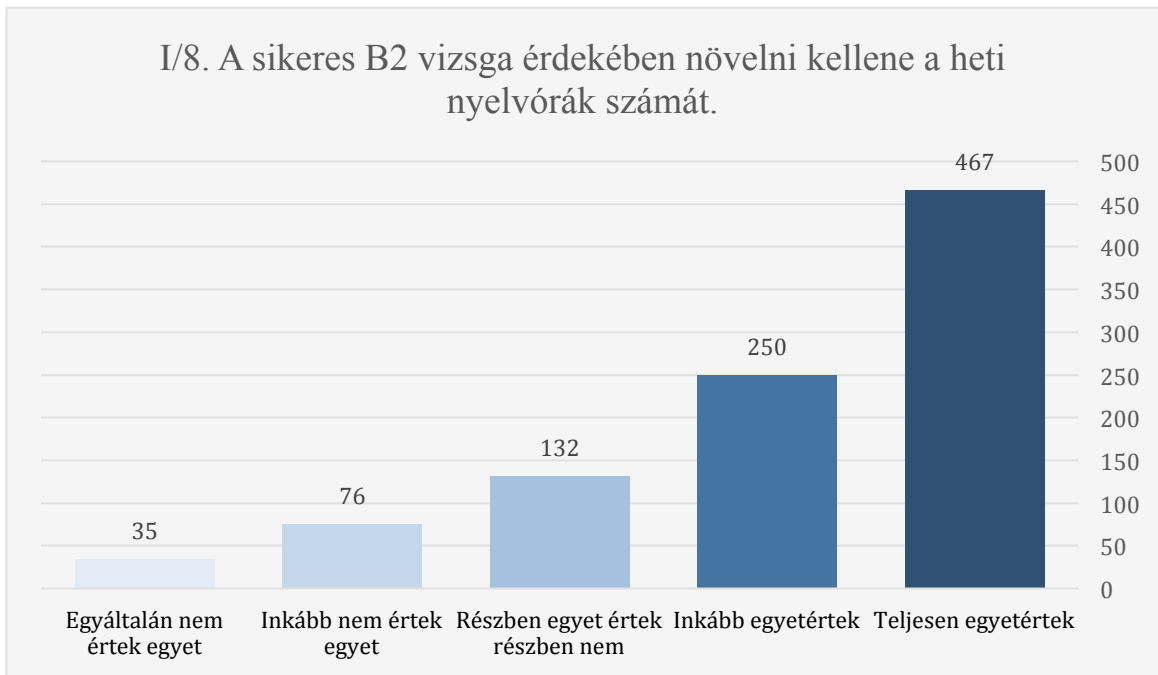
1. 5. ábra: „A sikeres B2 vizsga érdekében központilag biztosított szakmai támogatásra lenne szükségem.” állításra adott válaszok

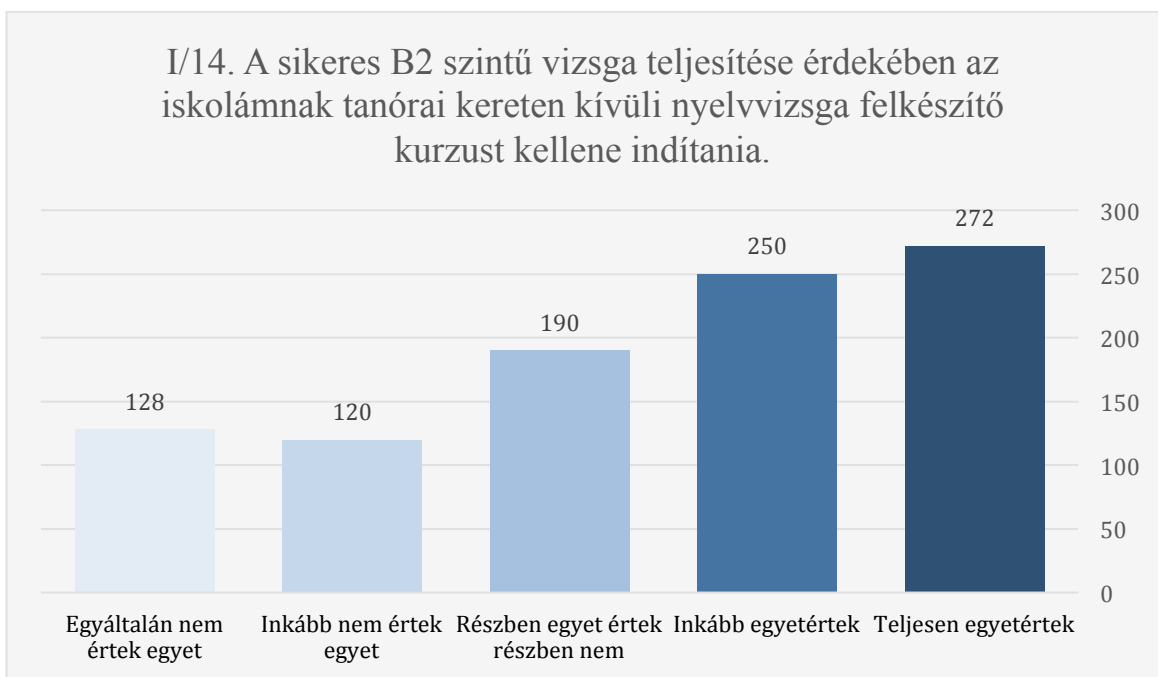
1. 6. ábra: „A sikeres B2 vizsga érdekében központi segítségre lenne szüksége az iskolámnak.” állításra adott válaszok

Mit kellene tenni a követelmény teljesítése érdekében?

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy a nyelvtanárok véleménye szerint mire lenne szükség annak érdekében, hogy a 2020-as követelményt teljesíteni tudják diákjaik. Az eredmények alapján elmondható, hogy véleményük szerint, a B2 vizsga teljesítése érdekében, leginkább a heti nyelvórák számát kellene növelni (4,08). Ezt követi a tanórai kereten kívüli nyelvvizsga felkészítő kurzus (3,44), illetve emelt szintű érettségire felkészítő kurzus indításának szükségessége (3,41) (lásd 1. 7., 1. 8. és 1. 9. ábra).

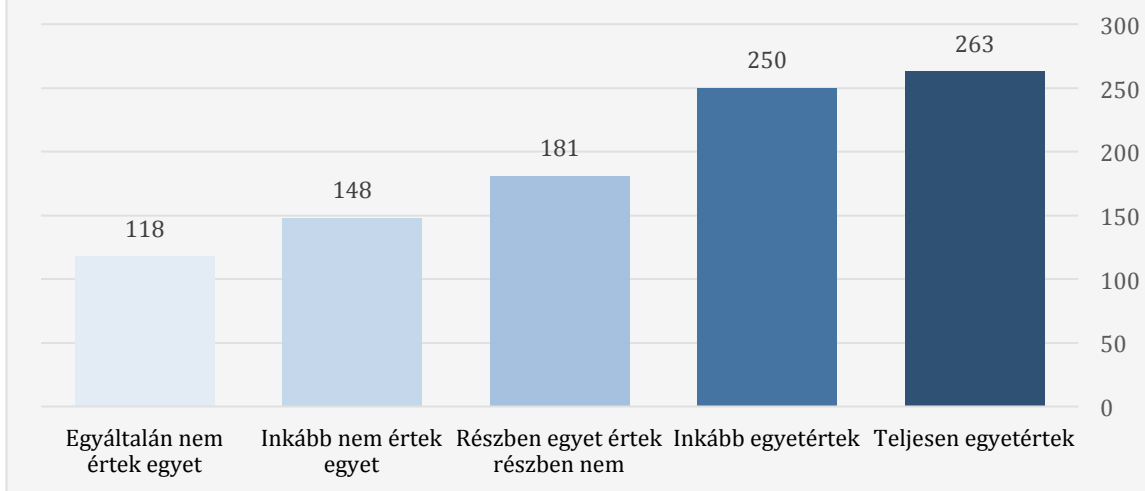

1. 7. ábra: „A sikeres B2 vizsga érdekében növelni kellene a heti nyelvórák számát.” állításra adott válaszok

1. 8. ábra: „A sikeres B2 szintű vizsga teljesítése érdekében az iskolámnak tanórai kereten kívüli nyelvvizsga felkészítő kurzust kellene indítania.” állításra adott válaszok

I/13. A sikeres B2 szintű vizsga teljesítése érdekében az iskolámnak tanórai kereten kívüli emelt szintű érettségire felkészítő kurzust kellene indítania.

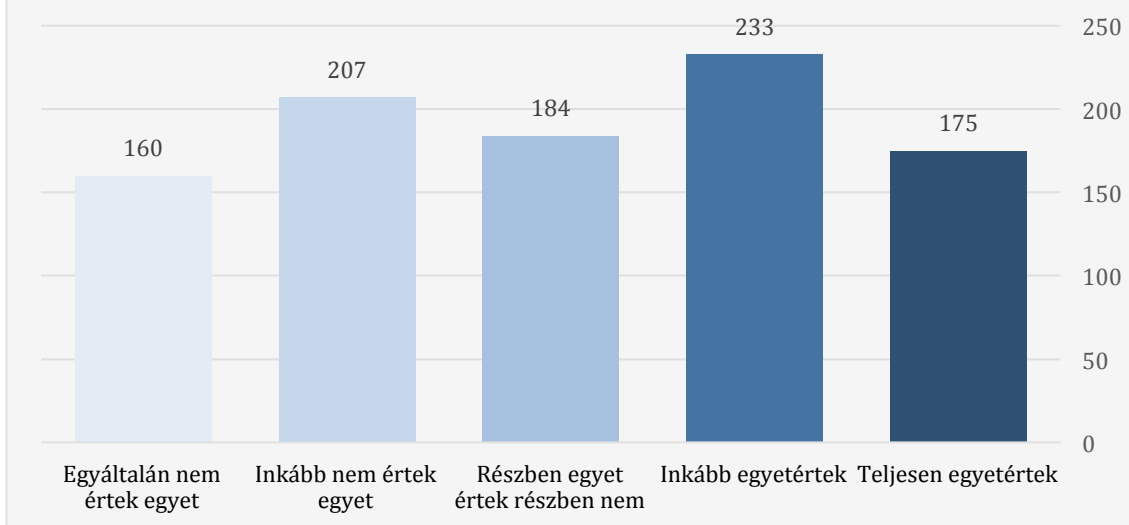

1. 9. ábra: „A sikeres B2 szintű vizsga teljesítése érdekében az iskolámnak tanórai kereten kívüli emelt szintű érettségire felkészítő kurzust kellene indítania.” állításra adott válaszok

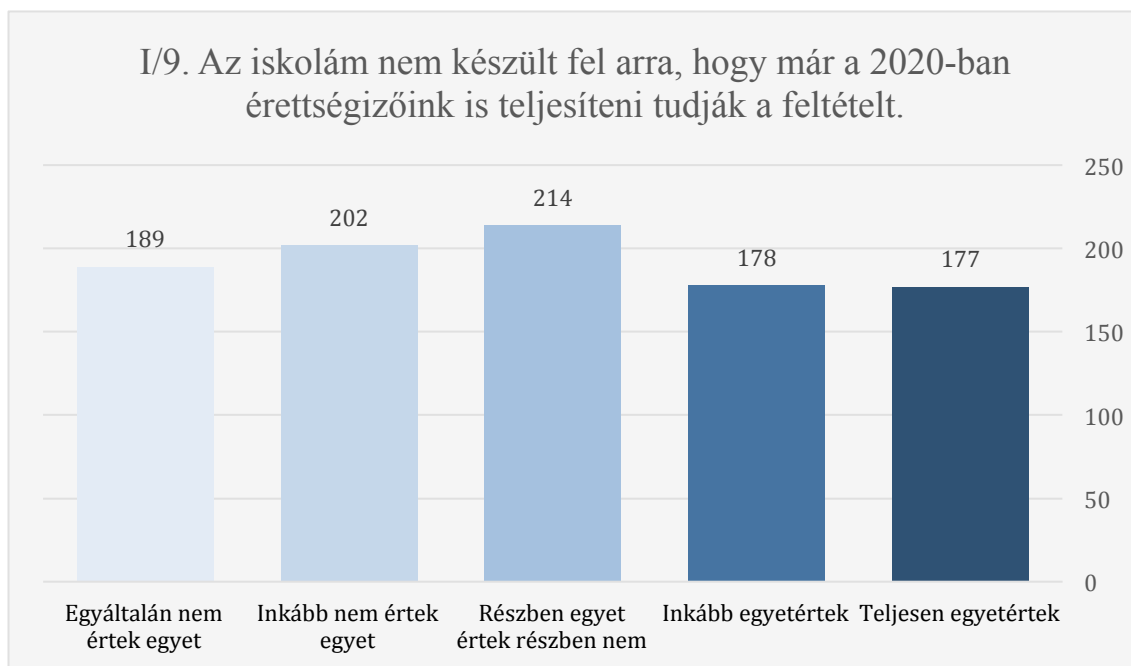
A 2020-ban érettségiző évfolyam kilátásai

Azt illetően, hogy vajon a már 2020-ban érettségiző diákjaik is teljesíteni tudják-e az új követelményt, a kérdőív kitöltői a közepesnél némileg pozitívabban nyilatkoztak, mind diákjaikból (3,06), mind intézményük felkészültségéből (2,95; negatívan megfogalmazott állítás) kiindulva (1. 10. és 1. 11. ábra).

I/3. A 2020-ban érettségiző évfolyam nálunk a korábbi évekhez hasonló felvételi arányt fog tudni elérni.

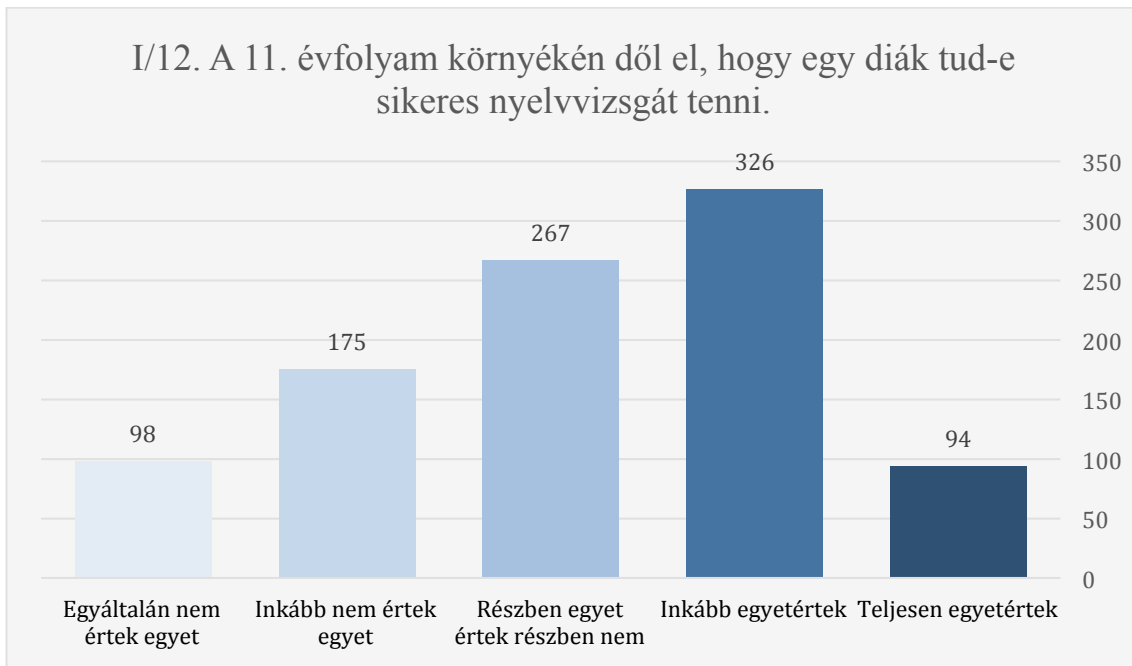
1. 10. ábra: „A 2020-ban érettségiző évfolyam nálunk a korábbi évekhez hasonló felvételi arányt fog tudni elérni.” állításra adott válaszok

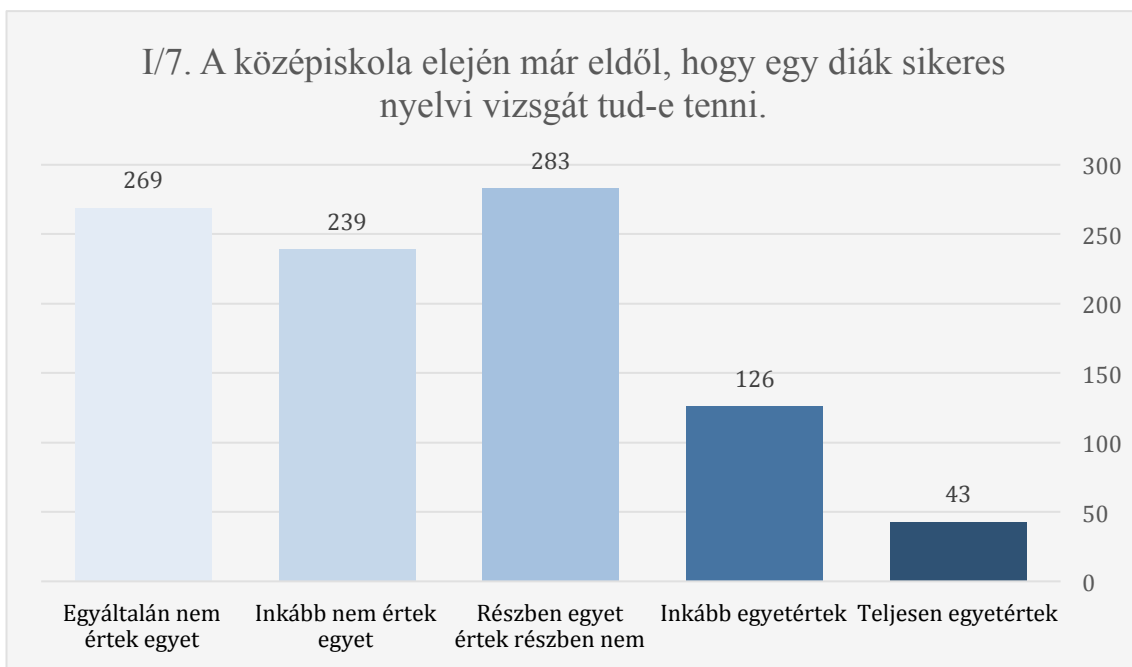
1. 11. ábra: „Az iskolám nem készült fel arra, hogy már a 2020-ban érettségizőink is teljesíteni tudják a feltételt.” állításra adott válaszok

Mikor dől el, hogy egy diák tud-e sikeres nyelvizsgát tenni?

Azzal kapcsolatban, hogy vajon a középiskola alatt mikor dől el, hogy egy diák tud-e sikeres nyelvizsgát tenni, a válaszok alapján azt mondhatjuk, hogy sokkal inkább a 11. évfolyam környékén (3,15), mint már a középiskola megkezdésekor (2,41) (lásd 1. 12. és 1. 13. ábra).

1. 12. ábra: „A 11. évfolyam környékén dől el, hogy egy diák tud-e sikeres nyelvvizsgát tenni.” állításra adott válaszok

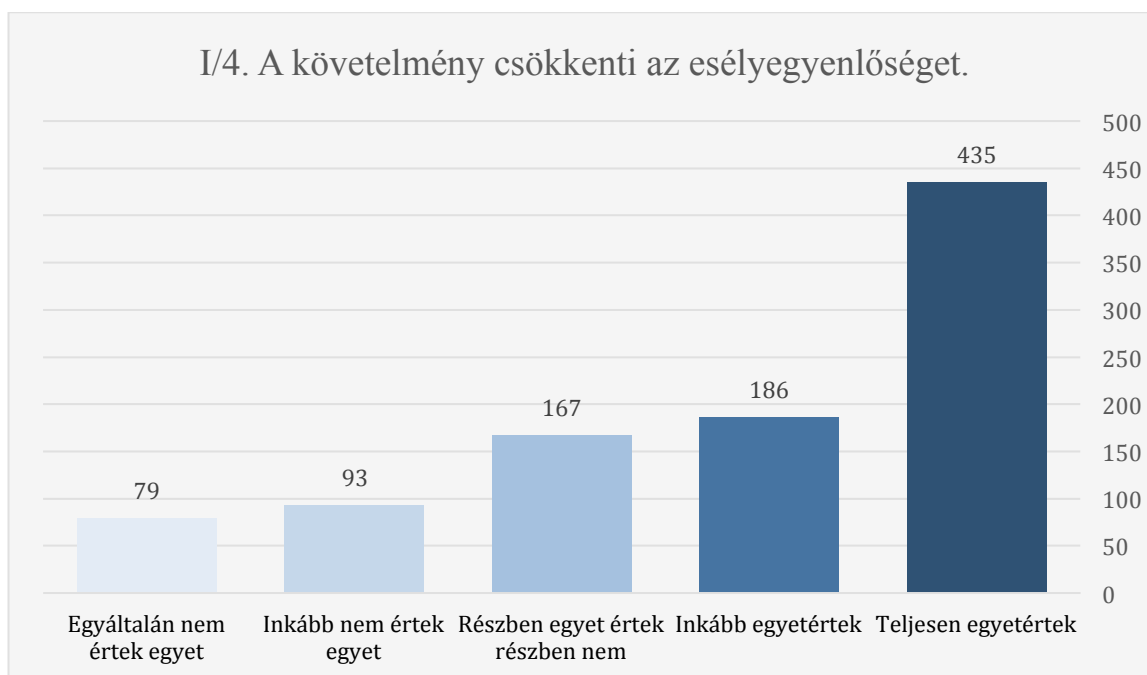

1. 13. ábra: „A középiskola elején eldől, hogy egy diák sikeres nyelvvizsgát tud-e tenni.” állításra adott válaszok

Az intézkedés esélyegyenlőségre gyakorolt hatása

Végezetül fontosnak tartjuk kiemelni, hogy a résztvevők nagy része határozottan egyet értett azzal, hogy az intézkedés csökkenti az esélyegyenlőséget (1. 14. ábra).

Az eredményekből látható, hogy az állítással a résztvevők 45%-a, 435 fő, teljesen egyetértett, és további 186 fő inkább egyetértett, mint nem.

1. 14. ábra: „A követelmény csökkenti az esélyegyenlőséget.” állításra adott válaszok

Település-, és intézménytípus szerinti szignifikáns különbségek

Amellett, hogy a 960 résztvevő átlagosan hogyan vélekedett a kérdőív állításairól, arra is kíváncsiak voltunk, hogy hol mutatkozott szignifikáns eltérés a válaszokban település-, és intézménytípus szerint. Településtípus szerint külön mértük a fővárosi, megyeszékhelyi, 50.000 fő feletti, illetve 50.000 fő alatti városokban dolgozó nyelvtanárok véleményét. Iskolatípus szerint a kizárólag gimnáziumban és a kizárólag szakgimnáziumban oktató nyelvtanárok véleményében mutatkozó szignifikáns különbségeket kerestük.

Szignifikáns különbségek településtípusok szerint

A településtípus szerinti összehasonlításban hét állítás esetén (2.,6.,8.,9.,11.,13.,14. állítás) mértünk szignifikáns különbséget a fővárosban (N=284) és 50.000 fő alatti városokban (N=297) (X.2 táblázat), illetve három állításnál (1.,6.,14. állítás) a fővárosban (N=284) és megyeszékhelyeken (N=346) (1. 2. táblázat) oktató nyelvtanárok véleményében.

Állítás	Átlag			Szórás		
	összes	főváros	50.000 alatt	összes	főváros	50.000 alatt
2. A sikeres B2 vizsga	3,40	3,19	3,56	1,37	1,43	1,31

érdekében központilag biztosított szakmai támogatásra lenne szükségem.						
6. A sikeres B2 vizsga érdekében az iskolámnak semmit sem kellene változtatnia a jelenlegi nyelvoktatási gyakorlatán.	2,43	2,65	2,25	1,31	1,39	1,20
8. A sikeres B2 vizsga érdekében növelni kellene a heti nyelvórák számát.	4,08	3,91	4,22	1,12	1,22	1,03
9. Az iskolám nem készült fel arra, hogy már a 2020-ban érettségizőink is teljesíteni tudják a feltételt.	2,95	2,71	3,21	1,39	1,38	1,32
11. A sikeres B2 vizsga érdekében központi segítségre lenne szüksége az iskolámnak.	3,39	3,24	3,58	1,34	1,41	1,24
13. A sikeres B2 szintű vizsga teljesítése érdekében az iskolámnak tanórai kereten kívüli emelt szintű érettségire felkészítő kurzust kellene indítania.	3,41	3,25	3,61	1,36	1,38	1,30
14. A sikeres B2 szintű vizsga teljesítése érdekében az iskolámnak tanórai kereten kívüli nyelvvizsga felkészítő kurzust kellene indítania.	3,44	3,16	3,64	1,37	1,42	1,28

1. 2. táblázat: A 2020-as intézkedéssel kapcsolatos állítások átlagaiban mutatkozó szignifikáns különbségek a fővárosban és az 50.000 fő alatti városokban tanító nyelvtanárok véleményében

Az 1. 2. táblázat adataiból egyértelműen látszik, hogy az 50.000 fő alatti városokban dolgozó nyelvtanárok és intézményeik kevésbé állnak készen a 2020-as követelmény bevezetésére, mint fővárosi kollégáik: mind egyéni, mind intézményi szinten jelentősebb központilag biztosított szakmai támogatásra lenne szükségük, nagyobb mértékben érzik szükségesnek a nyelvórák számának emelését, az emelt szintű érettségire és B2 szintű nyelvvizsgára felkészítő kurzusok indítását, valamint kevésbé vélik úgy, hogy a már 2020-ban érettségiző diákjaik is teljesíteni tudják a feltételt.

Bár a fővárosi és megyeszékhelyi nyelvtanárok véleménykülönbsége csak három állítás esetében volt szignifikáns (1. 3. táblázat), itt is a fent leírthoz hasonló tendencia bontakozik ki: a megyeszékhelyeken oktató nyelvtanárok nagyobb mértékben érzik szükségességét annak, hogy jelenlegi gyakorlatukon változtassanak, mint fővárosi kollégáik, és szintén fontosabbnak tartanak a sikeres B2 szintű vizsga teljesítése érdekében a tanórai kereten kívüli nyelvvizsga felkészítő kurzus indítását.

Állítás	Átlag			Szórás		
	összes	főváros	megyesz ékhely	összes	főváros	megyesz ékhely
1. A sikeres B2 vizsga érdekében semmit sem kell változtatnom a jelenlegi gyakorlatomon.	3,03	3,21	2,92	1,34	1,29	1,39
6. A sikeres B2 vizsga érdekében az iskolámnak semmit sem kellene változtatnia a jelenlegi nyelvoktatási gyakorlatán.	2,43	2,65	2,38	1,31	1,39	1,31
14. A sikeres B2 szintű vizsga teljesítése érdekében az iskolámnak tanórai kereten kívüli nyelvvizsga felkészítő kurzust kellene indítania.	3,44	3,16	3,49	1,37	1,42	1,35

1. 3. táblázat: A 2020-as intézkedéssel kapcsolatos állítások átlagaiban mutatkozó szignifikáns különbségek a fővárosban és a megyeszékhelyeken tanító nyelvtanárok véleményében

Szignifikáns különbségek intézménytípus szerint

Az intézménytípus szerinti összehasonlításban négy állítás (4.,8.,10. és 12. állítás) kivételével mindenhol szignifikáns különbséget mértünk a kizárólag gimnáziumokban (N=626) és a kizárólag szakgimnáziumokban (N=231) tanító nyelvtanárok véleménye között (X. 4 táblázat). A kérdőívet kitöltő gimnáziumban és szakgimnáziumban egyaránt tanító nyelvtanárok (N=103) véleménye a lenti táblázatban nem szerepel.

Állítás	Átlag			Szórás		
	összes	gimnázium	szakgimnázium	összes	gimnázium	szakgimnázium
1. A sikeres B2 vizsga érdekében semmit sem kell változtatnom a jelenlegi gyakorlatomon.	3,03	3,23	2,49	1,34	1,31	1,24
2. A sikeres B2 vizsga érdekében központilag biztosított szakmai támogatásra lenne szükségem.	3,40	3,31	3,58	1,37	1,40	1,27
3. A 2020-ban érettségiző évfolyam nálunk a korábbi évekhez hasonló felvételi arányt fog tudni elérni.	3,06	3,25	2,64	1,36	1,33	1,34
5. Én, mint nyelvtanár, felkészültem arra, hogy diákjaim elérhessék ezt a célt.	3,97	4,10	3,62	1,06	1,00	1,10
6. A sikeres B2 vizsga érdekében az iskolámnak semmit sem kellene változtatnia a jelenlegi nyelvoktatási gyakorlatán.	2,43	2,60	1,98	1,31	1,36	1,09

7. A középiskola elején már eldől, hogy egy diák sikeres nyelvi vizsgát tud-e tenni.	2,41	2,30	2,65	1,16	1,11	1,24
9. Az iskolám nem készült fel arra, hogy már a 2020-ban érettségizőink is teljesíteni tudják a feltételt.	2,95	2,72	3,53	1,39	1,36	1,31
11. A sikeres B2 vizsga érdekében központi segítségre lenne szüksége az iskolámnak.	3,39	3,29	3,65	1,34	1,36	1,35
13. A sikeres B2 szintű vizsga teljesítése érdekében az iskolámnak tanórai kereten kívüli emelt szintű érettségire felkészítő kurzust kellene indítania.	3,41	3,32	3,58	1,36	1,39	1,29
14. A sikeres B2 szintű vizsga teljesítése érdekében az iskolámnak tanórai kereten kívüli nyelvvizsga felkészítő kurzust kellene indítania.	3,44	3,33	3,61	1,37	1,38	1,29

1. 4. táblázat: A 2020-as intézkedéssel kapcsolatos állítások átlagaiban mutatkozó szignifikáns különbségek a kizárólag gimnáziumokban és kizárólag szakgimnáziumokban tanító nyelvtanárok véleményében

Az 1. 4. táblázat adatai azt támasztják alá, hogy szakgimnáziumokban tanító nyelvtanárok véleménye szerint ők maguk és intézményeik szignifikánsan kevésbé állnak készen a 2020-as követelmény bevezetésére, mint a gimnáziumokban oktató kollégáik és intézményeik: mind egyéni, mind intézményi szinten nagyobb központilag biztosított szakmai támogatásra lenne szükségük, nagyobb mértékben érzik szükségesnek az emelt szintű érettségire és B2 szintű nyelvvizsgára felkészítő kurzusok indítását, valamint kevésbé érzik úgy, hogy a már 2020-ban érettségiző diákjaik is teljesíteni tudják a feltételt. Érdekes módon, a szakgimnáziumok nyelvtanárai szignifikánsan nagyobb mértékben (2,65) gondolják azt, hogy már a középiskola elején eldől, hogy egy diák sikeres nyelvi vizsgát tud-e tenni, mint gimnáziumban oktató kollégáik (2,30).

A 2020-as követelményekre vonatkozó nyitott kérdésekre adott válaszok

A Likert skálás állítások mellett, a 2020-ban életbe lépő követelmény bevezetésével kapcsolatban további négy nyitott kérdést tettünk fel: kíváncsiak voltunk, hogy a középiskolai nyelvtanárok intézményei, illetve ők maguk milyen változtatásokat eszközöltek a B2 szintű nyelvi követelmény teljesítése érdekében, valamint milyen pozitív és negatív hozadékát látják az intézkedésnek. A 960 válaszadó nyitott kérdésekre adott válaszait kérdésenként egy szinten kategorizálva csoportokba osztottuk. A négy kérdésre adott válaszokat kategóriák szerint csoportosítva, említési gyakoriságukkal együtt százalékos arányban is

kifejezve az 1. 5., 1. 6., 1. 7. és az 1. 8. táblázat tartalmazza. Az eredmények bemutatását az első nyitott kérdésre adott válaszok összegzésével kezdjük (lásd 1. 5. táblázat).

Az intézmények által a B2 szintű nyelvi követelmény teljesítése érdekében eszközölt változtatások

Eredmény	Említések száma	Százalék
még semmit	317	32%
szakkör, emelt szintű érettségi felkészítés / vizsgafelkészítés	152	15,5%
eddig is tudtuk hozni / nincs szükség változtatásra	134	13,5%
több nyelvóra	132	13%
csoportbontás	42	4%
évenkénti mérés / belső vizsga / próbavizsga	29	3%
infrastruktúra fejlesztés, nyelvi labor, okostábla	22	2%
más tankönyv / tananyag	20	2%
akkreditált nyelvvizsgahelyszín lettünk	16	1,5%
GINOP program	16	1,5%
NYEK / 0. évfolyam beindítása	15	1,5%
nem tudom	15	1,5%
nyelvtanfolyam / együttműködés nyelviskolával	14	1,5%
tanárok továbbképzése	11	1%
információnyújtás / konzultáció	10	1%
anyanyelvi tanár / lektor alkalmazása	8	1%
cserediák program	5	0,5%
fokozottabb számonkérés	4	0,5%
tanárok ingyen órát adnak	4	0,5%
tanórán kívüli tevékenységek / mozi	3	<0,5%
VEKOP ingyenes képzés 120 óra	3	<0,5%
tehetséggondozás	3	<0,5%
Erasmus (+)	2	<0,5%
felsőoktatási intézménnyel közös program	2	<0,5%
uniós pályázat	1	<0,5%
Összesen	980	100%

1. 5. táblázat: Az intézmények által a B2 szintű nyelvi követelmény teljesítése érdekében eszközölt változtatások

Az 1. 5. táblázatban láthatjuk, hogy a 960 középiskolai nyelvtanár intézményének a harmada (32%) még semmilyen változtatást nem eszközölt a 2020-ban életbe lépő intézkedés teljesítése érdekében (317 említés). Az egyik résztvevő válasza többek véleményét foglalja össze: „Még semmit nem tettünk. Egyelőre azt sem tudja az iskolám, hogy hány és milyen szakos nyelvtanára lesz szeptembertől, ezért teljes képtelenség bármit is tervezni, se a csoportlétszámokat nem ismerjük egyelőre, se

azt, hogy a jelenlegi csoportok létszáma és összetétele hogyan, mennyire fog változni a (remélhetőleg majd) újonnan érkező kollégák belépése kapcsán.” A második leggyakrabban, 152-szer említett változtatás (15,5%) szakkör, emeltszintű érettségi-, illetve B2-es vizsgafelkészítő kurzus már megtörtént indítása volt: „Szinte minden angoltanár tart vizsgafelkészítő szakkört vagy foglalkozik tanórán kívül a diákjaival a vizsgára való felkészüléskor.” A harmadik leggyakoribb válasznak, amelyet a résztvevők kb. 13 %-a említett, a nyelvórák számának növelése bizonyult (132 említés). Ennél jóval kevesebben, 42-szer a csoportbontás lehetőségét (4%), és 29-szer az évenkénti szintfelmérő vizsga, próbavizsga bevezetését (3%) említették (pl.: „A 10. évfolyamtól szintfelmérőt íratunk és évfolyam szinten, tudásszintnek megfelelően osztjuk csoportokba a diákokat.”). Az összes említés 2-2%-a az IKT eszközök fokozottabb használatát (22 említés), illetve a tankönyvcserét nevezte meg (20 említés), mint a 2020-as követelmény érdekében, az intézmények által foganatosított változtatást.

A leggyakoribb témákon kívül, több mint tízszer fordult elő a válaszokban az, hogy az intézmény akkreditált nyelvvizsgahely lett (16 említés), GINOP programban vett részt (16 említés), NYEK vagy 0. évfolyamot indított (15 említés), együttműködést kezdeményezett nyelviskolákkal (14 említés), illetve továbbképzésre küldte nyelvtanórait (11 említés). A már megtörtént felkészülés részeként utaltak továbbá a résztvevők információnyújtás vagy konzultáció megtartására (10 említés), anyanyelvi tanár vagy lektor alkalmazására (8 említés), cserediákprogram szervezésére (5 említés), fokozottabb számonkérésre (4 említés), ingyenes tanórákra (4 említés), tanórán kívüli célnyelvi tevékenységekre (pl. mozi) (3 említés), VEKOP ingyenes képzésre (3 említés), tehetséggondozásra (3 említés), Erasmus+ programban való részvételre (2 említés), felsőoktatási intézménnyel közösen szervezett programra (2 említés), valamint uniós pályázatra (1 említés).

A nyelvtanárok által a B2 szintű nyelvi követelmény teljesítése érdekében eszközölt változtatások

Amellett, hogy a kutatásban résztvevők intézményei milyen változásokat eszközöltek a 2020-as cél teljesítése érdekében, azt is szeretnénk volna feltárni, hogy a nyelvtanárok maguk mit változtattak munkájukban annak érdekében, hogy diákjaik teljesíteni tudják a B2 szintű nyelvi követelményt. Az eredményeket az 1. 6. táblázat tartalmazza.

Eredmény	Említések száma	Százalék
vizsgafeladatok, célirányos készülés	267	24%
nincs szükség változtatásra	153	14%
még semmilyen	129	11,5%
ingyen órákat / szakkört / felkészítést tartok	110	10%

programmódosítás, intenzívebb órák, más tankönyv, tananyag	100	9%
differentiálás, egyéni fejlesztés	56	5%
információnyújtás / tudatosítás	42	4%
önképzés / továbbképzés	42	4%
motiválás	35	3%
tájékozódás a nyelvvizsgatípusokról	30	2,5%
fokozottabb számonkérés	27	2,5%
IKT / applikációk intenzívebb használata	25	2%
szóbeli kommunikáció előtérbe helyezése	25	2%
évenkénti mérés / belső vizsga/ próbavizsga	24	2%
vizsgáztatás / jelentkezés vizsgáztatónak	24	2%
Erasmus + csereprogram szervezése / részvételre ösztönzés	7	0,5%
tanórán kívüli tevékenységek / mozi / nyelvi tábor szervezése	6	0,5%
a jobb képességűek GINOP tanfolyamra küldése	4	< 0,5%
EFOP Nyelvtanulással a boldogulásért programban való részvétel	4	< 0,5%
csak célnyelv használata az órán	3	< 0,5%
kooperáció kollégákkal	3	< 0,5%
egynyelvű könyvek olvastatása	2	< 0,5%
tanórán kívüli térítésez képzés nyújtása	1	< 0,5%
Összesen	1119	100%

1. 6. táblázat: A nyelvtanárok által a B2 szintű nyelvi követelmény teljesítése érdekében eszközölt változtatások

Az adatok azt mutatják, hogy a nyelvtanárok leggyakrabban (267 említés) vizsgafeladatok gyakoroltatásával és célirányos felkészítéssel segítik diákjaikat a B2 szintű nyelvi követelmény teljesítésében. Ez a szám az említések majdnem negyedét, 24%-át tette ki. A következő idézetek ezt támasztják alá: *„többféle vizsgafeladatot viszek be az órákra és tájékoztatom őket a vizsgakövetelményekről (KER, pontszámok, feladattípusok); rendszeresen gyakoroljuk a nyelvvizsgafeladatokat, a tananyagokat a B2 szintnek megfelelően kérem számon; célzottan nyelvvizsgafeladatokat viszek diákjaimnak a felkészülési időszakban.”* Ezt követte az említések 14%-ával (153 említés) az a vélemény, amely szerint nincs szükség változtatásra, mert a diákok anélkül is teljesíteni tudják a feltételt (*„A nyelvi előkészítő osztályok eddig is teljesítették a követelményt, zömében c1-es szintre.”*; *„Eddig is teljesítették, nálunk ez nem volt kérdés.”*). Harmadik helyen 129 említéssel (11,5%) azok a vélemények állnak, amelyek arról tanúskodnak, hogy a nyelvtanárok feltételezhetően tervezik, de egyelőre semmilyen változtatást nem eszközöltek az online kérdőív kitöltésének időpontjáig a 2020-as cél elérése érdekében. Viszonylag sokszor, 110-szer került említésre az (említések 10%-a), hogy a kutatásban résztvevő nyelvtanárok ingyen órákat, szakkört vagy ingyenes felkészítést tartanak. Ezt erősíti meg a következő idézetek: *„szakkört és egyéni*

felkészítést tartok, szabadidőben, ingyen; „*délután külön foglalkozok a nyelvvizsgára készülőkkel saját szabad időm terhére, ingyen*”; „*több délutáni ingyenes szakkört, felkészítést vállalok*”. Majdnem hasonló gyakorisággal (100 említés, 9%) fejtették ki azt, hogy változtattak a tananyagon, a tankönyvön, vagy a nyelvórák intenzitásán („*intenzívebbé teszem az órákat*”; „*fakultáció, órai anyagon változtattam, tankönyvet váltottam*”). Mintegy feleennyi említést kapott a differenciálás (56 említés, 5%), és 42-42 említést az információnyújtás / tudatosítás (4%), illetve az önképzés / továbbképzés (4%), mint a cél elérése érdekében eszközölt változtatás. Az említések 3%-a, 35 említés arról tanúskodik, hogy a nyelvtanárok jobban próbálják motiválni diákjaikat.

A fentiekén kívül, a 2020-as cél teljesítését célzó változtatások 1 és 3%-os gyakoriságú említései közé esik a nyelvvizsgatípusokkal kapcsolatos tájékoztató (30 említés, 2,5%), a fokozottabb számonkérés (27 említés, 2,5%), a szóbeli kommunikáció előtérbe helyezése (25 említés, 2%), az IKT intenzívebb használata (25 említés, 2%), az évenkénti mérés, belső vizsga vagy próbavizsga szervezése (24 említés, 2%), és a nyelvtanárok vizsgáztatónak történő jelentkezése vagy már a jelenben is folyó vizsgáztatása (24 említés, 2%).

Végezetül, 10-nél kevesebb említéssel szerepelt az eredmények között az Erasmus + csereprogram szervezése, illetve az abban való részvételre ösztönzés (7 említés), tanórán kívüli nyelvtanulással kapcsolatos tevékenységek (mozi, nyelvi tábor) szervezése (6 említés), diákok ösztönzése GINOP tanfolyamon való részvételre (4 említés), az EFOP Nyelvtanulással a boldogulásért programban való részvétel (4 említés), más nyelvtanárokkal történő kooperáció (3 említés), csak a célnyelv használata az órán (3 említés), egynyelvű könyvek olvastatása (2 említés), illetve egyetlen nyelvtanár említette a tanórán kívüli térítéses képzés nyújtását.

A 2020-as intézkedés pozitív hozadécai

A következő nyitott kérdéssel az volt a célunk, hogy kiderítsük, a középiskolai nyelvtanárok szerint milyen pozitív hozadéka lehet a 2020-as intézkedésnek. A 960 szöveges válasz kódolásának eredményeit az 1. 7. táblázat mutatja be.

Eredmény	Említések száma	Százalék
semmilyen	247	24%
motiváltabbak lesznek	204	20%
nem ragad be diploma	109	10,5%
komolyabban fogják venni a középiskolások a nyelvtanulást	98	9,5%
többen rendelkeznek majd megfelelő nyelvtudással	77	7,5%
több nyelvvizsga születik	53	5%
csak a jobb képességűek kerülnek be felsőoktatásba	38	4%

nyelviskolák / magántanárok / vizsgaközpontok járnak jól	29	3%
felsőoktatásban nem kell a nyelvvizsgával foglalkozni	29	3%
nem tudom	25	2,5%
nyelvtanulás / nyelvtudás fontosabb lesz	24	2,5%
a második idegennyelv népszerűbb lesz	16	1,5%
színvonalasabb lesz a nyelvtanítás	13	1%
több szakmunkás lesz / kevesebb diplomás	11	1%
a tanulók világot láthatnak	10	1%
több idegennyelvű szakirodalmat olvasnak majd a diákok	10	1%
nemzetközi munkaerőpiacon többen jelennek majd meg	6	0,5%
idegennyelvi óraszám esetleg növekedni fog	5	< 0,5%
a felsőoktatás színvonala emelkedik	4	< 0,5%
a felsőoktatásban csak szaknyelvvizsgával kell foglalkozni	4	< 0,5%
kevesebb egyetemből kell választani a tanulóknak	4	< 0,5%
jobban megbecsülik a nyelvtanár munkáját	3	< 0,5%
esetleg optimalizálják a nyelvi csoportok létszámát	2	< 0,5%
magabiztosabbak lesznek a diákok	2	< 0,5%
a diák felelősséget fog vállalni a saját tanulásaért	1	< 0,5%
felhívja a figyelmet a nyelvtanítás nehézségeire	1	< 0,5%
tanárok többet fognak követelni	1	< 0,5%
Összesen	1026	100%

1. 7. táblázat: A 2020-as intézkedés pozitív hozadékai

Az 1. 7. táblázatból láthatjuk, hogy a kutatásban résztvevők mintegy negyede semmilyen pozitív hozadékot nem vár az intézkedéstől (247 említés, 24%). Az intézkedés leggyakrabban említett pozitív hozadéka 204 említéssel (20%) az volt, hogy a nyelvtanárok véleménye szerint az intézkedés következtében a középiskolások idegennyelv-tanulási motivációja növekedni fog, így az intenzívebb nyelvtanulásra ösztönzi majd a középiskolásokat („A diákoknak nő a motivációja, hamarabb el kell dönteniük, akarnak-e felsőoktatásba menni, nem 12.évfolyamban, a jelentkezési határidő előtt egy héttel eldönteni.” „Segít nekik, hogy rájöjjenek, muszáj időben elkezdeni tervezni, készülni.”; „Nagy motivációt kapnak a diákok a tanulásra, megérik, mennyire nagy szükségük lenne a nyelvre.”). Körülbelül fele ennyien (109 említés, 10,5%) említették azt a pozitív hozadékot, hogy nem ragadnak be a felsőoktatásban végzősök diplomái, és ily módon a jelenleg sokakat érintő probléma – miszerint nyelvvizsga hiányában nem kaphatnak diplomát az abszolutóriummal rendelkező diákok – megszűnik. Majdnem ennyi említéssel (98, 9,5%) az intézkedés következő legtöbbször említett előnye az volt, hogy a középiskolások komolyabban fogják venni a nyelvtanulást („Mind a diákok, mind a szülők komolyabban veszik a nyelvtudás szükségességét.”; „Komolyabban fogják venni a nyelvtanulást talán, ezzel nyilván nő a nyelvtudásuk. Talán azoknak is, akik

nem akarnak a felsőoktatásban dolgozni.”). Ezt követte az a vélemény 77 említéssel (7,5%), hogy többen rendelkeznek majd megfelelő nyelvtudással, illetve, hogy több sikeres nyelvvizsga fog születni (53 említés, 5%). Ennél némileg kevesebbszer, 38-szor említették a résztvevők (4%) pozitív hozadékként, hogy csak a jobb képességűek kerülnek majd be a felsőoktatásba, és majdnem ennyiszor (29 említés, 3%) került említésre az is, hogy a felsőoktatásban nem kell majd a nyelvvizsgával foglalkozni. Az előző mondatban megfogalmazottakat jól szemlélteti a következő idézet: *„Teljesen egyetértek az intézkedéssel, még akkor is, ha ez visszaveti (egy időre?) a jelentkezők számát. Egy jó egyetemen amúgy szerintem az egy db B2-es nyelvvizsga kevés. Ha pedig ez a tudás sincs meg, akkor lehetetlenség pl. külföldi szakirodalmat olvasatni a hallgatókkal, ami szerintem nonszensz.”* 24-szer (2,5%) adtak a kérdőív kitöltői hangot azon véleményüknek, mely szerint a nyelvtanulás és a nyelvtudás fontosabb lesz, és 16-szor (1,5%) merült fel az az elképzelés, hogy a második idegennyelv népszerűbb lesz az intézkedés következtében.

Az említések 1-1-1-1%-át tették ki a következő pozitív hozadékok: színvonalasabb lesz a nyelvtanítás (13 említés), többen fognak szakmát tanulni (11 említés), a tanulók világot láthatnak (10 említés) és több szakirodalmat olvashatnak majd (10 említés). Végezetül, a fentieknél kevesebbszer említették pozitív hozadékként a kérdőív kitöltői, hogy a nemzetközi munkaerőpiacon több magyar végzős fog megjelenni (6 említés), esetleg növekedni fog az idegennyelvi óraszám (5 említés), a felsőoktatás színvonal emelkedik (4 említés), a felsőoktatásban csak szaknyelvvizsgával kell majd foglalkozni (4 említés), kevesebb egyetem közül kell választani a tanulóknak (4 említés), jobban megbecsülik a nyelvtanár munkáját (3 említés), esetleg optimalizálják a nyelvi csoportok létszámát (2 említés), magabiztosabbak lesznek a diákok (2 említés), felelősséget fognak vállalni a saját tanulásukért (1 említés), az intézkedés felhívja majd a figyelmet a nyelvtanítás nehézségeire (1 említés), és végezetül, a nyelvtanárok többet fognak követelni (1 említés).

A 2020-as intézkedés negatív hozadékai

Végezetül, a 2020-ban életbe lépő, sikeres B2 szintű nyelvvizsgát vagy emelt szintű érettségit megkövetelő felvételi követelmény bevezetésével kapcsolatos utolsó nyitott kérdésre adott válaszok bemutatásával zárjuk ezt a fejezetet. A nyitott kérdéssel a kérdőív kitöltőit a 2020-as intézkedés lehetséges negatív hozadékairól kérdeztük. Az eredményeket az 1. 8. táblázatban foglaltuk össze.

Eredmény	Említések száma	Százalék
kevesebben fognak bejutni a felsőoktatásba	277	26%
növeli a különbséget a kedvezőbb és a hátrányos helyzetűek között (gazdasági, földrajzi és	254	24%

társadalmi)		
egyébként tehetséges tanulók nem fognak bejutni a felsőoktatásba (óvónők, pedagógusok, mérnökök, művészek)	135	12,5%
nyelvtanárok nehezebb helyzetbe kerülnek (túlterheltek, stresszesek lesznek / bűnbakká teszik őket és a szülői elvárásoknak kell megfelelniük)	70	6,5%
semmi	67	6%
nagyobb nyomás lesz a diákokon / stressz, kudarcélmény	64	6%
sokan az iskolájuk miatt nem fognak bejutni felsőoktatásba	32	3%
szakgimnáziumokból nem fognak bejutni a felsőoktatásba	29	2,5%
elértéktelenedik a nyelvvizsga / csökken a nyelvvizsga színvonala	24	2%
elhamarkodott intézkedés / nincs idő a felkészülésre	21	2%
felsőoktatási intézmények / szakok fognak megszűnni	20	2%
nem a nyelvtudás, hanem a nyelvvizsga lesz a cél (a tanórákon sem)	17	1,5%
SNI-s tanulók nem fognak bejutni	17	1,5%
nem tudom	14	1,5%
kriminalizálja a nyelvvizsgaközpontokat	11	1%
plusz pontot fognak a diákok veszíteni	5	< 0,5%
egy évet sokan ki fognak hagyni a felsőoktatás előtt kényszerből	5	< 0,5%
még több fiatal elvándorol	4	< 0,5%
a második nyelv háttérbe szorul	4	< 0,5%
gimnáziumok fognak megszűnni	3	< 0,5%
a középfokú intézményekre hárítják a felelősséget	1	< 0,5%
Összesen	1074	100%

1. 8. táblázat: A 2020-as intézkedés negatív hozadéakai

A két közel egyenlő mértékben leggyakrabban hangoztatott negatív hozadék az intézkedésnek az, hogy kevesebben fognak bejutni felsőoktatásba, illetve, hogy az intézkedés növeli a különbséget a kedvezőbb és a hátrányos helyzetű diákok között. Az, hogy kevesebben fogják tudni elkezdni tanulmányaikat a felsőoktatásban (277 említés, 26%) nem egyértelműen negatív hozadék. Negatív jellegét némileg enyhíti, hogy – amint a pozitív hozadékokra kapott válaszokból láthattuk – bár jóval kevesebbszer (38 említéssel), de az intézkedés hetedik leggyakrabban említett pozitív hozadék az volt, hogy csak a jobb képességűek kerülnek be a felsőoktatásba, és további négy alkalommal utaltak arra, hogy az intézkedés miatt nőni fog a felsőoktatás színvonala. A fentieket figyelembe véve

kijelenthetjük, hogy az intézkedés egyértelműen legnegatívabbnak ítélt hozadéka az, hogy a kedvezőbb és hátrányos helyzetű diákok között növeli a különbséget. Ezt a válaszadók 254-szer említették (24%), és válaszaikban utaltak a diákok családi miliójából és lakóhelyéből adódó társadalmi, gazdasági és földrajzi különbségekre: kedvezőbb és kevésbé kedvező intellektuális és anyagi háttérre, fővárosi, nagyvárosi, illetve kisvárosi intézményben történő nyelvtanulásra. A következő idézetek ezt fejezik ki: *„Nagyon sok diák önhibáján kívül nem fogja tudni teljesíteni a feltételeket ezért az intézkedés erősen diszkriminatív, az esélyegyenlőség ellen való.”*; *„Ahol az iskola nem tudja biztosítani a felkészítést, ott a diákok magánórákat lesznek kénytelenek venni, ez egyrészt csökkenti az esélyegyenlőséget és végső soron társadalmi feszültséghez vezet (gazdag szülő > van magántanár, szegény szülő > nincs magántanár).”*; *„Az esélyegyenlőséget és egyébként is elenyésző társadalmi mobilitást további gyengíti.”*

Szintén ennek a különbségnek a következménye a következő leggyakrabban említett (135 említés, 12,5%) negatív hozadék, nevezetesen, hogy egyébként egyes szaktantárgyakban tehetséges tanulók nem fognak bejutni a felsőoktatásba. Itt különösképpen óvónőkre, pedagógusokra, mérnökökre és a művészi pályát választókra utaltak legtöbbször a válaszadók. A következő idézetek ezt támasztják alá: *„Azok a tanulók, akik nem humán beállítottságúak, és nincs nyelvérzékük, nem juthatnak be egyetemre vagy főiskolára. Csak azért, mert nem tud egy gépészmérnök folyékonyan angolul beszélni, még kitűnő szakember lehet az anyanyelvén.”*; *„Egyesek kiesnek a felsőoktatásból, bár jó szakemberek lennének.”*; *„Nem minden jövőbeli jó szakember tudja az idegennyelvet elsajátítani.”*

A következő legtöbbször, 70-szer (6,5%) hangoztatott negatív hozadék az volt, hogy a nyelvtanárok nehezebb helyzetbe kerülnek, mivel túlterheltek, stresszesek lesznek, valamint fennáll annak a veszélye, hogy a diákok és a szülők bűnbakká teszik őket és megemelkedő szülői elvárásoknak kell megfelelniük (*„Nagy stresszforrás lesz a tanárok részére az iskolákban és még nagyobb teher hárul a nyelvtanárookra, hiszen őket nemcsak az érettségivel, hanem egy külső vizsgával is mérik.”*). A válaszadók majdnem ekkora mértékben (64 említés, 6%) féltik a diákokat is ugyanezen okból kifolyólag: azon aggodalmuknak adtak hangot, hogy nagyobb nyomás lesz a diákokon, több stressznek és kudarcélménynek lesznek kitéve az intézkedés miatt (*„Kényszerhelyzet, nagy nyomás, kudarcélmény sok diák számára.”*).

Többen azt is lehetséges negatív hozadéknak gondolják, hogy sokan kifejezetten az iskolájuk miatt nem fognak bejutni felsőoktatásba (32 említés, 3%), illetve amiatt, hogy szakgimnáziumban tanulnak (29 említés, 2,5%). A válaszadók 2%-a tart (24 említés) attól, hogy elértéktelenedik a nyelvvizsga, mivel várhatóan csökkenni fog a színvonala, és ennél valamivel kisebb mértékben aggasztja őket, hogy nincs elég idejük felkészülni az intézkedés bevezetésére (21 említés, 2%), illetve, hogy felsőoktatási intézmények, szakok szűnhetnek meg miatta (20 említés, 2%). Ezt követi egyező említésszámmal (17-17 említés, 1,5-1,5%) az a negatív hozadék,

hogy nem a nyelvtudás, hanem a nyelvvizsga megszerzése lesz a cél a tanórákon is, valamint az, hogy SNI-s tanulók nem fognak tudni bejutni a felsőoktatásba. A kisebb gyakorisággal említett negatív hozadékok közé tartozott még az, hogy az intézkedés kriminalizálhatja a nyelvvizsgaközpontokat (11 említés, 1%), megfosztja a diákokat attól, hogy pluszpontokat szerezzenek a felvételihez (5 említés), miatta sokan ki fognak hagyni egy évet a felsőoktatás előtt (5 említés), még több fiatal elvándorol az országból (4 említés), a második idegennyelv háttérbe szorul (4 említés), gimnáziumok fognak megszűnni (3 említés) és végezetül, egy válaszadó tartja az intézkedés lehetséges negatív hozadéknak azt, hogy a B2 szintű nyelvtudás felelőssége kizárólag a középfokú intézményekre hárul.

Az iskolai nyelvoktatás számára elérhető tankönyvválaszték további szűkítésének hatásával kapcsolatos vélemények

A kérdőív második részében azt mértük, hogy a középiskolai nyelvtanárok hogyan vélekednek az iskolai nyelvoktatás számára elérhető tankönyvek választéka további szűkítésének hatásáról. Mivel időközben, a 2019. május 29-én tartott *Az iskolai nyelvoktatás következő 10 éve* című konferencián az EMMI képviselői bejelentették, hogy az idegen nyelv tankönyvválaszték nem fog jelentős mértékben csökkenni, kutatásunk azon része, amely a tankönyvválaszték jelentős szűkítésének hatását mérte, nagyrészt okafogyottá vált. Mindazonáltal röviden ismertetjük az eredményeket, mivel a kérdőív ezen részében tankönyvhasználattal kapcsolatos szokásokat és attitűdöket is mértünk, amelyek a tankönyvlista szűkítésétől függetlenek, valamint törekedtünk annak bemutatására is, hogy mennyire egyhangúan negatívan ítélték meg a tervezett intézkedést a válaszadók.

Ily módon érintőlegesen bemutatjuk, hogy a nyelvtanárok mennyire tartják hasznosnak a tankönyvek választékának szűkítését a tanulók és a nyelvtanárok szempontjából; mennyire egyszerűsítene vagy nehezítené mindennapi munkájukat egy szűkebb tankönyvlista; mennyire csökkentené az intézkedés a diákok nyelvtudása közötti különbséget, illetve a résztvevők tanári szabadságát; valamint részletesebben számolunk be arról, hogy a kérdőív kitöltői szerint a gyakori tankönyvváltás mennyire befolyásolja saját fejlődésüket és a nyelvtanítás eredményességét; mekkora mértékben tartják meghatározónak a tankönyveket a tanítás eredményességében; fontosnak tarták-e, hogy a nyelvi tankönyveket anyanyelvűek írják; milyen mértékben elégedettek a jelenleg használt tankönyvekkel és végezetül, hogy a középiskolai nyelvtanárok folyamatosan figyelemmel kísérik-e a tankönyvlista változásait.

A résztvevők 16 Likert skálás állításra adott válaszait a 2. 1. táblázat tartalmazza. A skála értékei itt is 1-5-ig terjedtek, ahol az 1-es érték azt jelentette, hogy a kérdőív kitöltői egyáltalán nem értettek egyet a megfogalmazott állítással, míg az 5-ös azt

fejezte ki, hogy teljes mértékben egyetértettek azzal. A fentiekén kívül, szintén az esetlegesen szűkített tankönyvlistával kapcsolatban további két nyitott kérdést tettünk fel az online kérdőív kitöltőinek: kíváncsiak voltunk, hogy a középiskolai nyelvtanárok milyen pozitív és negatív hozadékát látnák egy jelentősen szűkülő tankönyvlistának. Először a Likert skálás állítások eredményeinek a bemutatása következik.

A szűkített tankönyvlistára, valamint tankönyvhasználattal kapcsolatos szokásokra és attitűdökre vonatkozó Likert skálás állítások eredményei

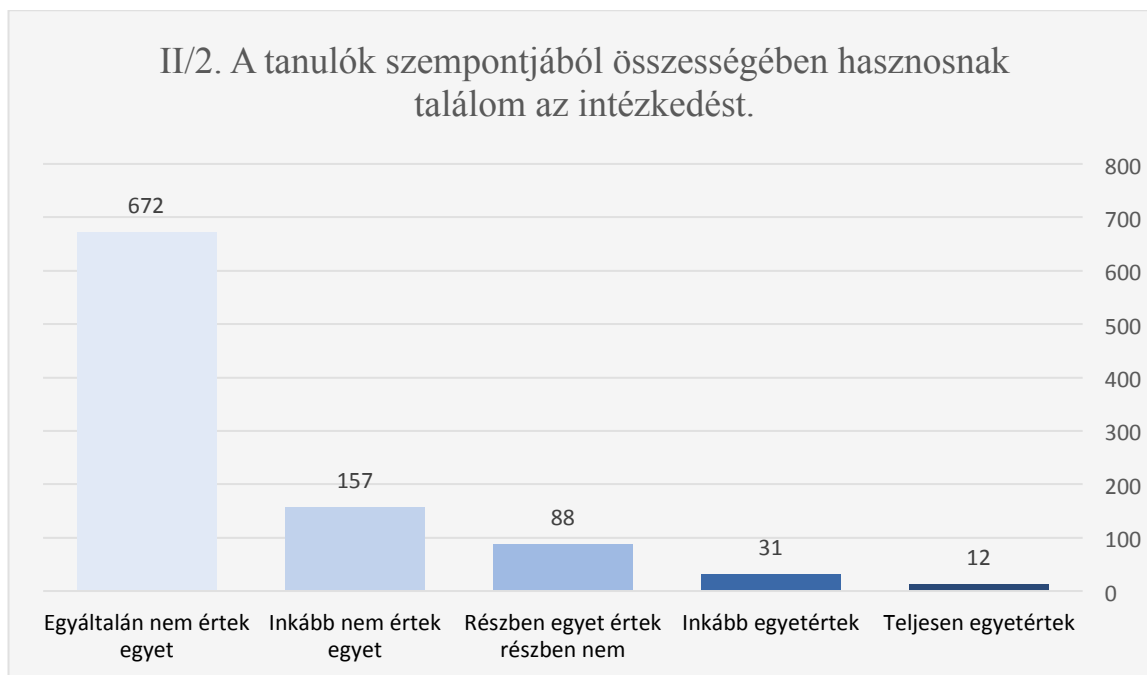
A kutatásban résztvevő nyelvtanárok tankönyvhasználattal kapcsolatos szokásait és attitűdjeit, valamint a szűkített tankönyvlista hatásait mérő állítások eredményeit a 2. 1. táblázat tartalmazza.

Állítás	Átlag	Szórás
1. Szeretném az eddig használt tankönyvekkel folytatni a munkát.	4,28	1,16
2. A tanulók szempontjából összességében hasznosnak találok az intézkedést.	1,49	0,88
3. Úgy érzem, a szűkebb listával is jól elboldogulok.	1,74	1,04
4. Az intézkedés leegyszerűsíti az órákra történő felkészülést.	1,61	1,01
5. A nyelvtanárok szempontjából összességében hasznosnak találok az intézkedést.	1,41	0,81
6. A szakmai fejlődésemhez szükséges többféle tankönyvet kipróbálni.	4,30	0,94
7. Az intézkedés csökkenti a diákok nyelvtudása közti különbséget.	1,56	0,99
8. Az intézkedés korlátozza a tanári szabadságomat.	4,50	1,04
9. Nyelvtanításom minőségének fenntartásában fontos, hogy a jövőben is tudjam használni az eddig használt tankönyvekre kidolgozott segédanyagaimat.	4,33	0,97
10. A tankönyvjegyzéken jelenleg elérhető kurzuskönyvek megfelelő minőségűek a munkámhoz.	2,88	1,24
11. A többszöri tankönyvváltás csökkenti a nyelvtanítás eredményességét.	3,46	1,34
12. Az új tankönyvekre történő átállás nagy megterhelést jelent nekem.	3,22	1,29
13. Nem tartom meghatározónak a tankönyveket a tanítás eredményességében.	2,29	1,11
14. Az eddigi rendszert megfelelőnek láttam.	3,63	1,18
15. Fontos, hogy a nyelvi tankönyveket anyanyelvűek írják.	3,74	1,17
16. Folyamatosan figyelemmel kísérem a tankönyvjegyzék változásait.	4,00	1,10

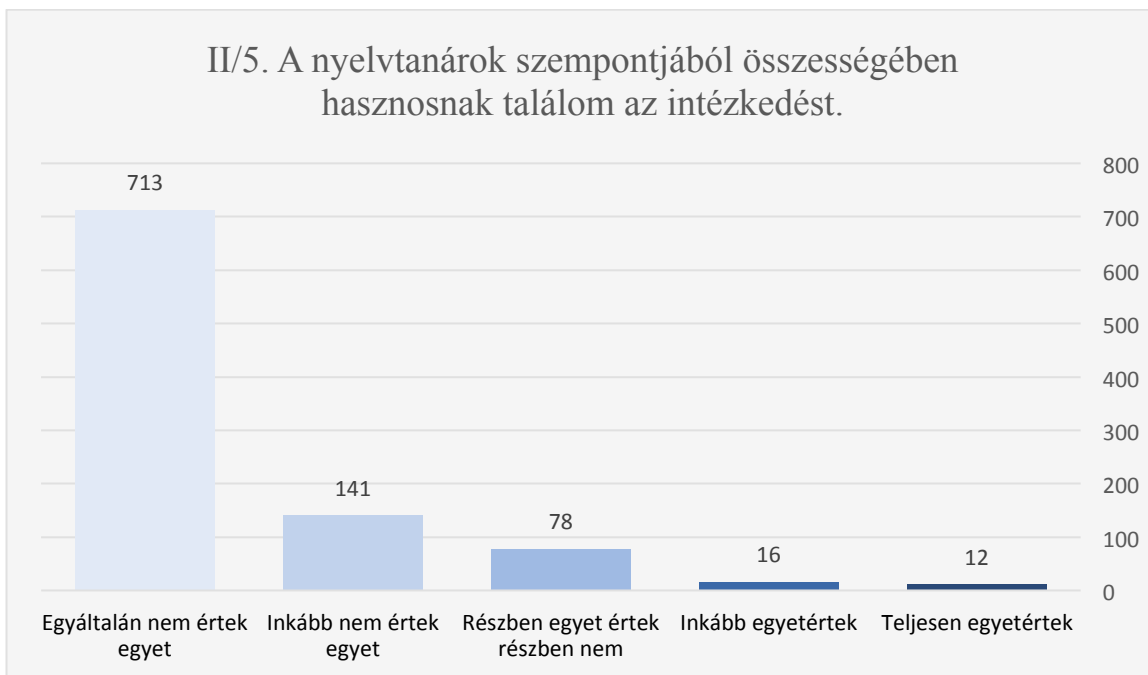
2. 1. táblázat: A nyelvenként két kurzuskönyvre szűkülő tankönyvjegyzékkel kapcsolatos állítások átlagai

Az intézkedés hasznossága

A 2. 1. táblázatban láthatjuk, hogy a 2., 3., 4., 5., 7., és 8. állítás mérte a nyelvtanárok véleményét az iskolai nyelvoktatás számára elérhető tankönyvek választékának esetleges jelentős szűkítésének hatásáról. Az eredményekből egyértelműen látszik, hogy egy ilyen intézkedés határozottan népszerűtlen lenne a nyelvtanárok körében. Kifejezetten haszontalannak találnák mind a tanulók (1,49), mind a nyelvtanárok (1,41) szempontjából (2. 1. és 2. 2. ábra).

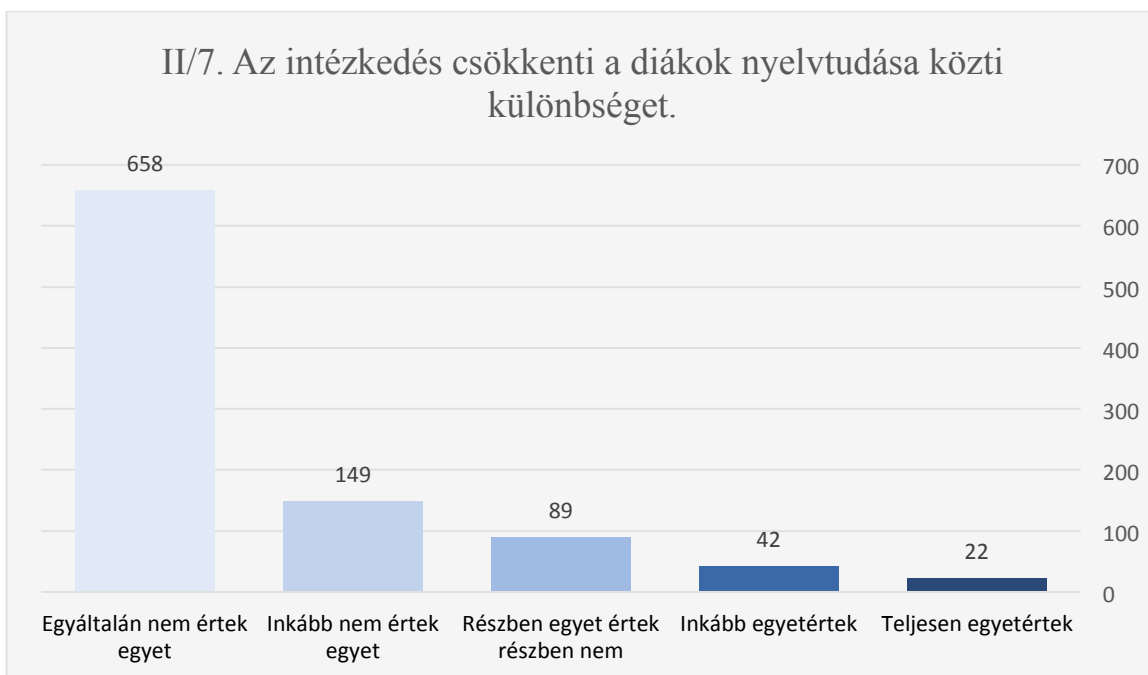
2. 1. ábra: „A tanulók szempontjából összességében hasznosnak találok az intézkedést.” állításra adott válaszok

2. 2. ábra: „A nyelvtanárok szempontjából összességében hasznosnak találok az intézkedést.” állításra adott válaszok

Az intézkedés hatása a diákok nyelvtudása közti különbségre

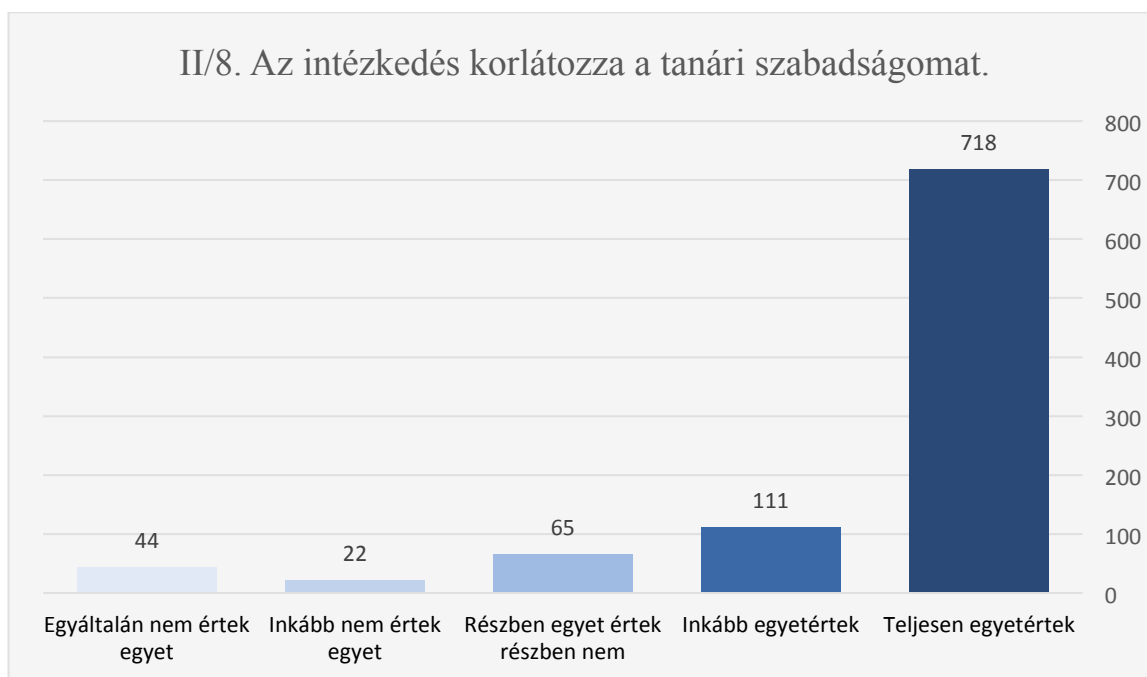
Szintén egyértelműen negatív véleményüknek adtak hangot a résztvevők azzal kapcsolatban, hogy egy ilyen intézkedés mennyire csökkenti a diákok nyelvtudása közti különbséget (1,56) (2. 3. ábra), a résztvevők 67%-a, 658 pedagógus egyáltalán nem ért egyet az állítással.

2. 3. ábra: „Az intézkedés csökkenti a diákok nyelvtudása közti különbséget.” állításra adott válaszok

Az intézkedés hatása a tanári szabadságra

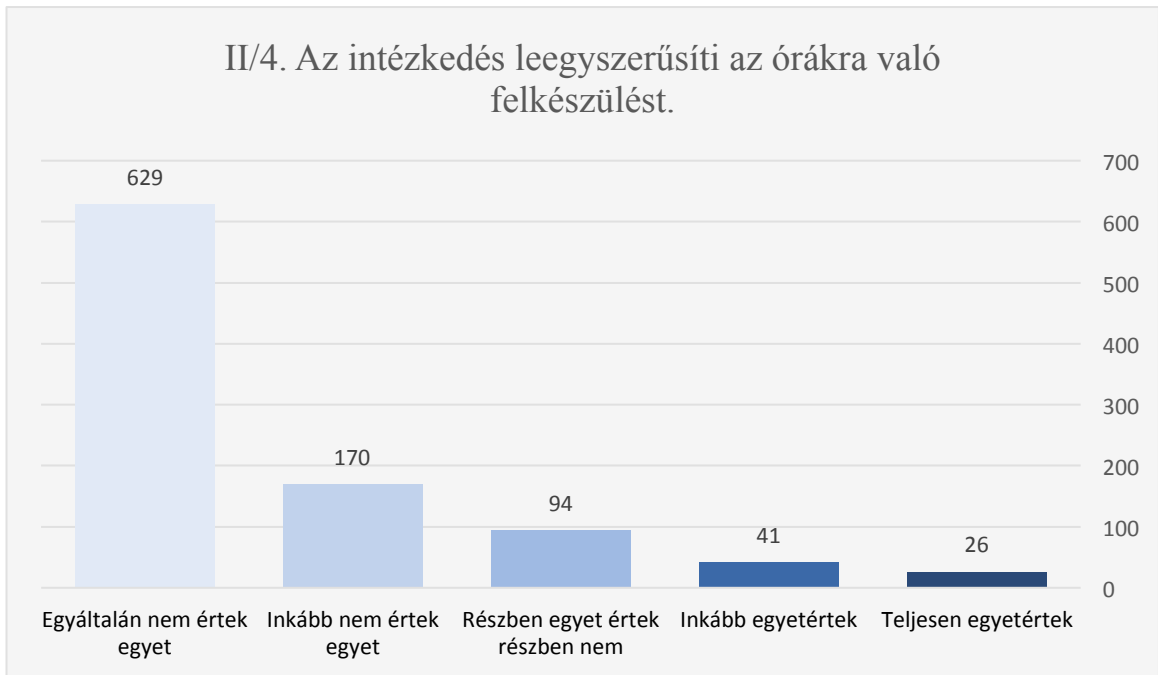
Még a fenti állításnál is nagyobb mértékben, a nyelvtanárok 75%-a (718 fő) értett teljesen egyet azzal a kijelentéssel, hogy az intézkedés korlátozza a tanári szabadságot (4,50) (2. 4. ábra).

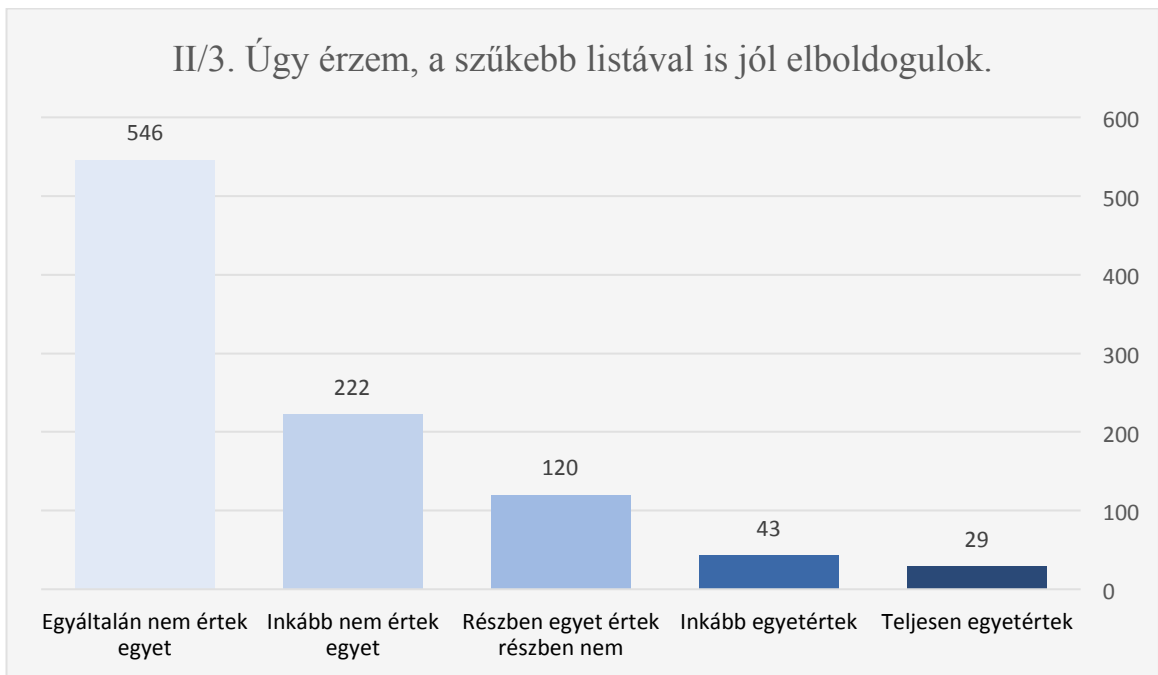
2. 4. ábra: „Az intézkedés korlátozza a tanári szabadságomat.” állításra adott válaszok

Az intézkedés hatása a nyelvtanárok mindennapi munkájára

A fentiek mellett az is kiderült, hogy a tankönyvlista esetleges szűkítése a nyelvtanárok mindennapi munkáját is jelentősen megnehezítené, mivel a kérdőív kitöltőinek többsége nem értett azzal egyet, hogy az intézkedés leegyszerűsíti az órákra való felkészülést (1,61), valamint azzal sem, hogy egy szűkebb tankönyvlistával is elboldogulna (1,74) (2. 5. és 2. 6. ábra).

2. 5. ábra: „Az intézkedés leegyszerűsíti az órákra való felkészülést.” állításra adott válaszok

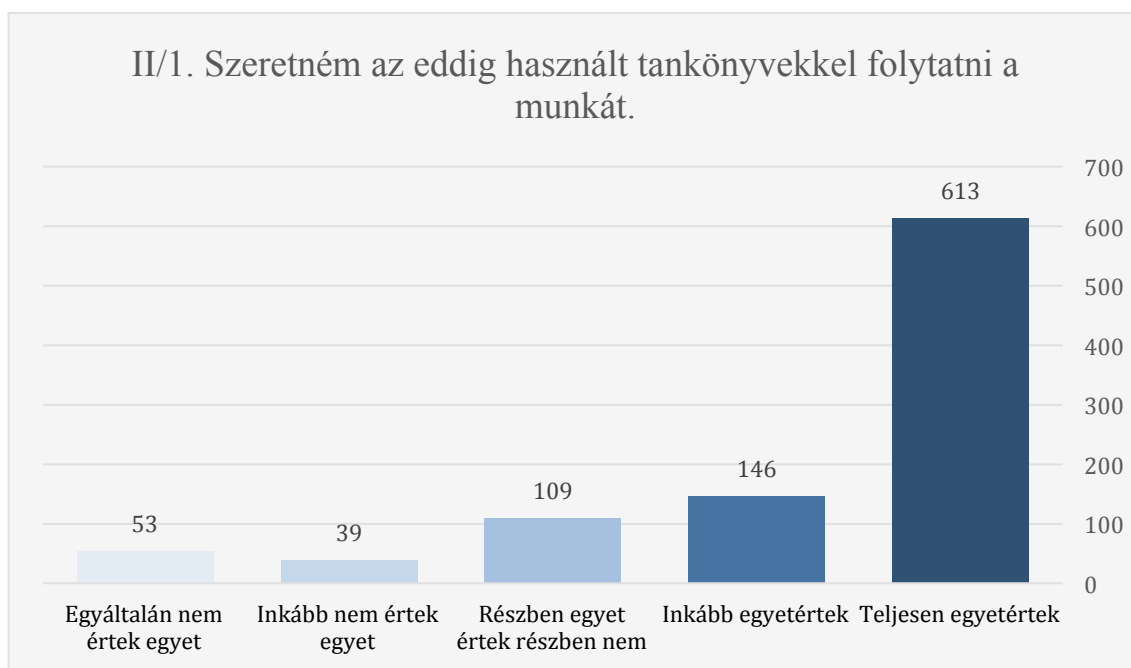

2. 6. ábra: „Úgy érzem, a szűkebb listával is jól elboldogulok.” állításra adott válaszok

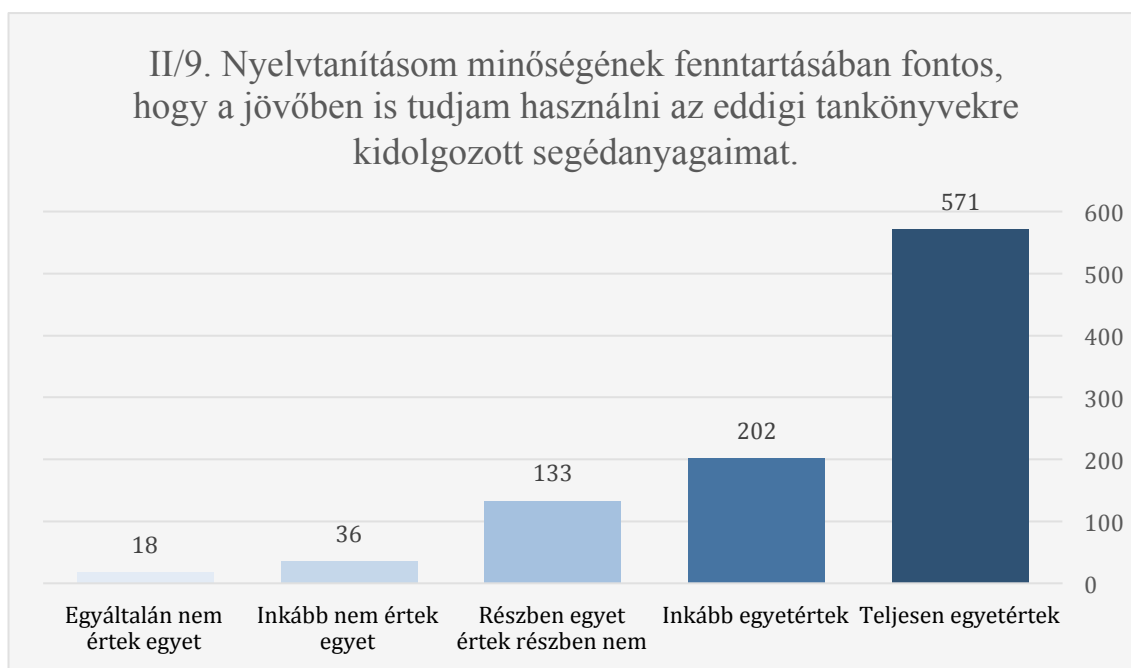
A jelenleg használt tankönyvekről alkotott vélemények

Az adatokból láthatjuk, hogy a középiskolai nyelvtanárok nagyon nagy mértékben szeretnék folytatni munkájukat a jelenleg is használt tankönyvekkel. Ezt

alátámasztja egyrészt az 1. állításra (Szeretném az eddig használt tankönyvekkel folytatni a munkát.) adott válaszok 4,28-as átlaga (2. 7. ábra), másrészt a 9. állítás válaszainak 4,33-as átlaga (Nyelvtanításom minőségének fenntartásában fontos, hogy a jövőben is tudjam használni az eddig használt tankönyvekre kidolgozott segédanyagaimat.) (2. 8. ábra). A 9. állítás eredményei egyben azt is kifejezik, hogy azok a segédanyagok, amelyeket az eddig használt tankönyvekhez dolgoztak ki, garantálják nyelvtanításuk minőségének fenntartását.

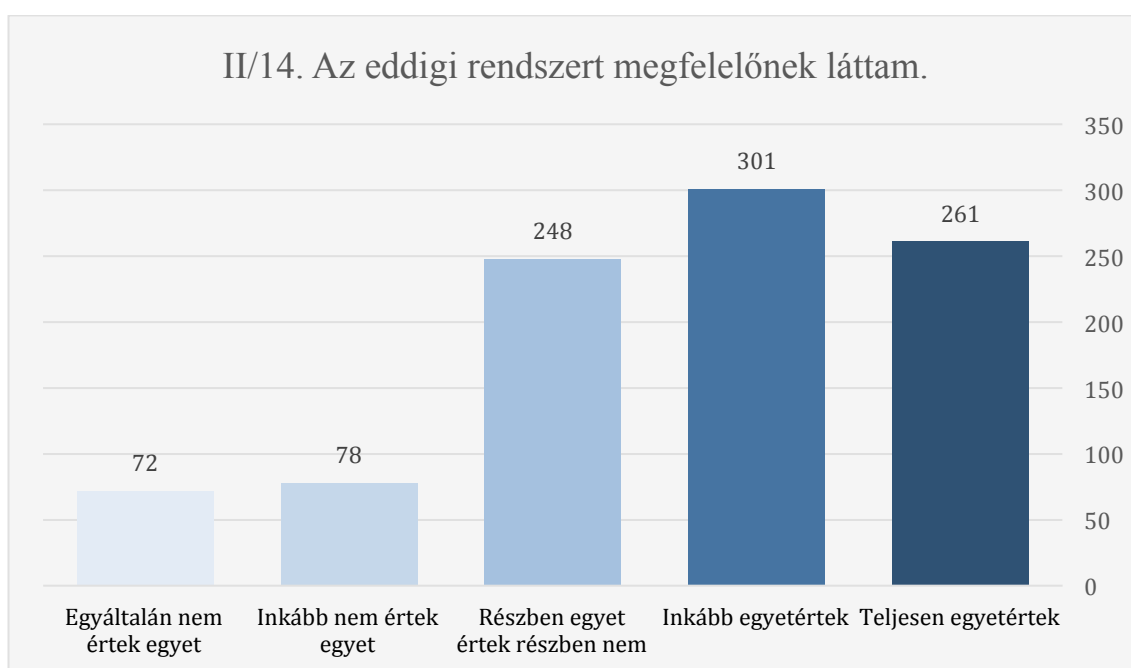
2. 7. ábra: „Szeretném az eddig használt tankönyvekkel folytatni a munkát.” állításra adott válaszok

2. 8. ábra: „Nyelvtanításom minőségének fenntartásában fontos, hogy a jövőben is tudjam használni az eddigi tankönyvekre kidolgozott segédanyagaimat.” állításra adott válaszok

A fentiek tükrében érdekes, hogy ha ennyire ragaszkodnak a jelenleg használt tankönyvekhez, miért csak 3,63-as érték született a 14. állításra, amely a jelenlegi rendszerrel való elégedettségüket mérte (Az eddigi rendszert megfelelőnek láttam.) (2. 9. ábra), illetve még elgondolkodtatóbb, hogy a 10. állításra (A tankönyvjegyzéken jelenleg elérhető kurzuskönyvek megfelelő minőségűek a munkámhoz.) adott válaszaik átlaga vajon miért csak 2.88 lett (2. 10. ábra). Egy lehetséges magyarázat a két érték közötti szignifikáns különbségre az lehet, hogy a nyelvtanárok egy része esetleg nem a tankönyvlistán található nyelvkönyvekből tanít, de az is előfordulhat, hogy más okai vannak az eltérésnek, amelyeket csak további kvalitatív vizsgálatokkal tudnánk kideríteni.

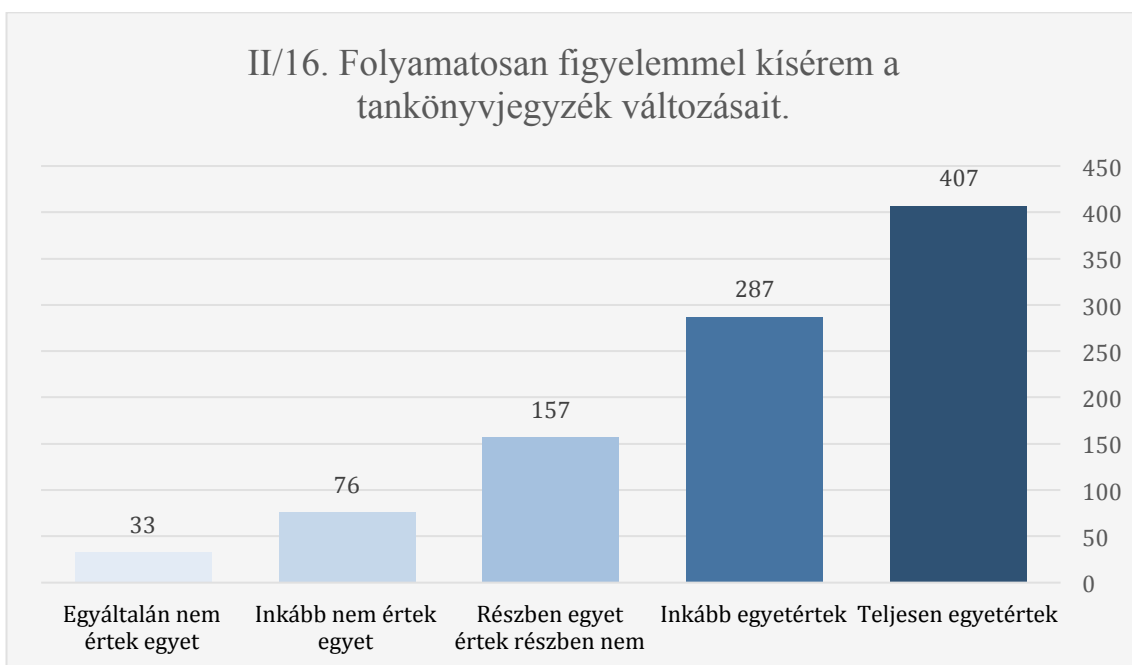

2. 9. ábra: „Az eddigi rendszert megfelelőnek láttam.” állításra adott válaszok

2. 10. ábra: „A tankönyvjegyzéken jelenleg elérhető kurzuskönyvek megfelelő minőségűek a munkámhoz.” állításra adott válaszok

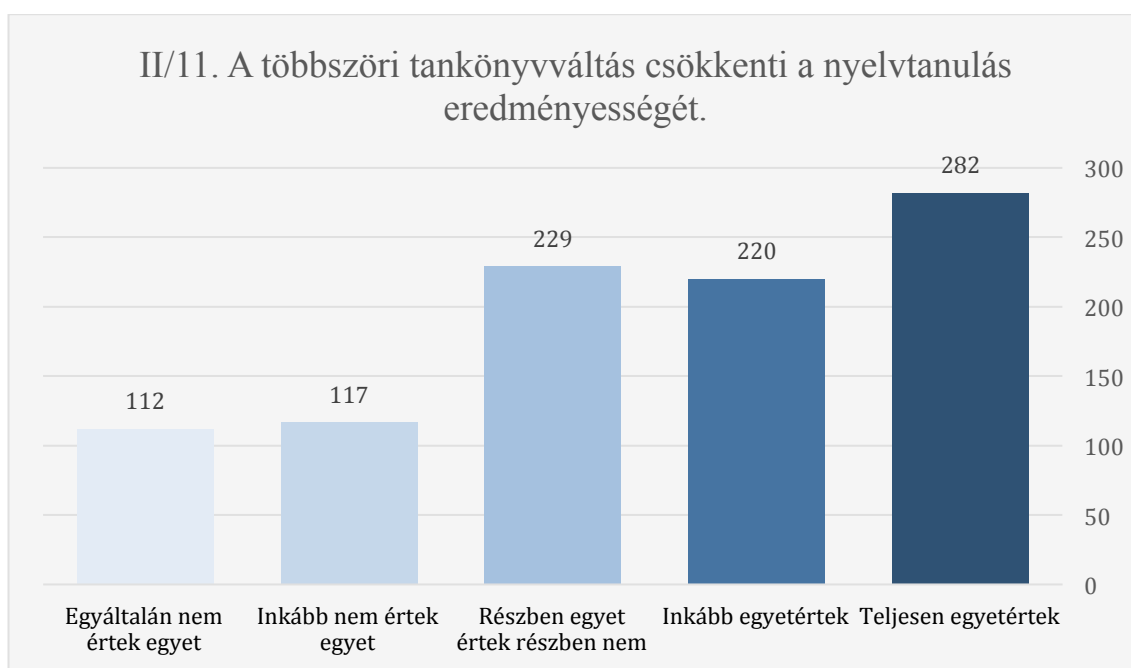
Mindenesetre az eredmények alapján megnyugtató, hogy a nyelvtanárok folyamatosan követik a tankönyvjegyzék változásait, hiszen a 16. állításra született 4.00-es átlag ezt erősíti meg (2. 11. ábra).

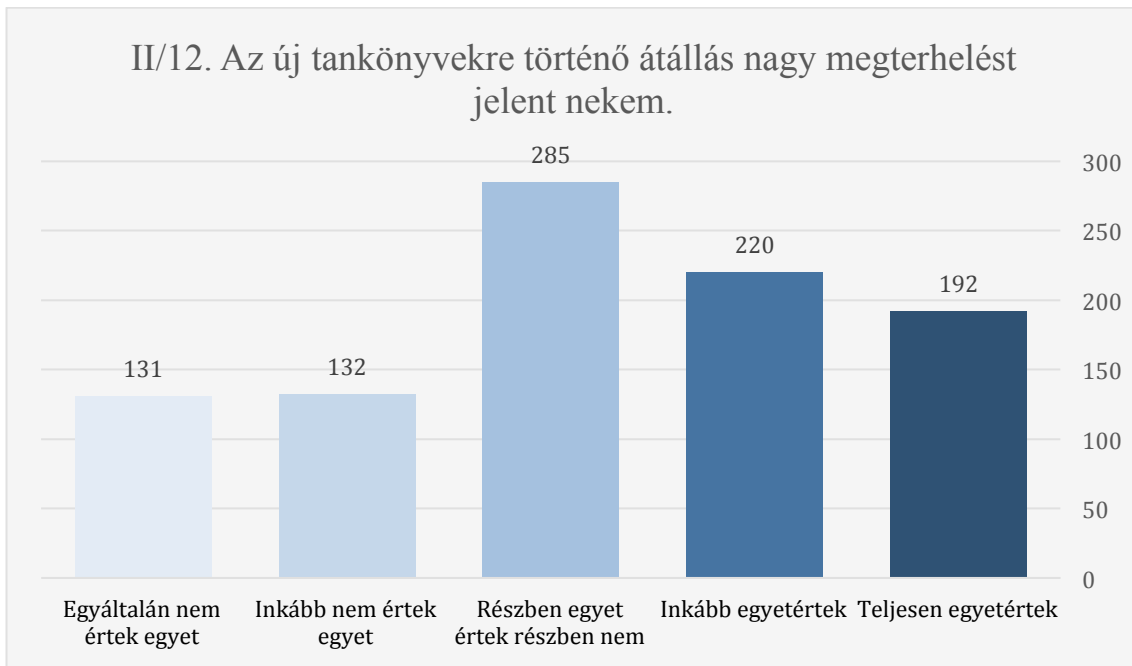
2. 11. ábra: „Folyamatosan figyelemmel kísérem a tankönyvjegyzék változásait.” állításra adott válaszok

A tankönyvváltáshoz és tankönyvekhez kötődő attitűdök

A kérdőív második részében további három állítással mértük a nyelvtanárok tankönyvváltáshoz kapcsolódó attitűdjét. Érdekes, hogy amíg közepesnél erősebb mértékben inkább negatívan (3,46, illetve 3,22) nyilatkoztak a résztvevők a tankönyvváltásról mind a nyelvtanulás eredményessége (A többszöri tankönyvváltás csökkenti a nyelvtanítás eredményességét), mind a rájuk nehezedő többletmunka (Az új tankönyvekre történő átállás nagy megterhelést jelent nekem.) miatt, addig szakmai fejlődésük érdekében kifejezetten pozitívnak tartják (4,30), ha többféle tankönyvet is kipróbálhatnak (A szakmai fejlődésemhez szükséges többféle tankönyvet kipróbálni.) (2. 12., 2. 13., 2. 14. ábra).

2. 12. ábra: „A többszöri tankönyvváltás csökkenti a nyelvtanulás eredményességét.” állításra adott válaszok

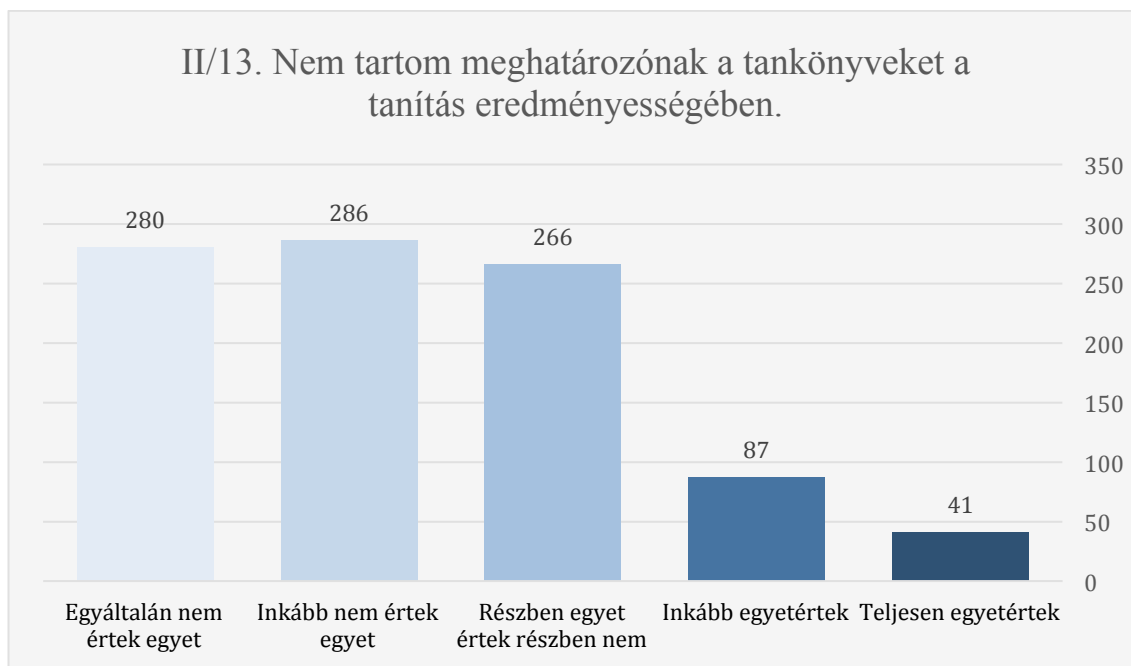
2. 13. ábra: „Az új tankönyvekre történő átállás nagy megterhelést jelent nekem.” állításra adott válaszok

2. 14. ábra: „A szakmai fejlődésemhez szükséges többféle tankönyvet kipróbálni.” állításra adott válaszok

Végezetül a tankönyvhasználat két további aspektusát mértük. Egyrészt, hogy a kérdőív kitöltői vajon meghatározó szerepet tulajdonítanak-e a tankönyveknek a tanítás eredményességében (2. 15. ábra), másrészt, hogy fontosnak tarták-e, hogy a nyelvi tankönyveket anyanyelvű szerzők írják (2. 16. ábra). Az első kérdést illetően kiderült, hogy közepesnél nagyobb jelnetőséget tulajdonítanak a

résztevők a tankönyvnek a nyelvtanítás hasznosságában, hiszen a negatívan megfogalmazott állításra (Nem tartom meghatározónak a tankönyveket a tanítás eredményességében.) 2,29-es átlag született. Hasonló mértékben tartják meghatározónak azt is, hogy a tankönyveket anyanyelvűek írják, mivel a 15. állításra (Fontos, hogy a nyelvi tankönyveket anyanyelvűek írják.) adott válaszok átlaga 3,74 lett.

2. 15. ábra: „Nem tartom meghatározónak a tankönyveket a tanítás eredményességében.” állításra adott válaszok

2. 16. ábra: „Fontos, hogy a nyelvi tankönyveket anyanyelvűek írják.” állításra adott válaszok

Település-, és intézménytípus szerinti szignifikáns különbségek

A kérdőív első részéhez hasonlóan, a tankönyvhasználatra vonatkozóan is megvizsgáltuk, hogy hol mutatkozott szignifikáns eltérés a válaszokban település-, és intézménytípus szerint. Településtípus szerint külön mértük a fővárosi, megyeszékhelyi, 50.000 fő feletti, illetve 50.000 fő alatti városokban dolgozó nyelvtanárok véleményét. Iskolatípus szerint a kizárólag gimnáziumban és a kizárólag szakgimnáziumban oktató nyelvtanárok véleményében mutatkozó szignifikáns különbségeket kerestük.

Szignifikáns különbségek településtípus szerint

A településtípus szerinti összehasonlításban két állítás esetén (7. és 11. állítás) mértünk szignifikáns különbséget a fővárosban (N=284) és az 50.000 fő alatti városokban (N=297) (2. 2. táblázat) oktató nyelvtanárok véleményében, két állításnál (11. és 16. állítás) a főváros (N=284) és a megyeszékhelyek (N=346) között (2. 3. táblázat), illetve a 7. állítás esetén a főváros és az 50.000 fő alatti városok mellett a megyeszékhelyek (N=346) és az 50.000 fő alatti városok között is (2. 2. táblázat).

Állítás	Átlag				Szórás			
	összes	főváros	megyeszékhely	50.000 alatti	összes	főváros	megyeszékhely	50.000 alatti
7. Az intézkedés csökkenti a diákok nyelvtudása közti különbséget.	1,56	1,49	1,50	1,73	0,99	0,90	0,94	1,11
11. A többszöri tankönyvváltás csökkenti a nyelvtanítás eredményességét.	3,46	3,23	-	3,61	1,34	1,36	-	1,31

2. 2. táblázat: A két kurzuskönyvre vonatkozó állítások átlagaiban mutatkozó szignifikáns különbségek a fővárosban, illetve megyeszékhelyeken és az 50.000 fő alatti városokban tanító nyelvtanárok véleményében

A 2. 2. táblázat adataiból az látszik, hogy valami miatt a fővárosban (1,49) és a megyeszékhelyeken (1,50) tanító nyelvtanárok kevésbé gondolják, hogy a tankönyvlista jelentős szűkítése csökkentené a diákok nyelvtudása közti különbséget (7. állítás), mint az 50.000 fő alatti városokban dolgozó kollégáik (1,73). Hozzá kell tennünk azonban, hogy az átlagérték mindhárom csoport esetében meglehetősen alacsony az 1-től 5-ig terjedő skálán. Ha a többszöri tankönyvváltásnak a nyelvtanítás eredményességére kifejtett negatív hatását vizsgáljuk (11. állítás), megint csak a fővárosiak tartják ezt a negatív hatást

kisebbsnek (3,23), mint az 50.000 fő alatti városokban tanító nyelvtanárok. Itt azonban mindkét átlagértékről elmondható, hogy közepesnél erősebb értékeket mértünk, ami arra enged következtetni, hogy a résztvevők véleménye szerint, a nyelvtanulás eredményességére kedvezőtlen hatással van a tankönyvek gyakori váltása.

A fővárosi és megyeszékhelyi nyelvtanárok véleménykülönbsége is csak két állítás esetében volt szignifikáns (2. 3 táblázat). A 11. állítás esetén itt is a fent leírthoz hasonló tendencia bontakozik ki: a többszöri tankönyvváltásnak a nyelvtanítás eredményességére kifejtett negatív hatását vizsgálva láthatjuk, hogy ezt a negatív hatást a fővárosiak nem csak az 50.000 fő alatti városokban, hanem a megyeszékhelyeken tanító nyelvtanároknál is szignifikánsan kisebbnek, bár továbbra is az átlagosnál erősebbnek ítélik meg. A 16. állítás (Folyamatosan figyelemmel kísérem a tankönyvjegyzék változásait.) eredményeinek vizsgálata pedig arra enged következtetni, hogy a megyeszékhelyeken tanító nyelvtanárok nagyobb figyelmet fordítanak a tankönyvjegyzék változásaira (4,09), mint fővárosi kollégáik (3,85), azonban mindkét átlag a Likert-skála felső értékét közelíti meg, ami öröndetes hír.

Állítás	Átlag			Szórás		
	összes	főváros	megye- székhely	összes	főváros	megye- székhely
11. A többszöri tankönyvváltás csökkenti a nyelvtanítás eredményességét.	3,46	3,23	3,56	1,34	1,36	1,29
16. Folyamatosan figyelemmel kísérem a tankönyvjegyzék változásait.	4,00	3,85	4,09	1,10	1,27	1,02

2. 3. táblázat: A két kurzuskönyvre vonatkozó állítások átlagaiban mutatkozó szignifikáns különbségek a fővárosban és a megyeszékhelyeken tanító nyelvtanárok véleményében

Szignifikáns különbségek intézménytípus szerint

Az intézménytípus szerinti összehasonlításban öt állításnál (2., 3., 4., 5., és 12. állítás) mértünk szignifikáns különbséget a kizárólag gimnáziumokban (N=626) és a kizárólag szakgimnáziumokban (N=231) tanító nyelvtanárok véleménye között (2. 4. táblázat). A kérdőívet kitöltő gimnáziumban és szakgimnáziumban egyaránt tanító nyelvtanárok (N=103) véleménye a lenti táblázatban nem szerepel.

Állítás	Átlag			Szórás		
	összes	gimnázium	szakgimnázium	összes	gimnázium	szakgimnázium
2. A tanulók szempontjából összességében hasznosnak találok az intézkedést.	1,49	1,42	1,68	0,88	0,82	0,98

3. Úgy érzem, a szűkebb listával is jól elboldogulok.	1,74	1,65	1,88	1,04	0,98	1,06
4. Az intézkedés leegyszerűsíti az órákra történő felkészülést.	1,61	1,53	1,83	1,01	0,93	1,14
5. A nyelvtanárok szempontjából összességében hasznosnak találom az intézkedést.	1,41	1,32	1,59	0,81	0,71	0,93
7. Az intézkedés csökkenti a diákok nyelvtudása közti különbséget.	1,56	1,48	1,76	0,99	0,92	1,06

2. 4. táblázat: A két kurzuskönyvre vonatkozó állítások átlagaiban mutatkozó szignifikáns különbségek a kizárólag gimnáziumokban és kizárólag szakgimnáziumokban tanító nyelvtanárok véleményében

A 2. 4. táblázat adatai azt támasztják alá, hogy az összes olyan állítás esetén, ahol szignifikáns különbség mutatkozik a két intézménytípus oktatóinak véleménye között, a gimnáziumokban oktató nyelvtanárok kritikusabb hangot fogalmaztak meg egy szűkített tankönyvlistával szemben a szakgimnáziumokban oktató kollégáiknál. Igaz, hogy az összes 2. 4 táblázatban található érték nagyon alacsony, vagyis általános nemtetszés övezne egy, a tankönyvlistát jelentősen szűkítő intézkedést, az adatokból az látszik, hogy a gimnáziumi nyelvtanárok szignifikánsan kevésbé tartanának hasznosnak egy ilyen intézkedést mind a tanulók, mind saját maguk szempontjából; nagyobb nehézséget jelentene nekik egy szűkebb listával való boldogulás, akárcsak az órákra való készülés; valamint szignifikánsan kisebb mértékben vélekednek úgy, hogy egy ilyen intézkedés csökkentené a diákok nyelvtudása közti különbséget, mint szakgimnáziumokban oktató kollégáik.

A szűkített tankönyvlistára, valamint tankönyvhasználattal kapcsolatos szokásokra és attitűdökre vonatkozó nyitott kérdésekre adott válaszok

A Likert skálás állítások mellett, a tankönyvlista jelentős szűkítésének hatásával kapcsolatban további két nyitott kérdést tettünk fel: kíváncsiak voltunk, hogy a középiskolai nyelvtanárok milyen pozitív és negatív hozadékát látnák az intézkedésnek. A két kérdésre adott válaszokat említési gyakoriságukkal együtt százalékos arányban is kifejezve a 2. 5. és 2. 6. táblázat tartalmazza. Az eredmények bemutatását az első nyitott kérdésre adott válaszok összegzésével kezdjük (lásd 2. 5 táblázat).

A szűkített tankönyvlista előnyei

Az első nyitott kérdéssel az volt a célunk, hogy kiderítsük, a középiskolai nyelvtanárok szerint milyen pozitív hozadéka lehet annak, ha nyelvenként

mindössze két kurzuskönyv közül lehetne választani. A 960 szöveges válasz kódolásának eredményeit a 2. 5. táblázat mutatja be.

Eredmény	Említések száma	Százalék
semmi	736	74%
egységesség / átjárhatóság / azonos követelmények	148	15%
egyszerű a választás	20	2%
mindegy mennyi, a lényeg, hogy jó legyen	14	1,5%
jól jár a kiadó és a szerző	13	1,5%
leegyszerűsíti a készülést	11	1%
olcsóbb	11	1%
nem a könyv a lényeg	9	1%
több segédanyag	5	0,5%
behatárolt tananyag, ami remélhetőleg a vizsgára készít fel	4	< 0,5%
jól ismert tankönyv mellett több figyelem jut a tanulóknak	4	< 0,5%
változás / megújulás	4	< 0,5%
nem tudom	3	< 0,5%
az igénytelen / alulmotivált nyelvtanárok örülni fognak	2	< 0,5%
esélyegyenlőség	2	< 0,5%
szakmai eszmecsere egyszerűbb lesz	2	< 0,5%
iskola könyvtára spórol rajta	1	< 0,5%
tervezhetőség	1	< 0,5%
hatékonyabb lesz	1	< 0,5%
digitális tananyagot fejlesztenek hozzá differenciáltan	1	< 0,5%
alapok megszerzésére kiváló	1	< 0,5%
célzott továbbképzés	1	< 0,5%
egyes iskolákban javuló nyelvoktatás	1	< 0,5%
kevesebb lesz a tankönyvváltás	1	< 0,5%
Összesen	996	100%

2. 5. táblázat: A szűkített tankönyvlista előnyei

Mivel a feljebb említett oknál fogva a tankönyvlista jelentős szűkítésének veszélye egyelőre elhárult, csak azokat a témákat írjuk le, amelyeknek említési gyakorisága meghaladta a 10%-ot az összes említés között. A kevesebb említési aránnyal bíró témákat a 2. 5. táblázat tartalmazza. Nagyon sokat elárul a nyelvtanárok intézkedéssel kapcsolatos véleményéről, hogy a válaszadók 74%-a (736 említés) semmilyen előnyt nem látná a tankönyvlista jelentős csökkentésének. Ennél jóval kevesebben, 148-szor (15%) említették azt a pozitív hozadékat, hogy az intézkedés könnyebbséget jelentene az egységességnek, átjárhatóságnak, azonos követelményeknek köszönhetően. Ennélfogva egyszerűbb lenne például a diákoknak az iskolaváltás, illetve a nyelvtanároknak a helyettesítés. A következő

legtöbbször (20 említés) említett pozitívum a tankönyvek egyszerű kiválasztása volt, azonban ez csak az említések 2%-át teszi már ki.

A szűkített tankönyvlista hátrányai

Végezetül, a második nyitott kérdésre adott válaszok bemutatásával zárjuk ezt a fejezetet. A nyitott kérdéssel a kérdőív kitöltőit arról kérdeztük, hogy mit tartanak a nyelvenként mindössze két kurzuskönyv választhatóságának legfőbb hátrányának. Az eredményeket a 2. 6 táblázatban foglaltuk össze.

Eredmény	Említések száma	Százalék
nem lehet csoporthoz, tanárhoz, iskolatípushoz való tankönyvet választani /egyéni szabhatóság, differenciálás csökken	381	36%
tanári szabadság hiánya / korlátozása	220	20%
fel kell adni jól bevált, igényes könyveket és a hozzájuk kidolgozott segédanyagokat	103	9,5%
sokszínűség hiánya / nem készít fel többféle nyelvvizsgára / kultúra sokszínűsége elveszik	75	7%
a választható könyvek általában nem a legjobbak / elavultak, nincsenek hozzájuk interaktív táblaanyagok, DVD-k,	54	5%
a nyelvoktatás minőségének romlása	51	4,5%
semmit	27	2,5%
nincs lehetőség (módszertani) megújulásra	26	2,5%
a tanulók majd saját pénzből kell, hogy megvegyék / fénymásolják a tanár által preferált könyvet	24	2%
csökken a tanári motiváció	21	2%
unalmas	21	2%
abszurd, nevetséges, tragédia, ostobaság	16	2%
korlátozza a kreativitást	12	1,5%
nem szakmai, hanem politikai alapon választott könyvek	11	1%
magyar szerzők műveiből kell tanítani	9	1%
kétségbe vonják a szaktanárok szakértelmét	7	0,5%
feleslegessé válnak az eddigi könyvek	6	0,5%
az önálló gondolkodásról való leszoktatás tanári szinten	3	< 0,5%
pályaelhagyás	3	< 0,5%
nem a valós, hanem a tanterv szerint feltételezett szintet tanítja	1	< 0,5%
standardizált nyelvtudás	1	< 0,5%
intenzív nyelvoktatásra alkalmatlanok	1	< 0,5%
kevesebb B2 nyelvvizsga	1	< 0,5%
a diákok korábbi évfolyamok munkafüzetait	1	< 0,5%

fogják másolni		
kiadóktól kapott támogatás elvesztése	1	< 0,5%
Összesen	1076	100%

2. 6 táblázat: A szűkített tankönyvlista negatív hozadéakai

Az intézkedés negatív hozadékainak bemutatásánál szintén csak a 10%-ot meghaladó említési gyakoriságú témákat ismertetjük. Egy jelentős tankönyvlista szűkítés leggyakrabban említett hátránya (381 említés, 36%) a kérdőív kitöltői szerint az lenne, hogy nem lehetne az egyéni igényekhez legjobban passzoló tankönyvet választani. Többen említették itt a csoport, a nyelvtanár, az iskolatípusnak legmegfelelőbb tankönyv választhatóságának csorbulását, amelynek következtében az egyénre szabhatóság és a differenciálás lehetősége csökkenne. A második leggyakrabban említett negatív hozadék a tanári szabadság korlátozása volt. Ezt 220-an említették, amely az összes említés 20%-a. Közel 10%-os említési aránnyal szerepel még a listán az, hogy fel kell adni jól bevált, igényes tankönyveket és a hozzájuk kidolgozott segédanyagokat (103 említés, 9,5%), illetve a következő leggyakrabban említett hátrány 7%-os aránnyal a sokszínűség hiánya volt (75 említés). A kisebb arányban említett témákat a 2. 6. táblázat tartalmazza.

A középiskolásoknak tervezett külföldi nyelvi képzési programmal, tanulmányúttal kapcsolatos vélemények

A középiskolások külföldi tanulmányútjára vonatkozó Likert-skálás állítások eredményei

A kérdőív harmadik részében azzal kapcsolatban igyekeztünk feltárni a középiskolai nyelvtanárok véleményét, hogy mit gondolnak a 2019 elején bejelentett kezdeményezésről, mely szerint az állam alanyi jogon finanszírozza a 9. és 11. évfolyamos tanulók kéthetes, a célnyelvi országba történő kiutazását (tanulónként összesen 1-1 alkalommal mindkét évfolyamon) azzal a céllal, hogy ily módon javítsa a köznevelésben folyó nyelvoktatás hatékonyságát. A kérdőívben összesen 14 állítás tartozott a „Mennyire ért egyet a következő, a 2x2 hetes, középiskolásoknak tervezett külföldi nyelvi képzési programmal kapcsolatos állításokkal?” kérdéshez. Az ezekre adott válaszok (lásd 3. 1. táblázat) áttekintése következik lent. Utána rövid összegzés olvasható a program várható legfőbb előnyeiről és hátrányairól szóló nyitott kérdésekre adott válaszokról.

Állítás	Átlag	Szórás
1. Összességében hasznosnak tartom a középiskolás diákok nyelvtudása szempontjából.	3,54	1,29
2. Szívesen fogok pályázni a diákok kéthetes célországbeli tartózkodásának megszervezésére.	3,06	1,43
3. A célországban töltött kéthetes tanfolyamok 2000	4,01	1,15

Euró/fő várható költségét nem gondolom arányosnak a tanulók nyelvi fejlődésének várható mértékével.		
4. Az erre szánt állami támogatást inkább anyanyelvi tanárok foglalkoztatására kellene fordítani.	3,57	1,27
5. Csak a kiemelkedően teljesítő nyelvtanulókat kellene két hétre külföldre küldeni.	2,61	1,34
6. Attól tartok, a diákok célországbeli tartózkodása egyfajta osztálykirándulás lesz, amelynek során nem fogják a célnyelvet használni.	3,77	1,11
7. A kiutazást hasznosnak tartom a középiskolás diákok nyelvtanulási motivációjára szempontjából.	3,74	1,12
8. Csak azokat a tanulókat kellene két hétre külföldre küldeni, akiknek szükségük lesz a B2 szintű nyelvtudás igazolására a felvételihez.	2,38	1,28
9. A kétszer kéthetes célországbeli tartózkodásra szánt állami támogatást erre a célra kell fordítani, mivel ez jelentősen fejleszti majd a diákok nyelvtudását.	2,50	1,29
10. A kiutazás nagyban hozzájárul majd a 2020-tól érvényes követelmény teljesítéséhez.	2,19	1,20
11. A kétszer kéthetes célországbeli tartózkodásra szánt állami támogatást inkább a hazai nyelvoktatás fejlesztésére kellene fordítani.	4,02	1,15
12. Csak a hátrányos családi háttérrel rendelkező tanulókat kellene két hétre külföldre küldeni.	2,34	1,15
13. Aggaszt az a felelősség, amelyet a diákok kéthetes célországbeli tartózkodásának a megszervezése jelent.	3,43	1,43
14. Iskolám elég információval rendelkezik a programról.	1,59	0,90

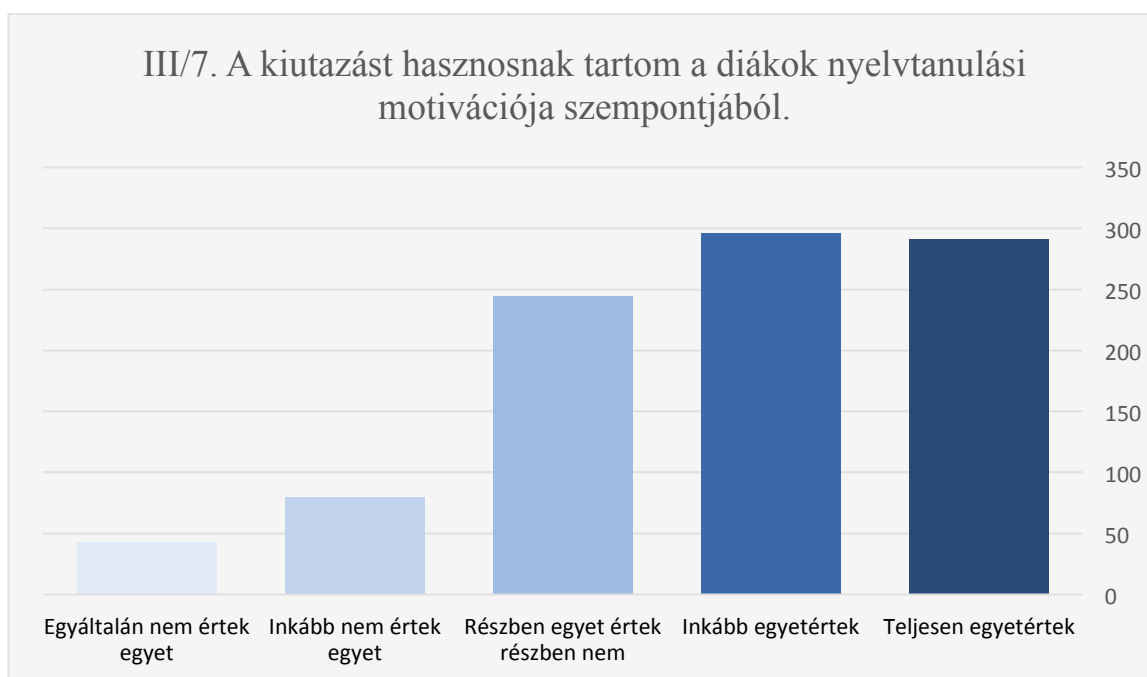
3. 1. táblázat: A 2x2 hetes, középiskolásoknak tervezett külföldi nyelvi képzési programmal kapcsolatos állítások átlagai

A program hasznosulása a nyelvtanulók szempontjából

Az ötpontos (teljesen egyetérték - egyáltalán nem értek egyet) skálán megjelölt válaszok alapján elmondható, hogy a nyelvtanárok jelentős mértékben egyetértenek azzal, hogy az intézkedés hasznos lehet mind a tanulók nyelvtudása, mind nyelvtanulási motivációjára szempontjából (3. 1. és 3. 2. ábra). Mindkettő esetében szignifikánsan nagyobb az egyetértők aránya, de fontos látni, hogy sokan nem fekete-fehérnek látják a lehetőséget, vagy csupán „tartózkodtak”, és hogy a nyelvtudásban való hasznosulással többen nem értenek egyet, mint a motivációra vonatkozóval. Ez némileg átfedésben van a nyitott kérdésekre adott válaszokkal, ahol ez egyértelműen és kifejezetten elmozdul a motiváció irányába, azaz afelé, hogy a nyelvtanárok inkább a motiváció és kevésbé a nyelvtudás fejlődése tekintetében ítélik meg előnyösnek a programot.

3. 1. ábra: „Összességében hasznosnak tartom a középiskolások nyelvtudása szempontjából.” állításra adott válaszok

3. 2. ábra: „Összességében hasznosnak tartom a diákok nyelvtanulási motivációja szempontjából.” állításra adott válaszok

Célszerűnek láttuk megvizsgálni, hogy látnak-e lehetőséget a középiskolai nyelvtanárok arra, hogy a program hatékonyan járuljon hozzá a 2020-tól érvényes felvételi B2-es követelmény szélesebb körben való teljesítéséhez. A válaszok alapján egyértelmű, hogy ilyen összefüggést a válaszadók nem látnak

valószínűnek: ahogyan a 3. 3 ábra lent kimutatja, a visszajelzések erősen eltolódnak ebbe az irányba.

3. 3. ábra: „A kiutazás nagyban hozzájárul majd a 2020-tól érvényes követelmény teljesítéséhez.” állításra adott válaszok

Ezzel összhangban vannak azok a válaszok, amelyek arra vonatkoznak, hogy a tanulók inkább osztálykirándulásnak tekintik majd a lehetőséget (3. 4. ábra).

3. 4. ábra: „Attól tartok, a diákok célországbeli tartózkodása egyfajta osztálykirándulás lesz, amelynek során nem fogják a célnyelvet használni.” állításra adott válaszok

A nyelvtanár szerepe a megvalósításban

A nyelvtanár szerepére a tanulmányutak megvalósításában két állítás vonatkozott. Az elsőben azt tudakoltunk, mennyire szívesen pályáznak a külföldi tartózkodás megszervezésére, azaz mennyire szeretnék feladatokat vállalni annak érdekében, hogy a tanulók igénybe vehessék a támogatott külföldi nyelvi képzéseket. Az eredmények áttekintésénél figyelembe kell venni azonban, hogy igen kevés adat állt erre vonatkozóan a tanárok rendelkezésére, azaz valójában nemigen volt megítélhető, mennyi terhet ró rájuk a programban való részvétel. Válaszaik informatívak mégis abból a szempontból, hogy mire célszerű odafigyelni annak érdekében, hogy a pedagógusok támogassák a megvalósítást. Ahogyan a 3. 5. ábrából látható, a vélemények az állítással kapcsolatban nagyon szórtak, azaz a válaszok hasonló arányokkal megoszlanak az ötpontos skála fokai körül. Ezt azt jelenti, hogy a viszonyulás a programhoz még igen képlékeny, vannak, akik teljes szívvel támogatják már ma is, de ugyanennyi nyelvtanár elutasító vele szemben, vagy még nem tudja, illetve nem elég informált ahhoz, hogy dönteni tudjon.

3. 5. ábra: „Szívesen fogok pályázni a diákok kéthetes célországbeli tartózkodásának megszervezésére.” állításra adott válaszok

A megoszló véleményeknek az is oka lehet, hogy a nyelvtanárok közel fele teljesen vagy inkább egyetért azzal az állítással, hogy 'Aggaszt az a felelősség, amelyet a diákok kéthetes célországbeli tartózkodásának megszervezése jelent.', és

arányaiban jóval alacsonyabb azoknak a száma, akik nyugalommal tekintenek a feladat elé (3. 6. ábra).

3. 6. ábra: „Aggaszt az a felelősség, amelyet a diákok kéthetes célországbeli tartózkodásának megszervezése jelent.” állításra adott válaszok

A programban részt vevő tanulók esetleges szűrése

Kíváncsiak voltunk arra is, hogy a nyelvtanárok korlátoznák-e a támogatott utazásra jogosult tanulók körét. Annak ellenére, hogy a nyitott kérdésekre adott válaszok között, a hátrányoknál jelentek meg kizárást javasoló gondolatok (például: „Az adófizetők pénzén sok olyan diák is elutazhat, akik évente akár több alkalommal utaznak külföldre, illetve járnak heti rendszerességgel magántanárhoz”; „Aki nem dolgozik meg érte, az is ugyanazt kapja” vagy „A nem megfelelő nyelvi szinten levő diákok nem sokat fognak profitálni a képzésből”), összegezve elmondható, hogy az állításokra adott válaszok azt üzenik, hogy a pedagógusok nem szeretnék, ha egyes csoportok kizárásra kerülnének, vagy legalábbis a három megjelölt csoportnál többnyire nem értenek egyet azzal, hogy szűküljön a tanulók köre. Ahogyan a lenti ábrák (3. 7., 3. 8. és 3. 9. ábrák) mutatják, a válaszadók nagyobb arányban nem értenek egyet azzal, hogy csak a kiemelkedő, felvételre készülő vagy hátrányos helyzetű tanulók utazzanak. Az eltolódás arányai különbözőek a három állítás esetében, leginkább azt utasítják el, hogy csak a hátrányos családi helyzettel rendelkező tanulók kaphassák meg a lehetőséget.

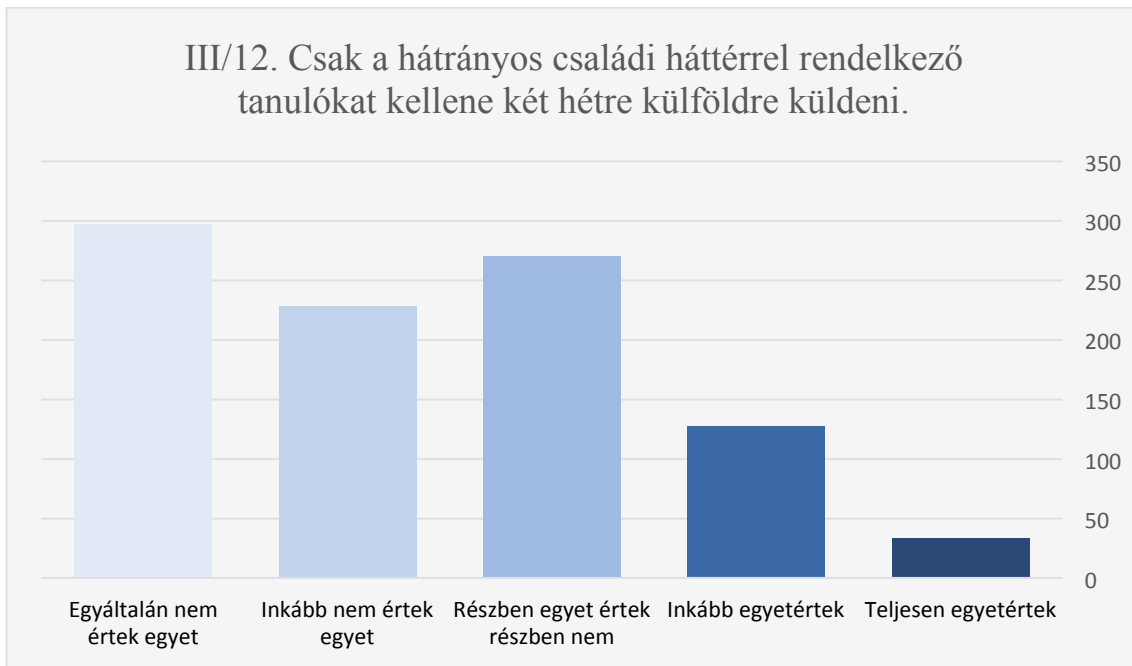

3. 7. ábra: „Csak a kiemelkedően teljesítő nyelvtanulókat kellene két hétre külföldre küldeni.” állításra adott válaszok

3. 8. ábra: „Csak azokat a tanulókat kellene két hétre külföldre küldeni, akiknek szükségük lesz a B2 szintű nyelvtudás igazolására a felvételihez.” állításra adott válaszok

3. 9. ábra: „Csak a hátrányos családi háttérrel rendelkező tanulókat kellene két hétre külföldre küldeni.” állításra adott válaszok

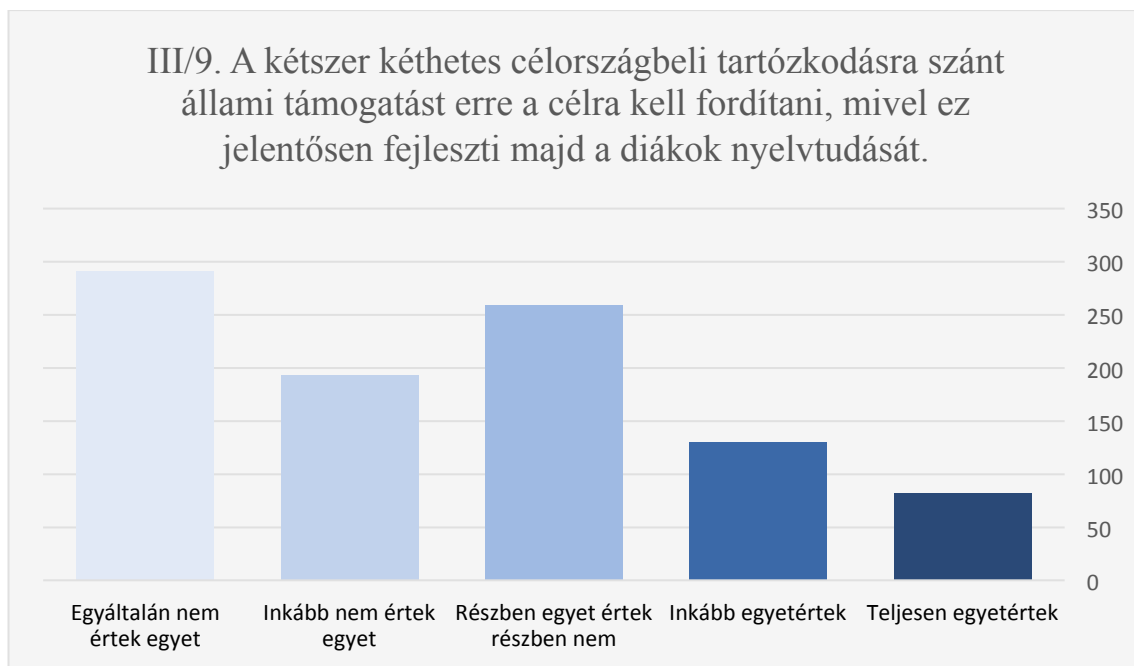
A program költségeiről alkotott nézetek

A felmerülő hátrányokkal kapcsolatos nyitott kérdésre adott válaszokból már kirajzolódott az a tény, hogy a nyelvtanárok a programnak a költségvetési vonzatait, jellemzőit tekintik legaggasztóbbnak. Az idevágó állításokra kapott értékek általában alátámasztják ezt, különös tekintettel a várható ár-érték (2000 euró / nyelvi fejlődés várható mértéke) arányra (lásd 3. 10. ábra).

3. 10. ábra: „A célországban töltött kéthetes tanfolyamok 2000 Euró/fő várható költségét nem gondolom arányosnak a tanulók nyelvi fejlődésének várható mértékével.” állításra adott válaszok

Megkérdeztük azt is, mennyire értenek egyet azzal az állítással, hogy a támogatási összeget erre a célra kell fordítani, mert a program nagyban segíti majd a tanulók nyelvi fejlődését. Ellenőrzésül beszúrtuk azt az ellenkező értelmű állítást, hogy az összeget inkább a hazai nyelvoktatás fejlesztésére lenne érdemes költeni. Ahogyan a két lenti ábra mutatja, a tanárok következetesen nem látszanak egyetérteni azzal, hogy a tanulmányutakra szánt pénz legjobb helye a középiskolások külföldi, kéthetes útjaiban lenne (3. 11. és 3. 12. ábra).

3. 11. ábra: „A kétszer kéthetes célországbeli tartózkodásra szánt állami támogatást erre a célra kell fordítani, mivel ez jelentősen fejleszti majd a diákok nyelvtudását.” állításra adott válaszok

3. 12. ábra: „A kétszer kéthetes célszágbeli tartózkodásra szánt állami támogatást inkább a hazai nyelvoktatás fejlesztésére kellene fordítani.” állításra adott válaszok

A korábbi, informális szakmai beszélgetésekben sokszor felvetődő javaslatot is megfogalmaztuk állítás formájában: rákérdeztünk, hogy mennyire értenek egyet a kitöltők azzal, hogy a tanulmányutakra szánt összeget inkább anyanyelvű tanárok alkalmazására lenne érdemes fordítani. Ahogy a kapott válaszokat összegző 3. 13. ábra lent képet ad erről, a pedagógusok nagy többségben teljesen vagy részben egyetértenek ezzel a lehetőséggel.

3. 13. ábra: „Az erre szánt állami támogatást inkább anyanyelvi tanárok foglalkoztatására kellene fordítani.” állításra adott válaszok

Információáramlás a programról

A különböző kérdésekre adott válaszok több esetben a válaszadónak a programmal kapcsolatos információhiányát jelzik. Ezt teljes mértékben alátámasztja és leképezi a lenti 3. 14. ábra, amelyben az információáramlással kapcsolatos állításra adott válaszok számai kerültek összegzésre. Jól látható, hogy a tanárok szerint egyértelműen nem áll rendelkezésükre megfelelő mennyiségű és minőségű adat a tervezett külföldi tanulmányutakkal kapcsolatban.

3. 14 ábra: „Iskolám elég információval rendelkezik a programról.” állításra adott válaszok

Település-, és intézménytípus szerinti szignifikáns különbségek

A harmadik vizsgált téma válaszait is megvizsgáltuk aszerint is, hogy hol mutatkozik szignifikáns eltérés település-, és intézménytípus szerint. Településtípus szerint külön mértük a fővárosi, megyeszékhelyi, 50.000 fő feletti, illetve 50.000 fő alatti városokban dolgozó nyelvtanárok véleményét. Iskolatípus szerint a kizárólag gimnáziumban és a kizárólag szakgimnáziumban oktató nyelvtanárok véleményében mutatkozó szignifikáns különbségeket kerestük.

Szignifikáns különbségek településtípusok szerint

A településtípus szerinti összehasonlításban nyolc állítás esetén (1., 2., 5., 8., 9., 10., és 12. állítás) mértünk szignifikáns különbséget a fővárosban (N=284) és az 50.000 fő alatti városokban (N=297) tanító nyelvtanárok véleménye között (3. 2. táblázat). Öt állításnál (4., 5., 12., 13., és 14.) a főváros és a megyeszékhelyek (N=346) között (3. 3. táblázat, és egyedül a 10. illetve a 13. állításnál a megyeszékhelyeken és az 50.000 fő alatti városok között (3. 4 táblázat).

Állítás	Átlag			Szórás		
	összes	főváros	50.000 alatt	összes	főváros	50.000 alatt
1. Összességében hasznosnak tartom a középiskolás diákok nyelvtudása szempontjából.	3,54	3,36	3,70	1,29	1,30	1,22
2. Szívesen fogok pályázni a diákok kéthetes célországbeli tartózkodásának megszervezésére.	3,06	2,88	3,29	1,43	1,41	1,41
5. Csak a kiemelkedően teljesítő nyelvtanulókat kellene két hétre külföldre küldeni.	2,61	2,39	2,75	1,34	1,34	1,30
8. Csak azokat a tanulókat kellene két hétre külföldre küldeni, akiknek szükségük lesz a B2 szintű nyelvtudás igazolására a felvételihez.	2,38	2,16	2,49	1,28	1,18	1,28
9. A kétszer kéthetes célországbeli tartózkodásra szánt állami támogatást erre a célra kell fordítani, mivel ez jelentősen fejleszti majd a diákok nyelvtudását.	2,50	2,39	2,67	1,29	1,26	1,27
10. A kiutazás nagyban hozzájárul majd a 2020-tól érvényes követelmény teljesítéséhez.	2,19	2,10	2,39	1,20	1,16	1,25
12. Csak a hátrányos családi háttérrel rendelkező tanulókat kellene két hétre külföldre küldeni.	2,34	2,52	2,24	1,15	1,16	1,11

3. 2. táblázat: A 2x2 hetes, középiskolásoknak tervezett külföldi nyelvi képzési programmal kapcsolatos állítások átlagaiban mutatkozó szignifikáns különbségek a fővárosban és az 50.000 fő alatti városokban tanító nyelvtanárok véleményében

Az 3. 2. táblázat adataiból egyértelműen látszik, hogy az 50.000 fő alatti városokban dolgozó nyelvtanárok – több szempontból is – szignifikánsan hasznosabbnak tartják a programot, mint fővárosi kollégáik. Mind a diákok nyelvtudása, mind a 2020-as követelmény teljesítése szempontjából nagyobb reményeket fűznek hozzá, és azzal kapcsolatban is pozitívabban nyilatkoztak, hogy a kétszer kéthetes célországbeli tartózkodásra szánt állami támogatást is erre a célra kell fordítani. Ez a különbség talán azzal magyarázható, hogy a budapesti

diákoknak több lehetőségük van az idegen nyelv nyelvórán kívüli használatára lakóhelyükön is, illetve elképzelhető, hogy maguktól is könnyebben tudnak a célnyelvi országokba utazni. Ennek talán tudatában vannak a nyelvtanárok is, és lehetséges, hogy ezzel van összefüggésben az is, hogy az 50.000 fő alatti települések nyelvtanárai szívesebben vesznek részt a program megvalósításában, mint a fővárosiak.

Ha a szignifikáns különbségeket a programban részt vevő tanulók esetleges szűrése szempontjából vizsgáljuk, érdekes, hogy az 50.000 fő alatti települések nyelvtanárai fővárosi kollégáiknál nagyobb mértékben támogatják azon diákok részvételét a programban, akik jobb képességűek, és akiknek szükségük lesz a B2 szintű tudás igazolásához a felvételihez. Ezzel szemben, a hátrányos családi háttérrel rendelkező tanulókkal a budapestiek nagyvonalúbbak, az ő utaztatásukat a budapesti nyelvtanárok támogatják szignifikánsan nagyobb mértékben, mint az 50.000 fő alatti településeken dolgozó kollégáik.

A fővárosi és megyeszékhelyi nyelvtanárok véleménykülönbsége öt állítás esetében volt szignifikáns (3. 3. táblázat). Itt is igaz a fent leírt tendencia, miszerint minél kisebb egy település, annál nagyobb mértékben támogatják azon diákok részvételét a programban, akik jobb képességekkel rendelkeznek, és annál kisebb mértékben a hátrányos családi háttérrel rendelkező tanulók részvételét.

Állítás	Átlag			Szórás		
	összes	főváros	megyesz ékhely	összes	főváros	megyesz ékhely
4. Az erre szánt állami támogatást inkább anyanyelvi tanárok foglalkoztatására kellene fordítani.	3,57	3,38	3,76	1,27	1,39	1,20
5. Csak a kiemelkedően teljesítő nyelvtanulókat kellene két hétre külföldre küldeni.	2,61	2,39	2,75	1,34	1,34	1,30
12. Csak a hátrányos családi háttérrel rendelkező tanulókat kellene két hétre külföldre küldeni.	2,34	2,52	2,24	1,15	1,16	1,11
13. Aggaszt az a felelősség, amelyet a diákok kéthetes célországbeli tartózkodásának a megszervezése jelent.	3,43	3,23	3,66	1,43	1,46	1,37
14. Iskolám elég információval rendelkezik a programról.	1,59	1,69	1,48	0,90	1,02	0,80

3. 3. táblázat: A 2x2 hetes, középiskolásoknak tervezett külföldi nyelvi képzési programmal kapcsolatos állítások átlagaiban mutatkozó szignifikáns különbségek a fővárosban és a megyeszékhelyeken tanító nyelvtanárok véleményében

További szignifikáns különbségek mutatkoznak még abban, hogy a megyeszékhelyeken tanító nyelvtanárok nagyobb mértékben fordítanak a programra szánt állami támogatást inkább anyanyelvi tanárok foglalkoztatására,

illetve abban, hogy jobban aggasztja őket az a felelősség, amelyet a diákok kéthetes célországbeli tartózkodásának a megszervezése jelent, mint fővárosi kollégáikat. Az eredmények logikus magyarázata lehetne az, hogy a fővárosban talán egyszerűbb anyanyelvű nyelvtanárokat találni, mint vidéken, azonban ezt cáfolja az a tény, hogy az 50.000 fő alatti települések és a fővárosi adatok összehasonlításában ezek a különbségek nem jelentkeztek. Végezetül egyetlen további területen mutatkozott még szignifikáns eltérés a főváros és a megyeszékhelyek között, nevezetesen, az információáramlás területén: az adatok azt mutatják, hogy a megyeszékhelyen tanító nyelvtanárok intézményei szignifikánsan kevesebb információval rendelkeznek, mint a fővárosiakéi, azonban a kisebb városokra ezt megint csak nem volt igaz.

A fentiekén kívül a 10. illetve a 13. állításnál a megyeszékhelyeken és az 50.000 fő alatti városok nyelvtanárainak a véleményében mutatkozott szignifikáns eltérés. Az adatokat a (3. 4 táblázat) mutatja be.

Állítás	Átlag			Szórás		
	összes	megyesz ékhely	50.000 alatt	összes	megyesz ékhely	50.000 alatt
10. A kiutazás nagyban hozzájárul majd a 2020-tól érvényes követelmény teljesítéséhez.	2,19	2,09	2,39	1,20	1,15	1,25
13. Aggaszt az a felelősség, amelyet a diákok kéthetes célországbeli tartózkodásának a megszervezése jelent.	3,43	3,66	3,34	1,43	1,37	1,42

3. 4. táblázat: A 2x2 hetes, középiskolásoknak tervezett külföldi nyelvi képzési programmal kapcsolatos állítások átlagaiban mutatkozó szignifikáns különbségek a megyeszékhelyeken és az 50.000 fő alatti városokban tanító nyelvtanárok véleményében

Az adatok azt támasztják alá, hogy a megyeszékhelyen tanító nyelvtanárok – hasonlóan fővárosi kollégáikhoz (lásd 3. 2 táblázat) – nem fűznek akkora reményeket ahhoz, hogy a kiutazás nagyban hozzájárul majd a 2020-tól érvényes követelmény teljesítéséhez, mint az 50.000 fő alatti városokban tanító kollégáik, bár hozzá kell tennünk, hogy mindkét érték elég alacsony az 1-től 5-ig terjedő skálán.

A másik szignifikáns különbség a két településtípus között abban mutatkozik meg, hogy a megyeszékhelyen dolgozó nyelvtanárokat jelentősen jobban aggasztja az a felelősség, amelyet a diákok kéthetes célországbeli tartózkodásának a megszervezése jelent, mint 50.000 fő alatti városokban dolgozó kollégáikat. Érdekes, hogy a különbözőség a fővárosiakkal szemben is megmutatkozott, vagyis a megyeszékhelyieket ez a felelősség mindkettő másik csoportnál szignifikánsan jobban aggasztja.

Szignifikáns különbségek intézménytípusok szerint

Az intézménytípus szerinti összehasonlításban csupán a 3. és az 5. állításnál mértünk szignifikáns különbséget az eredményekben a kizárólag gimnáziumokban (N=626) és a kizárólag szakgimnáziumokban (N=231) tanító nyelvtanárok véleménye között (3. 5 táblázat).

Állítás	Átlag			Szórás		
	összes	gimnázium	szakgimnázium	összes	gimnázium	szakgimnázium
3. A célországban töltött kéthetes tanfolyamok 2000 Euró/fő várható költségét nem gondolom arányosnak a tanulók nyelvi fejlődésének várható mértékével.	4,01	4,10	3,83	1,15	1,11	1,17
5. Csak a kiemelkedően teljesítő nyelvtanulókat kellene két hétre külföldre küldeni.	2,61	2,53	2,79	1,34	1,35	1,31

3. 5. táblázat: A 2x2 hetes, középiskolásoknak tervezett külföldi nyelvi képzési programmal kapcsolatos állítások átlagaiban mutatkozó szignifikáns különbségek a kizárólag gimnáziumokban és kizárólag szakgimnáziumokban tanító nyelvtanárok véleményében

A 3. 5. táblázat adataiból az rajzolódik ki, hogy bár a program költségvetési vonzatait minden nyelvtanár aggasztónak tartja, a gimnáziumokban tanító nyelvtanárok a várható ár-érték (2000 euró / nyelvi fejlődés várható mértéke) arányt szignifikánsan kevésbé elfogadhatónak vélik, mint szakgimnáziumokban oktató kollégáik. A másik különbség abban mutatkozik meg a két intézménytípusban oktató nyelvtanárok véleményében, hogy a szakgimnáziumi nyelvtanárok nagyobb mértékben támogatják azt, hogy csak a kiemelkedően teljesítő nyelvtanulókat kellene két hétre külföldre küldeni.

A középiskolások külföldi tanulmányúttjára vonatkozó programmal kapcsolatos nyitott kérdésekre adott válaszok

A kérdőívben két nyitott kérdéssel igyekeztünk feltárni, hogy a válaszadó nyelvtanárok milyen hozadékokat és hátrányokat, nehézségeket látnak a programmal kapcsolatosan. Mindösszesen 855 előnyt és 784 hátrányt soroltak fel, ezek bemutatása és értelmezése következik lent.

A program előnyei a válaszadók szerint

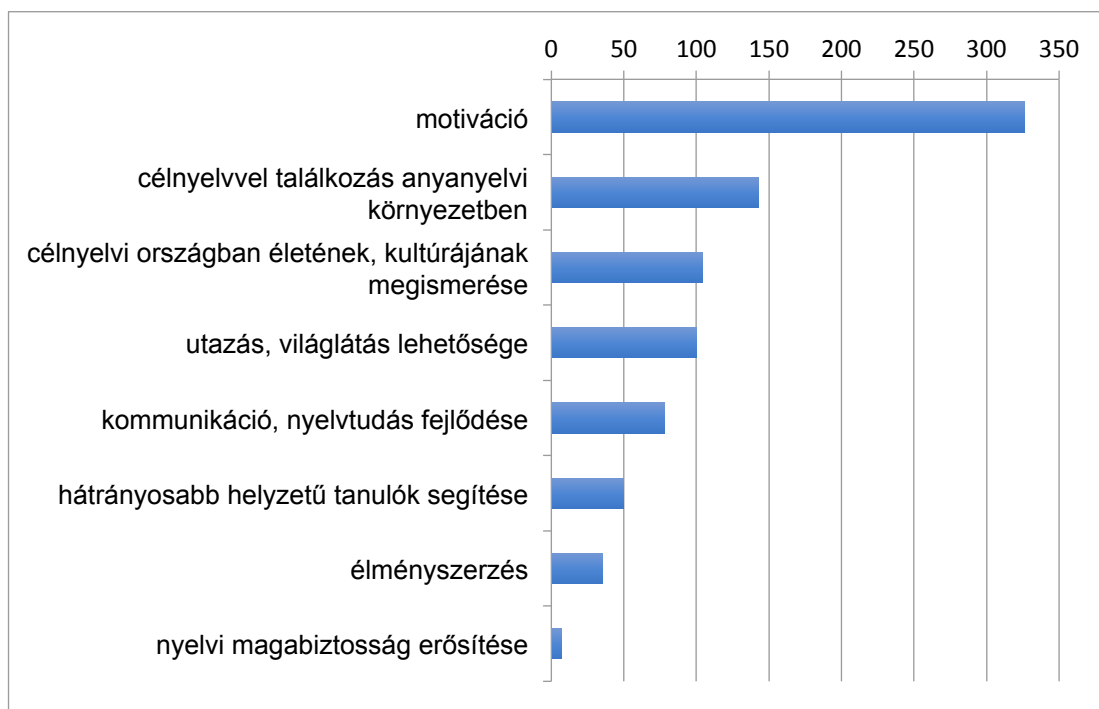
Kérdőíves felmérésünkben nyitott kérdésekkel kerestük arra a választ, hogy a középiskolai nyelvtanárok milyen előnyét és hátrányát látják a középiskolai tanulók kéthetes tanulmányi útjainak. A kérdésfeltevés jellegét az indokolta, hogy szerettünk volna képet kapni arról, milyen hozadékokra és hátrányokra gondolnak

a válaszadók anélkül, hogy előre megadott opciókkal befolyásolnánk a véleményüket. Abban is segített ez a megközelítés, hogy objektívebben ítélhessük meg, mennyire haladnak kéz a kézben percepcióik a programmal kapcsolatban ismert oktatáspolitikai célokkal és mennyire informáltak a programról általában. A kapott válaszokat tartalomelemzési módszerrel kétszinten kategóriákba soroltuk és ezek mentén értelmeztük.

A 3. 15. ábra a beérkezett válaszokban megjelenített hozadékok főbb csoportjait mutatja, azaz azokat a kategóriákat, amelyekbe az összesen hivatkozott 855 előny besorolásra került. A kiugróan legjelentősebb számú említést a 'nyelvtanulási motiváció erősödése' kapta (326 említés): „*Motiválja a tanulókat, hogy a célországban? használhatja és gyakorolhatja a nyelvet. Sikerélményt nyújt.*” vagy „*Motiváció, inspiráció, gyakorlati hasznát látják a nyelvtudásnak*”. A fő kategórián belül a motiváció számos aspektusára, elemére kitérnek a válaszadók, például arra, hogy segít a program a nyelvtanulási célok beazonosításában, a nyelvtudás hasznosságának felismerésében vagy sikerélmény szerzésében és a célnyelvi kultúrához, célnyelvű emberekhez való pozitív viszonyulás kialakulásában. A motiváció kulcsfontosságú a nyelvtanulás sikerében, tehát ebből a szempontból igen hasznos, hogy a válaszadók bíznak a program hatékonyságában e téren. Érdekes azonban szembeállítani ezzel a nyelvtudás, a nyelvi kommunikáció fejlődésére vonatkozó említéseket (78 említés), hogy ezen a területen már kevesebb bizalmat helyeznek a nyelvtanárok a programba annak ellenére, hogy az oktatáspolitikai kommunikáció a célnyelvi fejlődést is célul tűzi ki. A hátrányok áttekintésénél lent kitérünk azokra a lehetséges okokra, amiért a programot ebből a perspektívából kevésbé ígéretesnek ítélik meg a tanárok.

A hozadékok között komoly súllyal jelennek meg még a célnyelvi országban töltött idő természetes hozadékai, a célnyelvvel történő találkozás valós anyanyelvi környezetben („*Csak az előnyét látom, az adott nyelvi közegben tanulni felbecsülhetetlen.*”; „*megtapasztalják a nyelvhasználatot célnyelvi környezetben*”) és az országok, emberek és kultúrájuk jobb megismerése, az ezekbe való bepillantás lehetősége („*Benyomásokat kaphatnak az adott nyelvi közegről, kultúráról.*”; „*idegen kultúra megismerése testközelből*”).

50 említést kapott az, hogy a program támogathatja a hátrányos helyzetű tanulók nyelvtanulását is („*A hátrányos helyzetűeknek jó lehetőség*”; „*Esetleg olyan gyerekek is eljutnak külföldre, akik ezt egyébként nem tehetnék meg.*”; „*Rosszabb anyagi helyzetben lévő családból jövő tanulók is világot láthatnak*”), és ez összhangban van azzal, hogy a nyelvtanárok nem szeretnék kizárni, kiszűrni egyes tanulói csoportokat az utazás lehetőségéből. Azonban amint az a későbbiekben látható, az esélyegyenlőség segítését több szempontból nehezen kivitelezhetőnek ítélik meg és tartanak attól, hogy a program esélyhátrányhoz vezet és esetleges további, a családokra terhelt többletelemekkel jár.

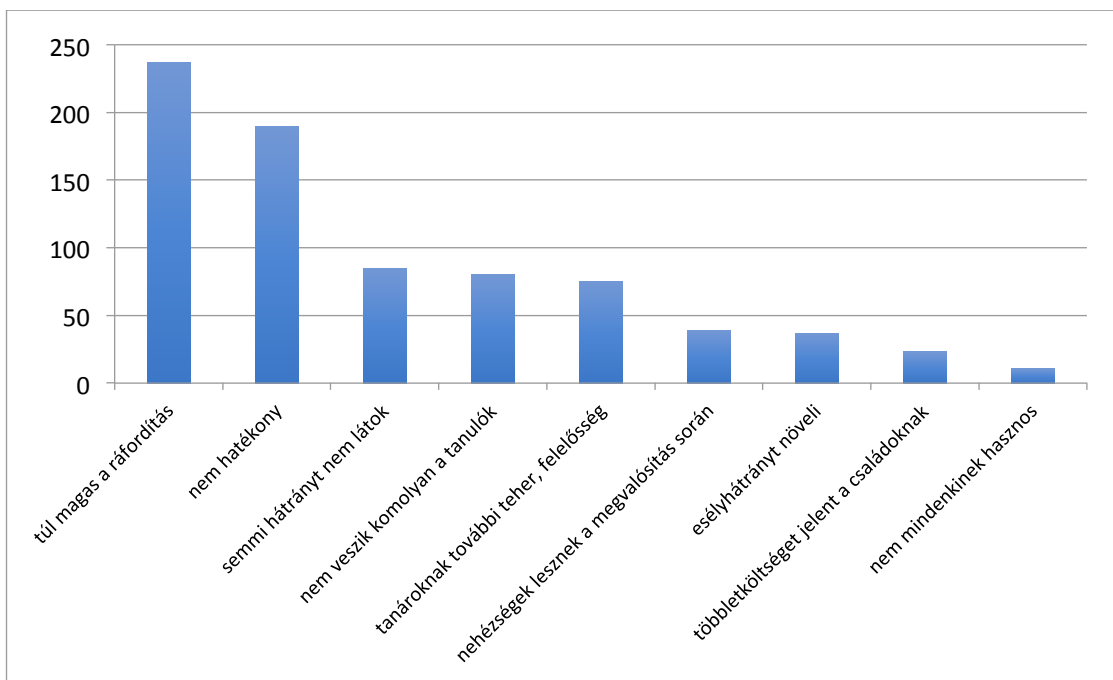
3. 15. ábra: A külföldi tanulmányutakkal kapcsolatos főbb előnyök

A program hátrányai a válaszadók szerint

A hátrányokra is rákérdeztünk és a beérkezett 784 elem főbb kategóriákba történt csoportosítását a 3. 16. ábra összegzi lent. A leggyakoribb aggodalom a nyelvtanárok válaszaiban a program költségeivel kapcsolatos. Sokan azt hangsúlyozzák, hogy az utazások várható költségvetése túlzottan magas („*Sokba kerül, felesleges.*”), mások ugyanezt az ár-érték nem megfelelő arányából közelítik meg („*túl drága és ehhez képest nem elég hatékony*”; „*túl sok közpénz, kevés eredménnyel*”), míg még mások egyenesen pazarlásnak tekintik a kezdeményezést („*újabb pénzpazarlás országos szinten*”; „*Pénzkidobás. A nyelvtanulás nem így működik.*”). Több válaszadó rámutat, hogy a felhasználandó költségvetést egyéb célokra lenne érdemes fordítani, és ehhez néhányan konkrét javaslatokat is tesznek „*kidobott pénz, az összeget digitális tananyagfejlesztésre és az iskoláknak kellene adni segédeszközökre, pl. tabletvásárlás*”; „*Elmegy rá rengeteg pénz, aminek máshol jobb helye lenne az oktatási rendszeren belül.*”

A másik legnagyobb számban említett hátrány az volt, hogy a válaszadók szerint nem lesz eléggé hasznos a program. Ennek több okát is feltételezik: azt gondolják, hogy a tanulók a célnyelvi országban is lehetőséget találnak majd egymással az anyanyelvi kommunikációra és így ez csökkenti a célnyelvi fejlődés mértékét („*Magyarok magyarok között... Nem fogják aktívan használni az idegen nyelvet s a helyiekkel is csak csekély mértékben kerülnek kapcsolatba.*”; „*Egymással anyanyelven fognak beszélni a diákok, nyelvtanulás szempontjából nem igazán lesz haszna.*”), valamint kevésnek ítélik meg a kétéves időszakot a tényleges fejlődésre („*Két hét kint töltött idő nem sokat használ*”; „*Két hét alatt nem lehet megtanulni egy nyelvet!*”

Nem nevezném nyelvtanfolyamnak ez a fajta "oktatási" lehetőséget"; „Az idő pont nem elég semmire. Mire megszokja az ottani ritmust, esetleg több az önbizalma, jöhet haza.”) és attól tartanak, hogy a tanulók nem a megfelelő komolysággal veszik majd igénybe az utazást („Elég érettek-e arra, hogy felfogják azt, hogy az állam 2000 eurót fog rájuk költeni.”; „Elbohóckodják a nagy lehetőséget.”). Vannak, akik a tanulók viselkedési gondjaira és ezek következményeire hívják fel a figyelmet: „sok középiskolás nem a megfelelő módon fog külföldön viselkedni, csak országunk rossz hírét költik viselkedésükkel”.

3. 16. ábra: A külföldi tanulmányutakkal kapcsolatos főbb hátrányok

A tanárok szerepével kapcsolatosan is több aggodalomnak adtak hangot a nyelvtanárok (75 említés). Felmerült az, hogy ez többletterhelést jelent a részt vevő pedagógusoknak („Bekever az éves munkába, és ez is a mi feladatainkat növeli majd valószínűleg.”; „A tanárok számára rengetek külön munkát fog jelenteni az utak megszervezése.”) és hogy rengeteg felelősséggel jár majd a tanulók utaztatása („Rengeteg ... felelősség, amit nem fognak vállalni a kollégák.”; „nagy felelősség”). Hasonlóan, a családokra háruló többletterhek is több nyelvtanárt aggasztanak (23 említés), például „Nagyon sok családnak anyagilag megterhelő lesz”, és ezzel is a tanulók közti esélyhátrányt növeli (37 említés), például „Nyilván lesznek olyanok, akik kimaradnak a körből, megnő a negatív diszkrimináció lehetősége”.

Fontos kategóriának tekinthető még a válaszoknak azon csoportja, amely az esetlegesen felmerülő szervezési nehézségekre irányítja a fényt (39 említés): „A pályázatírás, szervezés, felelősség, plusz költségek”; „kivitelezhetetlen szervezés”; „bonyolult szervezés”.

Egészében elmondható, hogy annak ellenére, hogy 43 válaszadó semmilyen előnyét nem látja a programnak, a többiek számos ponton vetettek fel lehetséges hozadékokat. Ha a hátrányok felől közelítjük meg, ott is látható, hogy a 85 fő válaszában azt jelezte, hogy nincs negatív hozadéka az utazásoknak, de a többiek igen sok problémára kitértek. Az egymásnak sokszor ellentmondó vélemények és az ismert információk alapján valószínűleg nem érvényes aggodalmak alapján azt a következtetés mindenképpen érdemes levonni ebből a sokszínű képből, hogy a nyelvtanároknak nem áll rendelkezésére elegendő információ a program megítélésére, és hogy egyes meghatározó pontokon (például az esélyegyenlőség megtartása, a nyelvtudás fejlesztési lehetőségeinek konkretizálása vagy a tanári és családi többletterhek elkerülése) külön figyelmet igényel majd a tervezés és a megvalósítás.

Összegzés

2019 májusában indítottuk útjára a Nyelvtudásért Egyesület kezdeményezésére, az egyesület és a Nemzeti Pedagógus Kar Idegen nyelvi tagozata kapcsolatrendszerén keresztül azt az online kérdőívet, amelynek segítségével középiskolai nyelvtanárok véleményét igyekeztünk feltárni a következő három kérdéssel kapcsolatban:

- A 2020-tól érvényes felsőoktatási felvételi követelmény, melynek értelmében az alapképzésre jelentkezést beadni csak igazolt B2 szintű nyelvtudással lehet.
- A tankönyvjegyzéken szereplő nyelvkönyvek körének, számának korlátozása.
- A középiskolásoknak tervezett 2x2 hetes, célnyelvi országokba történő tanulmányi utak.

A kérdőív a három fókusz kétféle kérdéstípussal vizsgálta: 1) állítások sorával, melyekre az egyetértés mértékét egy ötpontos skálán adták meg a kitöltők, valamint 2) nyitott kérdésekkel, ahol a nyelvtanárok szabadon kifejtették véleményüket az egyes pontokról. Az előbbieket statisztikai eljárásokkal elemeztük, az utóbbiakat tartalomelemzésnek vetettük alá.

A kérdőívet végül mindösszesen 960 középiskolai nyelvtanár töltötte ki, akik bár nem számíthatók reprezentatív mintának, a különböző korcsoportokat, iskola- és településtípusokat lefedik, valamint a nyelvek tekintetében megfelelnek az országos arálynak. Az intézményeikkel kapcsolatos kérdésekből kiderült, hogy annak ellenére, hogy sok helyen rendelkezésre áll az iskolákban a B2 szintű nyelvi vizsgákra történő felkészítés, jelentős számban láttunk olyan válaszokat is, amelyek ennek hiányáról számolnak be. Az iskolák kis arányban tettek a követelmény teljesítése érdekében külön intézkedéseket, pedig a 2018/2019.

tanévben végzős, B2 szintű nyelvi vizsgával rendelkező tanulók aránya a kapott válaszok tükrében lehangoló képet mutat.

A 2020-as követelménnyel kapcsolatos válaszok alapján elmondható, hogy az intézményeknek a kitöltők szerint központilag biztosított segítséget kellene kapniuk ahhoz mind egyéni, mind iskolai szinten, hogy segíthessék tanulóikat ezen a téren. Az eredmények alapján minél kisebb a település, annál inkább igaz ez az igény. A nyelvtanárok közül sokan aggodalmasnak tartják, hogy az intézkedés nagy mértékben csökkenti az esélyegyenlőséget, növeli a különbséget gazdasági, földrajzi és társadalmi értelemben is a kedvezőbb és a hátrányos helyzetűek között, valamint, hogy egyébként tehetséges tanulók nem fognak bejutni a felsőoktatásba az elvárás miatt. Mindezek miatt javasolható, hogy az intézkedéssel kapcsolatban további segítségre lenne szükségük a nyelvtanároknak és az iskoláknak is, különösen a szakgimnáziumokban, vidéken és a kisebb településeken. A válaszok alapján érdemes lenne felzárkóztató programokat, esetleg ösztöndíjakat indítani a tanulók nyelvi fejlődésének támogatására. Célszerű lehet még átgondolni az intézkedést abban a tekintetben, hogy egyes szempontok szerint haladékot kapjanak a tanulók, például a szakgimnáziumokban, vagy fokozatosan, a különböző szakokra differenciáltan kerüljön bevezetésre az elvárás.

A nyelvkönyvek választhatóságával, körével kapcsolatos kérdésekre adott válaszokból egyértelműen kirajzolódott, hogy ez ebben a formában minden érintett szemében rendkívül népszerűtlen intézkedés lenne és nagy ellenállást váltana ki. A válaszok alapján azért, mert egy szűkített lista megakadályozná a nyelvtanárokat abban, hogy a csoporthoz, a tanárhoz, vagy az iskolatípushoz való tankönyvet választhassanak, emiatt az egyénre szabhatóság, differenciálás lehetősége, mértéke feltétlenül csökkenne. Ezenfelül az intézkedés nagymértékben korlátozná a tanári szabadságot a válaszadók véleménye szerint.

Megtudtuk azt is, hogy többen nem a tankönyvlistán található könyvből tanítanak, emiatt érdemes lenne átgondolni milyen könyvek kerülhetnének esetleg fel még a listára. Vannak, akik ellenzik a gyakori tankönyvváltást, emiatt könyvváltás esetén hosszabb be- és kivezetési periódusokat látnának érdemesnek alkalmazni. Az is kiderült azonban, hogy a nem túl gyakori tankönyvváltást pozitívnak tekintik a szakmai fejlődésük szempontjából, és a lista frissítését fontosnak gondolják, hogy a legújabb tankönyvekkel is meg tudjanak ismerkedni a nyelvtanárok. Mivel anyanyelvűek által írt tankönyvekből szeretnének tanítani, nem biztos, hogy célszerű nem anyanyelvű szerzőkkel nyelvi tankönyveket íratni. A kapott eredmények alapján a fővárosiak kevésbé érzékenyek bármiféle változtatásra, emiatt a vidéki nyelvtanárok tájékoztatására több figyelmet kell fordítani változtatások esetén. A válaszokból számos egyéb vonatkozását is megismerhettük a kérdésnek, olyanokat is, amelyek az intézkedés visszavonása ellenére is megfontolásra érdemesek.

A külföldi tanulmányutakra vonatkozó válaszok azt mutatják, hogy a nyelvtanárok elsősorban a nyelvtanulási motiváció erősödését várják a célországbeli tartózkodástól. A nyelvtudás fejlődése tekintetében megoszlanak a vélemények, de az jól látszik, hogy a 2020-as követelmény sikeresebb teljesítésében nem tulajdonítanak ennek szerepet. Nem szűrnék meg a programban részt vevő tanulókat, azaz jellemzően nem kötnék feltételekhez a kiutazást. Az utaztatás költségeit túlzottnak ítélik meg, aggódnak amiatt, hogy ár-érték arányban a program nem bizonyul majd megfelelőnek, vagyis a hozadékok nem lesznek arányosak a ráfordított összeggel. A költségvetést több más, a hazai nyelvoktatást javító intézkedésre fordítanák, ezen belül is leginkább anyanyelvű tanárok alkalmazására. A vidéki, kisebb településeken élő nyelvtanárok pozitívabban állnak a programhoz, viszont jobban korlátoznák a kiutazók körét, hasonlóan a szakgimnáziumi pedagógusokhoz. Ezek mentén fontos lenne a nyelvtanárokat és általában a szakmai szervezeteket bevonni a tervezésbe, mert megfelelő tájékoztatás híján részinformációkra támaszkodva közelítenek a programhoz. Mivel kulcsszerepük lesz a megvalósításban, elengedhetetlen az, hogy részletesebben megismerhessék a programot.

Összességében az látható, hogy a három intézkedés közül kizárólag a tankönyvvel kapcsolatos az, amelyet egyhangúan elutasítanak a középiskolai nyelvtanárok, a másik kettő esetében a válaszok megosztottságot, több ponton jelentős véleménykülönbséget mutatnak. Ez alapján az elsőnél feltétlenül javasolt és helyes volt az időközben megvalósult visszakozás, mely mára ismét lehetővé teszi azt, hogy a nyelvkönyvekre ne vonatkozzon a kerettantervi tantárgyanként két tankönyvre történő szűkítés. A 2020-as követelmény és a külföldi tanulmányutak esetében ugyan a vélemények ellentmondásosak, az itt is egyértelmű, hogy általános az ezekkel kapcsolatos információhiány. A nyelvtanároknak és az iskoláknak tájékoztatásra van szükségük, hiszen csak így tudnak hatékonyan részt venni a megvalósításban. Valószínűsíthetően a célokra és a keretrendszerre vonatkozó információk széles körben történő elérhetővé tétele hozzájárulna az intézkedések kedvezőbb megítéléséhez is.